

**T.C.
NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ PROGRAMI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ TÖMER VE İZMİR YABANCILAR İÇİN
TÜRKÇE ÖĞRETİM SETLERİNDE KULLANILAN KALIP
SÖZLERİN İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Azer ÇAYDAŞ

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Mesut GÜN

Nevşehir
Temmuz 2016

**T.C.
NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ PROGRAMI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ TÖMER VE İZMİR YABANCILAR İÇİN
TÜRKÇE ÖĞRETİM SETLERİNDE KULLANILAN KALIP
SÖZLERİN İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Azer ÇAYDAŞ

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Mesut GÜN

Nevşehir
Temmuz 2016

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Tezi Hazırlayan

Azer ÇAYDAŞ

“Gazi Üniversitesi TÖMER ve İzmir Yabancılar için Türkçe Öğretim Setlerinde Kullanılan Kalıp Sözlerin İncelenmesi” adlı Yüksek Lisans tezi Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzu’ na uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan

Azer ÇAYDAŞ

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Mesut GÜN

Yrd. Doç. Dr. Murat ŞENGÜL

Türkçe Eğitimi

..... Ana Bilim Dalı Başkanı

Yrd. Doç. Dr. Mesut GÜN danışmanlığında Azer ÇAYDAŞ tarafından hazırlanan “Gazi Üniversitesi TÖMER ve İzmir Yabancılar için Türkçe Öğretim Setlerinde Kullanılan Kalıp Sözlerin İncelenmesi” adlı bu çalışma, jürimiz tarafından Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yabancılar Türkçe Öğretimi Ana Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

22/07/2016

JÜRİ

Danışman :.....Yrd. Doç. Dr. Mesut GÜN

Üye :.....Yrd. Doç Dr. Murat ŞENGÜL

Üye :.....Yrd. Doç Dr. Ömer Tuğrul KARA

İMZA

.....
.....
.....

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun 02/08/2016 tarih ve 2016.32.194..... sayılı Kararı ile onaylanmıştır.

02/08/2016
Doç. Dr. Neşe YALÇIN
Enstitü Müdürü

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ TÖMER VE İZMİR YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE
ÖĞRETİM SETLERİNDE KULLANILAN KALIP SÖZLERİN
İNCELENMESİ**

Azer ÇAYDAŞ

**Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yabancılara
Türkçe Öğretimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans, Temmuz 2016
Danışman: Yrd. Doç. Dr. Mesut GÜN**

ÖZET

Bir yabancı dilin öğretilmesinde kalıp sözlerin öğretilmesi dilin kullanımını kolaylaştırdığı, iletişimi etkili hale getirdiği ve etkili bir kültür aktarım aracı olduğu için önemlidir. Kalıp sözler toplumun kültürünü yansıtan belli durumlarda söylene gelmiş klişe sözlerdir.

Bu çalışmanın amacı Gazi Üniversitesi TÖMER ve İzmir Yabancılar İçin Türkçe öğretim setlerinde A1/A2/B1/B2/C1 ders kitaplarında kullanılan kalıp sözleri tespit etmek ve incelemektir.

Çalışmada tarama modeli ve doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Öncelikle incelenmek üzere belirlenen kaynak kitaplarda kalıplaşmış dil birimleri tespit edilmiştir. Belirlenen kalıplaşmış dil birimleri ilgili alandaki çalışmalara dayandırılarak deyim, ikileme, atasözü ve kalıp söz başlıklarında gruplandırılmıştır. Bazı çalışmalarda kimi kalıplaşmış dil birimlerinin iki farklı başlık altında değerlendirildiği görülmüştür. Bu şekilde ikili değerlendirmenin olduğu kalıplaşmış dil birimleri tespit edilmiş, bu kalıplaşmış dil birimleri için alan kaynakları tekrar taranmış ve hangi başlık altında değerlendirileceğine karar verilmiştir. Kalıp söz listesi oluşturulduktan sonra kalıp sözler kullanıldıkları dil seviyelerine ve beceri alanlarına göre excell kullanılarak kaydedilmiş ve gruplandırılmıştır.

Çalışmanın üçüncü bölümü olan kalıplaşmış dil birimleri başlığında kalıp söz dışındaki kalıplaşmış yapılar olan deyim, atasözleri ve ikilemelere değinilmiştir. Bu yapılar içerisinde kalıp sözlerin çeşitli sözlük ve çalışmalarda hangi başlıklar altında değerlendirildiğine yer verilmiştir. Yapılan araştırmada kalıp sözlerin daha çok deyimlerle karıştırıldığı görülmüştür. Kalıp sözler başlığında incelenen kaynak kitaplarda kullanılan kalıp sözlerin dil beceri alanlarına göre dağılımı tespit edilmiştir. Kaynak kitaplarda kullanılan kalıp sözler anlamına, bağlamına, yapısına ve işlevine göre sınıflandırılmıştır.

Çalışmanın sonucunda incelenen kaynak kitaplarda çok sayıda kalıp söz kullanıldığı, kalıp söz kullanımının dil seviyesi arttıkça azaldığı, gerçek anlamlı, dil dışı bağlam duyarlı, cümle yapısında ve iletişim sürecini düzenleyen kalıp sözlerin daha fazla kullanıldığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: yabancılara Türkçe öğretimi, kalıp sözler, kalıplaşmış dil birimleri.

**EXAMINING OF FORMULAIC EXPRESSIONS USED IN GAZI
UNIVERSITY TOMER AND IZMIR TURKISH FOR FOREIGNERS
EDUCATION SETS**

Azer ÇAYDAŞ

**Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Institute of Social Sciences, Teaching
Turkish to Foreigners Department, Post Graduate, July 2016
Supervisor: Assistant Professor Doctor Mesut GÜN**

ABSTRACT

It is important to teach formulaic word as it makes the usage of the language easier, communication more effective and an efficient way of transferring the culture. Formulaic words are cliché words reflecting the culture of society and having been said in some certain situations.

The aim of this study is to identify and examine the formulaic words used in the A1/A2/B1/B2/C1/ textbooks (books) of Gazi University and Turkish for foreigners, İzmir instruction sets.

In studies scanning model and document analysing have been used. First of all in reference books that are determined to be examined formulaic language units have been detected. Formulaic language units that have been determined are grouped in the title of idiom, reduplication, proverb and formulaic word by basing to related works. In some studies it has been seen that some formulaic language units are evaluated under two different titles. By this way it has been detected that there has been two evaluations of formulaic language units and for these formulaic language units field references have been re-scanned and it had been decided under which title they will be evaluated. After creating a list of formulaic word, they have been recorded and grouped according to language level they have been used and skill areas.

The formulaic structure apart from the formulaic words like proverbs, idiom, and reduplications are mentioned at the formulaic language unit title in the third part of the study. In these structures formulaic words have been included, in which titles they have been estimated in various dictionaries and studies. In the research it is understood that the formulaic words intermingled with idiom. The title of formulaic words used in the reference books; it has been determined on how the formulaic words are distributed in language skill areas. Formulaic words used in reference books are classified according to their context, structure, and function.

As a result of study; It is seen in the examined reference book that a great number of formulaic words are used, when the level of the language increases, the usage of the formulaic words decreases, formulaic words which are real meaningful, non - linguistic context-sensitive, arranged the sentence structure and communication process are used largely.

Keywords: Turkish for foreigners, formulaic, formulaic language unit, vocabulary.

TEŞEKKÜR

Tez konusunun belirlenmesinde ve tez yazma sürecinde desteğini benden esirgemeyen değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Mesut GÜN'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Yüksek lisansı yabancılara Türkçe öğretimi alanında yapmam için beni yönlendiren ve yardımını esirgemeyen kıymetli hocam Doç. Dr. Ahmet AKKAYA'a teşekkürü bir borç bilirim. Ders aşamasında bilgilerinden faydalandığım değerli hocalarım Prof. Dr. Mehmet Dursun ERDEM, Prof. Dr. Tahsin AKTAŞ, Yrd. Doç. Dr. Murat ŞENGÜL, Doç. Dr. Bahar İŞİGÜZEL'e sonsuz teşekkür ederim.

Ayrıca yüksek lisans eğitimim sırasında bana destek olan aileme, arkadaşlarıma ve kaynaklarımdan ve çalışma ortamından faydalandığım İSAM'a teşekkür ederim

KISALTMALAR

Gazi: Gazi Üniversitesi Yabancılar için Türkçe

İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Dil Eğitimi Uygulama ve Araştırma Merkezi
(DEDAM) Yabancılar için Türkçe

TÖMER: Türkçe Öğretim ve Araştırma Merkezi

TDK: Türk Dil Kurumu

Akt. : Aktaran

S: Sayı

s: Sayfa

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
ÖZET	i
ABSTRACT	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
KISALTMALAR	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLO LİSTESİ.....	xii
GRAFİK LİSTESİ	xiii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

1.1. Araştırma Problemi	3
1.2. Araştırmanın Konusu.....	4
1.3. Araştırmanın Amacı ve Gerekçesi.....	4
1.3.1. Araştırmanın Alt Amaçları	4
1.4. Araştırmanın Modeli	5
1.5. Evren ve Örneklem.....	5
1.6. Sınırlılıklar.....	7
1.7. Verilerin Toplanması ve Analizi	7

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Kalıplaşmış Dil Birimleri.....	9
-------------------------------------	---

2.1.1.	Atasözleri	9
2.1.2.	Deyimler	11
2.1.3.	İkilemeler	24
2.1.4.	Kalıp Sözler	25
2.2.	Kalıp Sözlerin Sınıflandırılması	27
2.2.1.	Anlamına Göre Kalıp Sözler	27
2.2.2.	Yapısına Göre Kalıp Sözler	30
2.2.3.	İşlevine Göre Kalıp Sözler	30
2.2.4.	Bağlamına Göre Kalıp Sözler	32
2.3.	Yabancı Dil Öğretiminde Kalıp Sözler	33
2.4.	İlgili Araştırmalar	35

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

3.1.	Gazi Üniversitesi TÖMER ve İzmir Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Setlerine Genel Bir Bakış	40
3.2.	Gazi Üniversitesi TÖMER ve İzmir Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Setlerinde Kullanılan Kalıp Sözlerin Dil Beceri Alanları Genel Başlığında İşlevlerine, Anlamlarına, Yapısına Ve Bağlamına Göre Değerlendirilmesi	42
3.2.1.	Okuma Becerisine Dönük Metinlerdeki Kalıp Sözlere İlişkin Bulgular .	42
3.2.1.1.	Okuma Becerisine Dönük Metinlerde A1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin İşlevlerine Göre Sınıflandırılması	43
3.2.1.2.	Okuma Becerisine Dönük Metinlerde A1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Anlamına Göre Sınıflandırılması	44
	Değişmece anlamlı kalıp sözler: Gazi: buyrun, buyurun, güle güle gidin, kolay gelsin. İzmir: buyurun, kolay gelsin, neyiniz var, tamam o zaman.	44
3.2.1.3.	Okuma Becerisine Dönük Metinlerde A1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Yapısına Göre Sınıflandırılması	45

3.2.1.4. Okuma Becerisine Dönük Metinlerde A1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Bağlamına Göre Sınıflandırılması.....	46
3.2.1.5. Okuma Becerisine Dönük Metinlerde A2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin İşlevlerine Göre Sınıflandırılması	47
3.2.1.6. Okuma Becerisine Dönük Metinlerde A2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Anlamına Göre Sınıflandırılması	48
3.2.1.7. Okuma Becerisine Dönük Metinlerde A2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Yapısına Göre Sınıflandırılması.....	48
3.2.1.8. Okuma Becerisine Dönük Metinlerde A2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Bağlamına Göre Sınıflandırılması.....	49
3.2.1.9. Okuma Becerisine Dönük Metinlerde B1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin İşlevlerine Göre Sınıflandırılması	50
3.2.1.10. Okuma Becerisine Dönük Metinlerde B1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Anlamına Göre Sınıflandırılması	51
3.2.1.11. Okuma Becerisine Dönük Metinlerde B1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Yapısına Göre Sınıflandırılması.....	51
3.2.1.12. Okuma Becerisine Dönük Metinlerde B1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Bağlamına Göre Sınıflandırılması.....	52
3.2.1.13. Okuma Becerisine Dönük Metinlerde B2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin İşlevlerine Göre Sınıflandırılması	53
3.2.1.14. Okuma Becerisine Dönük Metinlerde B2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Anlamına Göre Sınıflandırılması	53
3.2.1.15. Okuma Becerisine Dönük Metinlerde B2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Yapısına Göre Sınıflandırılması.....	54
3.2.1.16. Okuma Becerisine Dönük Metinlerde B2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Bağlamına Göre Sınıflandırılması.....	54
3.2.1.17. Okuma Becerisine Dönük Metinlerde C1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin İşlevlerine Göre Sınıflandırılması	55
3.2.1.18. Okuma Becerisine Dönük Metinlerde C1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Anlamına Göre Sınıflandırılması	56
3.2.1.19. Okuma Becerisine Dönük Metinlerde C1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Yapısına Göre Sınıflandırılması.....	56

3.2.1.20. Okuma Becerisine Dönük Metinlerde C1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlere Bağlamına Göre Sınıflandırılması.....	57
3.2.2. Dinleme Becerisine Dönük Metinlerdeki Kalıp Sözlere İlişkin Bulgular	57
3.2.2.1. Dinleme Becerisine Dönük Metinlerde A1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlere İşlevlerine Göre Sınıflandırılması	58
3.2.2.2. Dinleme Becerisine Dönük Metinlerde A1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlere Anlamına Göre Sınıflandırılması	59
3.2.2.3. Dinleme Becerisine Dönük Metinlerde A1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlere Yapısına Göre Sınıflandırılması.....	59
3.2.2.4. Dinleme Becerisine Dönük Metinlerde A1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlere Bağlamına Göre Sınıflandırılması.....	60
3.2.2.5. Dinleme Becerisine Dönük Metinlerde A2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlere İşlevlerine Göre Sınıflandırılması	61
3.2.2.6. Dinleme Becerisine Dönük Metinlerde A2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlere Anlamına Göre Sınıflandırılması	62
3.2.2.7. Dinleme Becerisine Dönük Metinlerde A2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlere Yapısına Göre Sınıflandırılması.....	62
3.2.2.9. Dinleme Becerisine Dönük Metinlerde B1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlere İşlevlerine Göre Sınıflandırılması	64
3.2.2.10. Dinleme Becerisine Dönük Metinlerde B1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlere Anlamına Göre Sınıflandırılması	65
3.2.2.11. Dinleme Becerisine Dönük Metinlerde B1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlere Yapısına Göre Sınıflandırılması.....	65
3.2.2.12. Dinleme Becerisine Dönük Metinlerde B1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlere Bağlamına Göre Sınıflandırılması.....	66
3.2.2.13. Dinleme Becerisine Dönük Metinlerde B2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlere İşlevlerine Göre Sınıflandırılması	67
3.2.2.14. Dinleme Becerisine Dönük Metinlerde B2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlere Anlamına Göre Sınıflandırılması	68
3.2.2.15. Dinleme Becerisine Dönük Metinlerde B2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlere Yapısına Göre Sınıflandırılması.....	68

3.2.2.16. Dinleme Becerisine Dönük Metinlerde B2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlere Bağlamına Göre Sınıflandırılması.....	68
3.2.2.17. Dinleme Becerisine Dönük Metinlerde C1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlere İşlevlerine Göre Sınıflandırılması	69
3.2.2.18. Dinleme Becerisine Dönük Metinlerde C1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlere Anlamına Göre Sınıflandırılması	70
3.2.2.19. Dinleme Becerisine Dönük Metinlerde C1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlere Yapısına Göre Sınıflandırılması.....	70
3.2.2.20. Dinleme Becerisine Dönük Metinlerde C1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlere Bağlamına Göre Sınıflandırılması.....	70
3.2.3. Konuşma Becerisine Dönük Metinlerdeki Kalıp Sözlere İlişkin Bulgular	71
3.2.3.1. Konuşma Becerisine Dönük Metinlerde A1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlere İşlevlerine Göre Sınıflandırılması	72
3.2.3.2. Konuşma Becerisine Dönük Metinlerde A1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlere Anlamına Göre Sınıflandırılması	72
3.2.3.3. Konuşma Becerisine Dönük Metinlerde A1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlere Yapısına Göre Sınıflandırılması.....	73
3.2.3.4. Konuşma Becerisine Dönük Metinlerde A1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlere Bağlamına Göre Sınıflandırılması.....	73
3.2.3.5. Konuşma Becerisine Dönük Metinlerde A2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlere İşlevlerine Göre Sınıflandırılması	74
3.2.3.6. Konuşma Becerisine Dönük Metinlerde A2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlere Anlamına Göre Sınıflandırılması	75
3.2.3.7. Konuşma Becerisine Dönük Metinlerde A2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlere Yapısına Göre Sınıflandırılması.....	75
3.2.3.8. Konuşma Becerisine Dönük Metinlerde A2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlere Bağlamına Göre Sınıflandırılması.....	76
3.2.3.9. Konuşma Becerisine Dönük Metinlerde B1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlere İşlevlerine Göre Sınıflandırılması	77
3.2.3.10. Konuşma Becerisine Dönük Metinlerde B1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlere Anlamına Göre Sınıflandırılması	77

3.2.3.11. Konuşma Becerisine Dönük Metinlerde B1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlere Yapısına Göre Sınıflandırılması	77
3.2.3.12. Konuşma Becerisine Dönük Metinlerde B1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlere Bağlamına Göre Sınıflandırılması	78
3.2.3.13. Konuşma Becerisine Dönük Metinlerde B2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlere İşlevlerine Göre Sınıflandırılması	79
3.2.3.14. Konuşma Becerisine Dönük Metinlerde B2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlere Anlamına Göre Sınıflandırılması	79
3.2.3.15. Konuşma Becerisine Dönük Metinlerde B2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlere Yapısına Göre Sınıflandırılması	79
3.2.3.16. Konuşma Becerisine Dönük Metinlerde B2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlere Bağlamına Göre Sınıflandırılması	79
3.2.3.17. Konuşma Becerisine Dönük Metinlerde C1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlere İşlevlerine Göre Sınıflandırılması	80
3.2.3.18. Konuşma Becerisine Dönük Metinlerde C1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlere Anlamına Göre Sınıflandırılması	80
3.2.3.19. Konuşma Becerisine Dönük Metinlerde C1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlere Yapısına Göre Sınıflandırılması	81
3.2.3.20. Konuşma Becerisine Dönük Metinlerde C1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlere Bağlamına Göre Sınıflandırılması	81
3.2.4. Yazma Becerisine Dönük Metinlerdeki Kalıp Sözlere İlişkin Bulgular .	81
3.2.4.1. Yazma Becerisine Dönük Metinlerde A1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlere İşlevlerine Göre Sınıflandırılması	82
3.2.4.2. Yazma Becerisine Dönük Metinlerde A1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlere Anlamına Göre Sınıflandırılması	83
3.2.4.3. Yazma Becerisine Dönük Metinlerde A1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlere Yapısına Göre Sınıflandırılması	83
3.2.4.4. Yazma Becerisine Dönük Metinlerde A1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlere Bağlamına Göre Sınıflandırılması	84
3.2.4.5. Yazma Becerisine Dönük Metinlerde A2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlere İşlevlerine Göre Sınıflandırılması	85

3.2.4.6. Yazma Becerisine Dönük Metinlerde A2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Anlamına Göre Sınıflandırılması	86
3.2.4.7. Yazma Becerisine Dönük Metinlerde A2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Yapısına Göre Sınıflandırılması	86
3.2.4.8. Yazma Becerisine Dönük Metinlerde A2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Bağlamına Göre Sınıflandırılması	86
3.2.4.9. Yazma Becerisine Dönük Metinlerde B1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin İşlevlerine Göre Sınıflandırılması	87
3.2.4.10. Yazma Becerisine Dönük Metinlerde B1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Anlamına Göre Sınıflandırılması	88
3.2.4.11. Yazma Becerisine Dönük Metinlerde B1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Yapısına Göre Sınıflandırılması	88
3.2.4.12. Yazma Becerisine Dönük Metinlerde B1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Bağlamına Göre Sınıflandırılması	88
3.2.4.13. Yazma Becerisine Dönük Metinlerde B2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin İşlevlerine Göre Sınıflandırılması	89
3.2.4.14. Yazma Becerisine Dönük Metinlerde B2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Anlamına Göre Sınıflandırılması	90
3.2.4.15. Yazma Becerisine Dönük Metinlerde B2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Yapısına Göre Sınıflandırılması	90
3.2.4.17. Yazma Becerisine Dönük Metinlerde C1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin İşlevlerine Göre Sınıflandırılması	91
3.2.4.18. Yazma Becerisine Dönük Metinlerde C1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Anlamına Göre Sınıflandırılması	92
3.2.4.19. Yazma Becerisine Dönük Metinlerde C1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Yapısına Göre Sınıflandırılması	92
3.2.4.20. Yazma Becerisine Dönük Metinlerde C1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Bağlamına Göre Sınıflandırılması	93
SONUÇ	107
KAYNAKLAR	118
ÖZ GEÇMİŞ	

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Gazi ve İzmir A1, A2, B1, B2, C1 Kitaplarındaki Üniteler	40
Tablo 2: A1 Seviyesinde Okuma Becerisi Başlığında Geçen Kalıp Sözcükler.....	42
Tablo 3: A2 Seviyesinde Okuma Becerisi Başlığında Geçen Kalıp Sözcükler.....	46
Tablo 4: B1 Seviyesinde Okuma Becerisi Başlığında Geçen Kalıp Sözcükler	49
Tablo 5: B2 Seviyesinde Okuma Becerisi Başlığında Geçen Kalıp Sözcükler	52
Tablo 6: C1 Seviyesinde Okuma Becerisi Başlığında Geçen Kalıp Sözcükler	55
Tablo 7: A1 Seviyesinde Dinleme Becerisi Başlığında Geçen Kalıp Sözcükler.....	57
Tablo 8: A2 Seviyesinde Dinleme Becerisi Başlığında Geçen Kalıp Sözcükler.....	60
Tablo 9: B1 Seviyesinde Dinleme Becerisi Başlığında Geçen Kalıp Sözcükler	63
Tablo 10: B2 Seviyesinde Dinleme Becerisi Başlığında Geçen Kalıp Sözcükler	66
Tablo 11: C1 Seviyesinde Dinleme Becerisi Başlığında Geçen Kalıp Sözcükler	69
Tablo 12: A1 Seviyesinde Konuşma Becerisi Başlığında Geçen Kalıp Sözcükler	71
Tablo 13: A2 Seviyesinde Konuşma Becerisi Başlığında Geçen Kalıp Sözcükler	74
Tablo 14: B1 Seviyesinde Konuşma Becerisi Başlığında Geçen Kalıp Sözcükler	76
Tablo 15: B2 Seviyesinde Konuşma Becerisi Başlığında Geçen Kalıp Sözcükler	78
Tablo 16: C1 Seviyesinde Konuşma Becerisi Başlığında Geçen Kalıp Sözcükler	80
Tablo 17: A1 Seviyesinde Yazma Becerisi Başlığında Geçen Kalıp Sözcükler	81
Tablo 18: A2 Seviyesinde Yazma Becerisi Başlığında Geçen Kalıp Sözcükler	84
Tablo 19: B1 Seviyesinde Yazma Becerisi Başlığında Geçen Kalıp Sözcükler	87
Tablo 20: B2 Seviyesinde Yazma Becerisi Başlığında Geçen Kalıp Sözcükler	89
Tablo 21: C1 Seviyesinde Yazma Becerisi Başlığında Geçen Kalıp Sözcükler	90

GRAFİK LİSTESİ

Grafik 1: Gazi Kitabı A1, A2, B1, B2 ve C1 Seviyelerinde Geçen Kalıp Sözlerin Dil Beceri Alanlarına Göre Dağılımı	94
Grafik 2: İzmir Kitabı A1, A2, B1, B2 ve C1 Seviyelerinde Geçen Kalıp Sözlerin Dil Beceri Alanlarına Göre Dağılımı	95
Grafik 3: Gazi ve İzmir Kitabında A1, A2, B1, B2 ve C1 Seviyelerinde Geçen Kalıp Sözlerin Dil Beceri Alanlarına Göre Karşılaştırılması.....	96
Grafik 4: Gazi Kitabı A1, A2, B1, B2 ve C1 Seviyelerinde Geçen Kalıp Sözlerin İşlevlerine Göre Dağılımı.....	97
Grafik 5: İzmir Kitabı A1, A2, B1, B2 ve C1 Seviyelerinde Geçen Kalıp Sözlerin İşlevlerine Göre Dağılımı.....	98
Grafik 6: Gazi ve İzmir Kitabında A1, A2, B1, B2 ve C1 Seviyelerinde Geçen Kalıp Sözlerin İşlevlerine Göre Karşılaştırılması	99
Grafik 7: Gazi Kitabı A1, A2, B1, B2 ve C1 Seviyelerinde Geçen Kalıp Sözlerin Anlamına Göre Dağılımı.....	100
Grafik 8: İzmir Kitabı A1, A2, B1, B2 ve C1 Seviyelerinde Geçen Kalıp Sözlerin Anlamına Göre Dağılımı.....	101
Grafik 9: Gazi ve İzmir Kitabında A1, A2, B1, B2 ve C1 Seviyelerinde Geçen Kalıp Sözlerin Anlamına Göre Karşılaştırılması	102
Grafik 10: Gazi Kitabı A1, A2, B1, B2 ve C1 Seviyelerinde Geçen Kalıp Sözlerin Yapısına Göre Dağılımı	102
Grafik 11: İzmir Kitabı A1, A2, B1, B2 ve C1 Seviyelerinde Geçen Kalıp Sözlerin Yapısına Göre Dağılımı	103
Grafik 12: Gazi ve İzmir Kitabında A1, A2, B1, B2 ve C1 Seviyelerinde Geçen Kalıp Sözlerin Yapısına Göre Karşılaştırılması.....	104
Grafik 13: İzmir Kitabı A1, A2, B1, B2 ve C1 Seviyelerinde Geçen Kalıp Sözlerin Kullanıldığı Bağlama Göre Dağılımı	104
Grafik 14: Gazi Kitabı A1, A2, B1, B2 ve C1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Kullanıldığı Bağlama Göre Dağılımı	105
Grafik 15: Gazi ve İzmir Kitabında A1, A2, B1, B2 ve C1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Kullanıldığı Bağlama Göre Karşılaştırılması	105

GİRİŞ

Kalıp sözler biriyle karşılaştığımızda, doğum, ölüm, evlenme gibi önemli durumlarda, yemek yerken, yemekten sonra, uyumadan önce, kızgınlık, öfke ve sevinç durumlarında söylenen sözlerdir. İyi dilekler, dualar, beddualar ve yeminlerde kalıp sözlerin içindedir. Kalıp sözler toplumun yaşamını ve kültürünü yansıtan sözlerdir.

Ana dilinde çokça kullanılan kalıp sözlerin yabancı dil öğretimindeki yeri önemlidir. Bu önem kalıp sözlerin iletişim sürecini düzenlemesi, az sözle duruma uygun söz söyleme imkânı sunması ve iletişimi kolaylaştırmasından gelmektedir. Bu sözler ölüm gibi zor ve kritik durumlarda ne söylenmesi gerektiğini düşünmeden söylememizi sağlar. Özellikle cümle yapısında olan kalıp sözler bir yabancı dil öğrenenin dil bilgisel detayları düşünmeden kendisini ifade etmesine olanak sağlar. Diğer taraftan kalıp sözler çeşitli dil bilgisel yapıların öğretilmesinde, kelime öğretiminde, konuşma akıcılığının sağlanmasında önemli bir yere sahiptir.

Kalıp sözler söz varlığı içinde ve diğer kalıplaşmış dil yapıları içerisinde bir birimdir. Bu tezde kalıp sözlerin diğer kalıplaşmış dil birimleri içerisindeki durumu gösterilmiştir. Gazi Üniversitesi TÖMER ve İzmir Yabancılar İçin Türkçe öğretim setlerinde A1/A2/B1/B2/C1 ders kitaplarında kullanılan kalıp sözler incelenmiştir. Gazi Üniversitesi TÖMER ve İzmir Yabancılar İçin Türkçe öğretim setlerinde A1/A2/B1/B2/C1 ders kitaplarında kullanılan kalıp sözler öncelikle tespit edilmiştir. Tespit edilen bu kalıp sözler anlam, yapı, işlev ve bağlam özelliklerine göre gruplandırılmıştır. Daha sonra kaynak kitaplarda kullanılan kalıp sözlerin okuma, dinleme, yazma ve konuşma becerilerine ve A1, A2, B1, B2 ve C1 dil seviyelerine göre dağılımı tespit edilmiş ve değerlendirilmiştir.

Çalışmadan yabancılara Türkçe öğretimi alanındaki kaynak kitapların hazırlanmasında ve bu alanda çalışan öğretmenler tarafından yararlanılabilir

BİRİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

1.1. Araştırma Problemi

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretilmesi sürecinde bir taraftan yabancılara Türkçe öğretmek gerekli midir tartışması kişiler arasında sürerken, diğer taraftan yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi, dil eğitimi almış farklı dallardan öğretmenler tarafından yürütülmektedir. Yabancılara Türkçe öğretiminin kimler tarafından yapılması gerektiği de sorgulanan bir konu olmaya devam etmektedir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi sürecinde neyin, nerede ve ne kadar öğretileceği, nasıl öğretileceği, ne tür bir kaynak kullanılacağı, öğretme ve öğrenme sürecinin nasıl daha kolay hale getirileceği gibi sayısı arttırılabilecek sorularla karşılaşılmaktadır. Tüm bu soruların varlığı Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi sürecinin yakın geçmişe dayanması ve üzerinde çalışılması gereken birçok sorunu barındırmasının bir sonucu olarak değerlendirilebilir. Bu çalışmada sorgulanacak olan ise yabancı dil olarak Türkçenin öğretilmesinde önemli bir konu içeriği olan kalıp sözlerin kullanımınıdır. Bir yabancı dilin öğretilmesinde kalıp sözlerin öğretilmesi dilin kullanımını kolaylaştırdığı, iletişimi etkili hale getirdiği ve etkili bir kültür aktarım aracı olduğu için önemlidir. Bu araştırmanın problemi yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kaynak olarak kullanılan Gazi Yabancılar için Türkçe ve İzmir Yabancılar için Türkçe A1, A2, B1, B2 ve C1 kitaplarında kalıp sözlerden hangilerinin, ne oranda ve nasıl kullanıldığını belirlemektir.

1.2. Araştırmanın Konusu

Bu araştırmanın konusu Gazi Üniversitesi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Seti ve İzmir Yabancılar İçin Türkçe ders kitaplarında A1/A2/B1/B2/C1 seviyelerinde kullanılan kalıp sözlerin belirlenip değerlendirilmesidir.

1.3. Araştırmanın Amacı ve Gerekçesi

Bu araştırmanın amacı Gazi Üniversitesi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Seti ve İzmir Yabancılar İçin Türkçe kitaplarında A1/A2/B1/B2/C1 kullanılan kalıp sözlerin belirlenmesidir. Kalıp sözlerin kullanımı günlük hayatımızda önemli bir yer tutmaktadır. Bu sözler anlatmak istediğimiz şeyi kısaca ve yoğun bir anlam ile ifade etmemizi sağlar. Kalıp sözler günlük hayatta sıkça yaşadığımız durumlar için verdiğimiz tepkilerin sözel ifadesidir. “Gözün aydın” kalıp sözünü incelediğimizde birden fazla durum için kullanıldığı görmekteyiz; uzaktan bir yakınımız geldiğinde, hasta olan yakınımız iyileştiğinde, bir sınavı başarılı geçirdiğimizde, bir çocuk dünyaya geldiğinde anne ve babasına söylenir. Ana dilimizde kullandığımız bu zengin ifade kalıplarının yabancı dil olarak Türkçenin öğretilmesinde yeri önemlidir. Türkçeyi yabancı dil olarak konuşan birisinin kendini iyi bir şekilde ifade edebilmesi için ana dili kullanıcılarının sıkça başvurduğu bu yapıları öğrenmesi önemlidir. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlere kalıp ifadelerin öğretilmesindeki bir diğer önem ise kalıp ifadelerin kültürümüzü yansıtırma zenginliğidir.

1.3.1. Araştırmanın Alt Amaçları

1. Kalıp sözlerin belirlenmesi
2. Belirlenen kalıp sözlerin kaynak kitaplara göre dil beceri alanlarında sınıflandırılması
3. Belirlenen kalıp sözlerin bağlamına göre sınıflandırılması
4. Belirlenen kalıp sözlerin işlevine göre sınıflandırılması
5. Belirlenen kalıp sözlerin anlamına göre sınıflandırılması
6. Belirlenen kalıp sözlerin yapısına göre sınıflandırılması
7. Belirlenen kalıp sözlerin dil beceri alanlarına göre karşılaştırılması
8. Belirlenen kalıp sözlerin işlevine göre karşılaştırılması
9. Belirlenen kalıp sözlerin anlamına göre karşılaştırılması

10. Belirlenen kalıp sözlerin yapısına göre karşılaştırılması

11. Belirlenen kalıp sözlerin bağlamına göre karşılaştırılması

1.4. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Bilinmek istenen şey vardır ve oradadır. Önemli olan, uygun bir biçimde “gözleyip” belirleyebilmektir (Karasar, 2014: 77).

1.5. Evren ve Örneklem

Araştırmada yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılan kaynak kitaplardan Gazi Üniversitesi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Seti ve İzmir Yabancılar İçin Türkçe ders kitapları incelenecektir. Örneklemi aşağıda belirtilen eserler oluşturmaktadır.

Aydemir, Y. , Temur, N. , Kurt, M. , Yüce, S. , Mehmet, G. , Gökalp, Ş. , Uluğlar, B. , Korkut, Ö. , Çevik, M. , Kanmaz, E. , Hımhım, E. , Yeşilyurt, Ş. , Bulduk, H. , Kaplan, H. , Özden, S. , Kümüşttaş, N. , Haykır, T. , İşcanoğlu, İ. , Bakan, H. , Koçak, S. , Güven, D. , Keskin, F. ve Bağrıaçık, Z. (2014). Yabancılar İçin Türkçe A1 Temel Düzey Ders Kitabı. Gazi Üniversitesi Türkçe Öğrenim Araştırma ve Uygulama Merkezi. Ankara: Kalkan Matbaası.

Aydemir, Y. , Temur, N. , Kurt, M. , Yüce, S. , Mehmet, G. , Gökalp, Ş. , Uluğlar, B. , Korkut, Ö. , Çevik, M. , Kanmaz, E. , Hımhım, E. , Yeşilyurt, Ş. , Bulduk, H. , Kaplan, H. , Özden, S. , Kümüşttaş, N. , Haykır, T. , İşcanoğlu, İ. , Bakan, H. , Koçak, S. , Güven, D. , Keskin, F. ve Bağrıaçık, Z. (2014). Yabancılar İçin Türkçe A2 Temel Düzey Ders Kitabı. Gazi Üniversitesi Türkçe Öğrenim Araştırma ve Uygulama Merkezi. Ankara: Kalkan Matbaası.

Aydemir, Y. , Temur, N. , Kurt, M. , Yüce, S. , Mehmet, G. , Gökalp, Ş. , Uluğlar, B. , Korkut, Ö. , Çevik, M. , Kanmaz, E. , Hımmım, E. , Yeşilyurt, Ş. , Bulduk, H. , Kaplan, H. , Özden, S. , Kümüştas, N. , Haykır, T. , İşcanoğlu, İ. , Bakan, H. , Koçak, S. , Güven, D. , Keskin, F. ve Bağrıaçık, Z. (2014). Yabancılar İçin Türkçe B1 Temel Düzey Ders Kitabı. Gazi Üniversitesi Türkçe Öğrenim Araştırma ve Uygulama Merkezi. Ankara: Kalkan Matbaası.

Aydemir, Y. , Temur, N. , Kurt, M. , Yüce, S. , Mehmet, G. , Gökalp, Ş. , Uluğlar, B. , Korkut, Ö. , Çevik, M. , Kanmaz, E. , Hımmım, E. , Yeşilyurt, Ş. , Bulduk, H. , Kaplan, H. , Özden, S. , Kümüştas, N. , Haykır, T. , İşcanoğlu, İ. , Bakan, H. , Koçak, S. , Güven, D. , Keskin, F. ve Bağrıaçık, Z. (2014). Yabancılar İçin Türkçe B2 Temel Düzey Ders Kitabı. Gazi Üniversitesi Türkçe Öğrenim Araştırma ve Uygulama Merkezi. Ankara: Kalkan Matbaası.

Aydemir, Y. , Temur, N. , Kurt, M. , Yüce, S. , Mehmet, G. , Gökalp, Ş. , Uluğlar, B. , Korkut, Ö. , Çevik, M. , Kanmaz, E. , Hımmım, E. , Yeşilyurt, Ş. , Bulduk, H. , Kaplan, H. , Özden, S. , Kümüştas, N. , Haykır, T. , İşcanoğlu, İ. , Bakan, H. , Koçak, S. , Güven, D. , Keskin, F. ve Bağrıaçık, Z. (2014). Yabancılar İçin Türkçe C1 Temel Düzey Ders Kitabı. Gazi Üniversitesi Türkçe Öğrenim Araştırma ve Uygulama Merkezi. Ankara: Kalkan Matbaası.

Günay, D. , Fidan, Ö. , Çetin, B. ve Yıldız, B. (2014). İzmir A1 Yabancılar İçin Türkçe ders Kitabı. Dokuz Eylül Üniversitesi Dil Eğitimi Uygulama ve Araştırma Merkezi. İstanbul: Papatya Yayıncılık Eğitim.

Günay, D. , Fidan, Ö. , Çetin, B. ve Yıldız, B. (2014). İzmir A2 Yabancılar İçin Türkçe ders Kitabı. Dokuz Eylül Üniversitesi Dil Eğitimi Uygulama ve Araştırma Merkezi. İstanbul: Papatya Yayıncılık Eğitim.

Günay, D. , Yıldız, F. U. , Çetin, B. , Köleci, E. O. , Oryaşın, U. , Atak, A. , Demirhan, Y. , Tülü, T. A. ve Şen, E. (2015). İzmir B1 Yabancılar İçin Türkçe ders

Kitabı. Dokuz Eylül Üniversitesi Dil Eğitimi Uygulama ve Araştırma Merkezi. İstanbul: Papatya Yayıncılık Eğitim.

Günay, D. , Yıldız, F. U. , Çetin, B. , Köleci, E. O. , Oryaşın, U. , Atak, A. , Demirhan, Y. , Tülü, T. A. ve Şen, E. (2015). İzmir B2 Yabancılar İçin Türkçe ders Kitabı. Dokuz Eylül Üniversitesi Dil Eğitimi Uygulama ve Araştırma Merkezi. İstanbul: Papatya Yayıncılık Eğitim.

Günay, D. , Yıldız, F. U. , Çetin, B. , Köleci, E. O. , Oryaşın, U. , Atak, A. , Demirhan, Y. , Tülü, T. A. ve Şen, E. (2015). İzmir C1 Yabancılar İçin Türkçe ders Kitabı. Dokuz Eylül Üniversitesi Dil Eğitimi Uygulama ve Araştırma Merkezi. İstanbul: Papatya Yayıncılık Eğitim.

1.6. Sınırlılıklar

Bu araştırma Gazi Üniversitesi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Seti ve İzmir Yabancılar İçin Türkçe ders kitaplarının A1/A2/B1/B2/C1 seviyeleri ile sınırlandırılmıştır.

1.7. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada veri toplarken doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Doküman analizi yöntemi, araştırmanın amacına yönelik kaynaklara ulaşmada ve elde edilecek verilerin tespit edilmesinde kullanılır (Çepni, 2007: 76). Doküman incelemesi, çalışılacak konular ile ilgili olarak yazılı ve basılı belgelerin analizini içerir (Yıldırım & Şimşek, 2006: 187). Öncelikle incelenmek üzere belirlenen kaynak kitaplarda kalıplaşmış dil birimleri tespit edilmiştir. Belirlenen kalıplaşmış dil birimleri ilgili alandaki çalışmalara dayandırılarak deyim, ikileme, atasözü ve kalıp söz başlıklarında gruplandırılmıştır. Bazı çalışmalarda kimi kalıplaşmış dil birimlerinin iki farklı başlık altında değerlendirildiği görülmüştür. Bu şekilde ikili değerlendirmenin olduğu kalıplaşmış dil birimleri tespit edilmiş, bu kalıplaşmış dil birimleri için alan kaynakları tekrar taranmış ve hangi başlık altında değerlendirileceğine karar verilmiştir. Kalıp söz listesi oluşturulduktan sonra kalıp

sözler kullandıkları dil seviyelerine ve beceri alanlarına göre excell kullanılarak kaydedilmiş ve gruplandırılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Kalıplaşmış Dil Birimleri

Türkçede kalıp halde bulunan söz varlığı genel olarak kalıplaşmış dil birimleri olarak adlandırılmaktadır. Kalıplaşmış dil birimi, bir şeyi ifade etmek için kalıp halde bulunan söz ya da söz grubudur. Söz varlığında görülen bu kalıplaşmanın farklı şekillerde olduğu görülmektedir. Kalıplaşmış dil birimi bir cümle ya da söz öbeği halinde görülebilmektedir. Kalıplaşmış dil birimlerini deyimler, atasözleri, ikilemeler ve kalıp sözlerden oluşturmaktadır. Bu çalışmanın konusu kalıp sözler olmakla beraber diğer kalıplaşmış dil birimlerine, bu kalıplaşmış birimlerin genel özelliklerini belirtmek ve kalıp sözlerle ortak değerlendirildiği noktalara değinmek amacıyla yer verilmiştir.

2.1.1. Atasözleri

Atasözleri kalıp sözler, deyimler, ikilemeler gibi kalıplaşmış dil birimleridir. Aksoy (2015: 15)'a göre her atasözü, belli bir kalıp içinde, belli sözcüklerle söylenmiş olan donmuş bir biçimdir. Sözcükler değiştirilip yerlerine başka sözcükler kullanılamayacağı gibi sözdiziminin biçimi de bozulamaz.

“Derdini saklayan derman bulamaz.” sözündeki kelimelerin yerleri değiştirilemez ve derman kelimesi yerine ilaç kelimesi kullanılamaz.

Geçmiş olduğu kadar eksilere dayanan atasözü bir toplumun kültürünü oluşturan maddi ve manevi değerleri yansıtır. Atasözleri öğüt verici ve yol gösterici söz varlıklarıdır. Çeşitli araştırmalara konu olan atasözlerini Aksan (2015: 196) anlam açısından şu şekilde sıralamıştır:

- a) Sözcükleri göndergesel anlamda olan atasözleri (Eski dost düşman olmaz)
- b) Deyim aktarmaları (Minareyi çalan kılıfını hazırlar)
- c) Ad aktarmaları (Bir dirhem et bin ayıp örter)
- ç) Eksiltili anlatıma yönelen atasözleri (Önce canan, sonra can)
- d) Şiir öğelerinden yararlanan atasözleri (Yaş kesen baş keser)

Atasözlerinin anlam açısından sınıflandırılmasının yanında Aksoy (2015: 17) atasözlerini kavram özellikleri bakımından sınıflandırmıştır. Bu sınıflandırma şu şekildedir:

1. Sosyal olayların nasıl olageldiklerini –uzun bir gözlem ve deneme sonucu olarak- yansızca bildiren atasözleri: Minareyi çalan kılıfını hazırlar.
2. Doğa olaylarının nasıl olageldiklerini –uzun bir gözlem sonucu olarak- belirten atasözleri: Mart kapıdan baktırır, kazma kürek yaktırır.
3. Toplumsal olayların nasıl olageldiklerini uzun bir gözlem ve deneme sonucu olarak bildirirken bundan ders almamızı (açıkça söylemeyip dolayısıyla) hatırlatan atasözleri: Öfke ile kalkan ziyan ile oturur.
4. Denemelere ya da mantığa dayanarak doğrudan doğruya ahlak dersi ve öğüt veren atasözleri vardır: Çirkefe taş atma, üstüne sıçrar.
5. Bir takım gerçekler, felsefeler, bilgece düşünceler bildirerek (dolayısıyla) yol gösteren atasözleri vardır: Bal bal demekle ağız tatlı olmaz.
6. Töre ve gelenekleri bildiren atasözleri: Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı var.
7. Kimi inanışları bildiren atasözleri: Ananın bahtı kızına.

Bu başlıkta değinilecek bir başka konu, çalışmaya dâhil ettiğimiz kalıplaşmış dil birimlerinden “bir varmış bir yokmuş” sözünün farklı değerlendirilmesidir. TDK (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&view=atasozleri, 06.02.2016), “bir varmış bir yokmuş” sözünün anlamını masal gibi geçip gitmiş, artık hayal olmuş olarak açıklamış ve bu kalıp sözü atasözü olarak değerlendirmiştir. Sakaoğlu (2007) (<http://www.ayk.gov.tr> 01.01.2015), masalarda kullanılan sade başlangıç kalıp sözleri başlığı altında değerlendirmiştir. Masalarda kullanılan kalıp sözlere bu çalışmada da kalıp söz olarak yer verilmiştir.

2.1.2. Deyimler

Deyimler de atasözleri, ikilemler ve kalıp sözler gibi kalıplaşmış dil birimleridir. İki ya da daha fazla sözcükten oluşan deyimler anlatımda mecaz, somutlaştırma, benzetme, gibi yollara başvurmaktadır. Deyimler yargı bildirmez ve atasözleri gibi öğüt verici nitelikte değildir. Deyimler daha çok bir durumu anlatmak için kullanılan sözlerdir. Diğer bir deyişle durum betimleyicileridir.

Her dilde deyimler belli bir durumu, oluşumu, insanların tutum ve davranışlarını, fiziksel ve ruhsal niteliklerini, kendi anlamları dışında kullanılan birkaç sözcükten oluşan birimlerle dile getirir (Aksan, 2015: 182). Bir deyimın sözcükleri değiştirilip yerlerine -aynı anlamda da olsa- başka sözcükler konulamaz ve deyimın söz dizimi bozulamaz (Aksoy: 2015: 38).

Kimi kalıplaşmış birimler hem deyim hem atasözü başlığında karşımıza çıkmaktadır. Bu durum hakkında Aksoy (2015: 41) atasözlerini arasına da alınsa, deyimler arasına da alınsa yanlış sayılamayacak sözler vardır. Bu, atasözleriyle deyimleri birbirinden ayıran özelliklerin iyice belirlenmemiş olmasından değil, bu çeşit sözlerin iki anlam taşımasından ya da iki türlü yorumlanmasından ileri gelir, açıklamasını yapmıştır. Birçok çalışmada deyimler çeşitli başlıklar altında sınıflandırılmıştır. Anlam özelliklerine göre deyimleri Bilgin (2013: 62) iki başlıkta toplamıştır:

- 1) Değişmeceli anlamla kurulan deyimler (ağzını bıçak açmamak)
- 2) Gerçek anlamlı deyimler (ağzına bir şey koymamak)

Aksoy (2015: 498-508) deyimleri özel nitelikleri ya da yan özellikleri bakımından çeşitlerine ayırmış ve şu başlıklarda toplamıştır:

- 1) Deyimlerin en önemli bölümü; kavramları, değişmece (mecaz) yoluyla, anlatım özelliği ve özgünlüğü içinde belirten kalıplaşmış sözcük öbekleri ya da tümcelerdir: abayı yakmak, Ağzı bozuk.
- 2) Kimi deyimlerin yan özelliği, iki yargılı ve uyaklı olmasıdır. Bunların bir bölümünde anlamca gerekli olmayıp sadece uyak hatırı için getirilmiş bir parça vardır. Bu çeşit deyimler de anlatım özelliği taşırlar: Doluya koydum almadı, boşa koydum dolmadı.
- 3) Kimi deyimlerin yan özelliği öykücük ya da konuşma biçiminde olmasıdır: - Adın ne? –Mülayim Ağa. – Sert olsan ne halt edersin?

- 4) Kimi deyimlerin yan özelliği, bir öykü ya da bir olaya dayanmasıdır: Yorgan gitti kavga bitti.
- 5) Kimi deyimlerin yan özelliği adetleri, inanışları, gelenekleri bildirmesidir: Ağzından yel alsın.
- 6) Kimi deyimler (anlatım güzelliği düşünülmeyle) bir kavramı belirtmek için kurulan, kalıplaşmış söz topluluğudur: Ağzını hayra aç, Ne var ne yok.
Aksoy'un bu başlıkta belirttiği kimi kalıplaşmış dil birimleri bu çalışmada kalıp söz olarak değerlendirilecektir.
- 7) Kimi deyimlerin özelliği, belli dilbilgisi kurallarıyla değil, özel biçimlerle kurulmuş olmasıdır: Aç acına, Akli sıra.
- 8) Kimi deyimler, eksilteli anlatım biçimidir: Akşama sabaha (Ya akşama ya sabaha).
- 9) Deyimlerin bir türü de ikilemelerdir: Abuk sabuk, Abur cubur. Bir sözcüğün yinelenmesiyle oluşan ikilemeleri deyim saymıyoruz: Ağır ağır.
- 10) Kimi deyimler, bir sözcüğün özel bir yardımcı eylemlikle (masterla) kurulmasında oluşmuştur. Bunların deyim sayılmasının nedeni o sözcüğün ancak o eylemlikle bir araya gelmesinden belli bir anlamın ortaya çıkması, başka bir eylemlikle o anlamın belirmemesidir. Sözcük yalın ya da takılı olabilir: abayı yakmak.
Yabancı dil öğretiminde deyimlerin öğrenilme süreci açısından Gibbs (1993)'in yaptığı sınıflandırma ilgi çekicidir. Gibbs, deyimlerin özelliklerini ve yabancı dil öğrenenler tarafından nasıl öğrenildiklerini dikkate alarak, deyimleri şöyle sınıflandırmıştır:
  - a. Sözdizimsel olarak donmuş deyimler: sadece bir şekilde ve sıkça duyuldukları için daha çabuk öğrenilmektedir,
  - b. Sözdizimsel yönden esnek olan deyimler: edilgen hale dönüştürüldüklerinde bile mecazi anlamlarını korurlar,
  - c. Şeffaf deyimler: düz ve mecazi anlamları yakın olan deyimler,
  - d. Anlaşılması güç olan deyimler: düz ve mecazi anlamları arasındaki ilişkinin anlaşılmadığı deyimler (Akt. Güneş, 2009: 12).

Bu başlıkta üzerinde durulacak bir diğer konu bu çalışmada incelenen kaynak kitaplarda kalıplaşmış dil birimi olarak tespit edilen fakat kimi kaynaklarda deyim kimi kaynaklarda ise kalıp söz olarak sınıflandırılan birimlerdir. Aşağıda bu kalıplaşmış dil birimlerine değinilecektir.

1. Afiyet olsun.

TDK (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&view=atasozleri, 06.02.2016), “afiyet (afiyet şeker) olsun” biçimini göstermiş ve ‘yarasın, ağız tadıyla yensin’ anlamında kullanılan bir iyi dilek sözü, açıklaması ile deyim başlığı altında yer vermiştir.

Gökdayı (2011: 159), birisine yemek yemeden önce, yemek yerken veya yedikten sonra kişinin sağlıklı olması, yediklerinin ona yaraması dileğiyle söylenebilecek iyi bir söz olarak açıklamış ve kalıp söz başlığı altında değerlendirmiştir. ‘Afiyet olsun’ kalıplaşmış dil birimini Erol (2007: 38) yemek içmek ile ilgili kalıp sözler, Yılmaz ve Ertürk Şenden (2015: 195) yemek yerken kullanılan kalıp sözler, Uçgun (2015: 519) yeme içme durumunda söylenenler, Ünal ve Bursalı (2015: 74) toplumsal-kültürel ilişkiler anlatan kalıp sözler, Kara ve Memiş (2015: 1677) dilek ve temenni ifadeleri, Karakuş ve Baki (2015: 2052) hayır dua, iyi dilek ve tavsiye, Şimşek (2015: 820) iyi dilek, temenni ve dua ifade eden ilişki sözleri başlığı altında kalıp söz olarak değerlendirmiştir. Zülfikar (2007: 350) kalıp cümle yapısında hayır dualar başlığı altında ele alınmıştır.

2. Alacağın olsun.

Aksoy (2015: 559) günün birinde bana yaptığının acısını çıkarırım açıklaması ile deyim başlığında değerlendirmiştir.

Gökdayı (2011: 161) alacağın olsun senin ve alacağın olsun biçimlerini göstermiştir. Yapılan kötülöklere karşı günün birinde mutlaka intikamımı alırım, acısını çıkartırım anlamında göz korkutmak amacıyla söylenebilecek bir söz açıklamasını yapmış ve kalıp söz olarak göstermiştir.

3. Allah Allah!

TDK (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&view=atasozleri, 06.02.2016) “şaşma veya can sıkıntısı anlatan bir ünlem, Türk askerinin hücum narası” açıklaması ve Aksoy (2015: 563) “şaşılacak şey, ne yapmalı şimdi? ” açıklaması ile deyimler başlığı altında değerlendirmiştir.

Gökdayı (2011: 162), şaşkınlık geçiren, hayrete düşen veya canı sıkılan kişilerce söylenebilen söz açıklaması ile kalıp söz başlığı altında değerlendirmiştir. Yılmaz ve Ertürk Şenden (2015: 194), uyarı, eleştiri ve tehdit anlamı taşıyan kalıp sözler; Canbulat ve Dilekçi (2013: 228), duygusal tepki bildiren kalıp sözler; Ünal ve Bursalı (2015: 74), toplumsal-kültürel ilişkiler anlatan kalıp sözler başlığı altında ele almıştır.

4. Allah'a ısmarladık.

TDK (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&view=atasozleri, 06.02.2016), ayrılanın kalan veya kalanlara söylediği bir iyi dilek sözü; Aksoy (2015: 563), esen kal, seni Tanrı'ya emanet ediyorum, Tanrı seni her türlü kötülükten korusun (Ayrılırken kalana söylenir.) açıklaması ile deyim başlığı altında değerlendirmiştir.

Gökdayı (2011: 175), bir yerden ayrılan kişinin kalanlara veya herhangi bir iletişim durumunu sona erdiren kişinin diğerlerine söylediği ve onları Tanrı'nın korumasına bıraktığını bildiren bir esenleme sözü açıklaması ile kalıp söz olarak değerlendirmiştir. Bulut (2012: 1129), bir yere gidenin geride kalanlara ettiği dualar; Erol (2007: 18), bir yere gidene veya bir yerden dönene; Uçgun (2015: 523), selamlaşma-vedalaşma ile ilgili olanlar; Kara ve Memiş (2015: 1678), dini inanç ve kültürle ilgili kalıp ifadeler başlığı altında kalıp söz olarak değerlendirilmiştir. Zülfikar (2007: 350) kalıp cümle yapısında hayır dualar başlığında yer vermiştir.

5. Allah'ını seversen!

TDK (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&view=atasozleri, 06.02.2016), olması ve gerçekleşmesi çok istenilen bir durum karşısında kullanılan yalvarma sözü, açıklaması ile deyim başlığı altında yer vermiştir.

Erol (2007: 208) değer verilen bir şey üzerine yeminler başlığı altında kalıp söz olarak değerlendirmiştir. Gökdayı (2011: 177) karşıdaki kişinin dini duygularını harekete geçirerek bir işi yapmasını veya yapmamasını sağlamaya çalışan birisinin söyleyebileceği bir söz, açıklaması ile kalıp söz olarak ele almıştır.

6. Benden günah gitti. (Benden söylemesi.)

TDK (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&view=atasozleri, 06.02.2016), benden söylemesi açıklaması ile deyim başlığı altında değerlendirmiştir. Aksoy (2015: 633), ben üzerime borç saydığım şeyi söyledim, sözlerimi dinlemez, bildiğini yaparsa ortaya çıkacak kötü sonuçtan dolayı ben kendimi suçlu saymam açıklaması ile deyim başlığı altında yer vermiştir.

Gökdayı (2011: 187) olacıklardan sorumlu olunmadığı anlatan bir açıklama ile kalıp söz, Bulut (2012: 1147) kızılan kişilere söylenen kalıp sözler, olarak değerlendirmiştir.

Karakuş ve Baki (2015: 2051) Keloğlan çizgi filminde yer alan atasözleri başlığında atasözü olarak değerlendirmiştir. TDK (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&view=atasozleri, 06.02.2016), “Günah benden gitti.” kalıplaşmış dil birimini atasözü başlığı altında göstermiştir.

7. Darısı başına

TDK (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&view=atasozleri, 06.02.2016), darısı ... başına (darısı başına) olarak iki şekilde kullanıldığını göstermiş ve bir başarı, bir mutluluk başkası için istendiğinde söylenen bir söz, açıklaması ile deyim olarak değerlendirmiştir. Aksoy (2015: 706) “Darısı (dostlar başına.” şekillerinin kullanıldığını göstermiş ve ‘dilerim ki bu güzel duruma sen de kavuşursun (bütün dostlar kavuşsunlar)’ açıklaması ile deyimler başlığı altında yer vermiştir.

Gökdayı (2011: 201) darısı benim başıma, darısı sizin başınıza, darısı senin başına biçimlerinde kullanılabileceğine değinmiş ve ‘erişilen bir başarı veya mutluluğun kendisi, karşısındaki kişi ya da kişiler için de gerçekleşmesini dileyen kişinin söyleyeceği söz’ açıklamasını yapmış ve kalıp söz olarak değerlendirmiştir. Erol (2007: 56) darısı başına biçimiyle evlenen veya nişanlanan kişiler için dualar, Uçgun

(2015: 525) darısı dostlar başına biçimiyle hayır dua nitelikli kalıp sözler başlığında ele almıştır.

8. Dert etme/Dert etmeyin.

TDK (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&view=atasozleri, 06.02.2016), “dert etmek (edinmek)” biçiminde göstermiş ve bir sorunu veya durumu üzüntü konusu yapmak açıklamasını yapmıştır. “kendine dert etmek” biçimini göstermiş ve bir şeyi üzüntü konusu yapmak açıklamasını yapmıştır. Tüm bu biçimleri deyim başlığı altında değerlendirmiştir.

Gökdayı (2011: 202) sadece “dert etme” biçimini göstermiş ve herhangi bir konu hakkında üzülen kişileri teselli etmek için söylenebilecek söz açıklaması ile kalıp söz olarak değerlendirmiştir.

9. Eksik olma.

TDK (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&view=atasozleri, 06.02.2016), “var ol, sağ ol!” anlamında kullanılan bir söz açıklaması ile deyim olarak değerlendirilmiştir. Aksoy (2015: 747) sağ ol, var ol açıklaması ile deyim başlığında yer vermiştir.

Erol (2007: 84) “eksik olma ve eksik olmayın” biçimlerinde teşekkür etme içeren kalıp sözler başlığında değerlendirmiştir. Gökdayı (2011: 207) eksik olma, eksik olmayın ve eksik olmasın biçimlerini göstermiş ve kişinin yaptığı iyiliklerden dolayı karşısındaki kişiye minnetini bildirmek için söyleyebileceği bir söz açıklaması ile kalıp söz olarak değerlendirmiştir. Zülfikar (2007: 350) kalıp cümle yapısında hayır dualar başlığında değerlendirmiştir.

10. Ellerine sağlık/elinize sağlık.

TDK (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&view=atasozleri, 06.02.2016), “eline (elinize veya ellerinize)” sağlık biçiminde göstermiş ve el emeği ile güzel bir şey yapana söylenen iyi dilek sözü açıklaması ile deyim olarak

değerlendirmiştir. Karakuş ve Baki (2015: 2049) eline sağlık biçimi ile Keloğlan çizgi filminde yer alan deyimler başlığında göstermiştir.

Bulut (2012: 1150) kalıp sözler içerisinde eksilteli yapılar olduğunu açıklarken “Allah” ellerine sağlık “versin” örneğini değerlendirmiştir. Gökdayı (2011: 209) eline sağlık ve elinize sağlık biçimlerini göstermiş ve yemek yedikten sonra yemeği hazırlayan veya herhangi bir işi başarıyla yapan kişiyi takdir etmek amacıyla söylenebilecek bir söz açıklamasıyla kalıp söz olarak değerlendirmiştir. Yılmaz ve Ertürk Şenden (2015: 200) günlük hayatta en sık kullanılan on kalıp söz başlığı altında değerlendirmiştir. Uçgun (2015: 522) elinize sağlık biçimi ile yeme-içme durumunda söylenen kalıp sözler başlığında göstermiştir. Zülfikar (350) kalıp cümle yapısında hayır dualar başlığı altında kalıp söz olarak ele almıştır.

11. Geçmiş olsun.

TDK (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&view=atasozleri, 06.02.2016), hastalananlara, kaza geçirenlere, beklenmedik büyük bir olumsuz durumdan kurtulanlara veya hapishaneye girenlere söylenen iyi dilek sözü açıklaması ile deyim başlığı altında değerlendirmiştir. Aksoy (2015: 790) geçmiş ola biçimini de göstererek hastalığınızın ya da uğradığınız kazanın, felaketin geçmiş olmasını bir daha böyle sıkıntılara düşmemenizi dilerim açıklaması ile deyim başlığı altında göstermiştir.

Yılmaz ve Ertürk Şenden (2015: 192) dua anlamı taşıyan kalıp sözler, Canbulat ve Dilekçi (2013: 229) kalıp söz, Erol (2007: 28) bir felakete uğramış kişiye söylenen kalıp sözler, Uçgun (2015: 519) hasta ziyaretinde söylenen kalıp sözler, Darıcı (2012: 228) hastalananlara, kaza geçirenlere, beklenmedik büyük bir olumsuz durumdan kurtulanlara veya hapishaneye girenlere söylenen iyi dilek sözü açıklaması ile kalıp söz, Zülfikar (2007: 350) kalıp cümle yapısında hayır dualar, Kara ve Memiş (2015: 1677) dilek ve temenni başlığında kalıp ifade, Karakuş ve Baki (2015: 2052) hayırdua, iyi dilek ve tavsiye başlığında kalıp söz, Şimşek (2015: 820) iyi dilek, temenni ve dua ifade eden ilişki sözleri, Ünsal (2013: 1390) iyi dilekte bulunmayla ilgili kalıp sözler başlığında ele almıştır.

12. Hadi canım sen de!

TDK (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&view=atasozleri, 06.02.2016), haydi canım sen de açıklaması ile deyim başlığı altında değerlendirmiştir. Gökdayı (2011: 220) anlatılan bir şeyin gerçek olamayacağını, söylenilenlere inanmadığını belirtmek isteyen kişinin söyleyebileceği bir söz açıklaması ile kalıp söz olarak değerlendirmiştir.

13. Hadi oradan!

TDK (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&view=atasozleri, 06.02.2016), hadi oradan biçimindeki yazımıyla göstermiş ve haydi oradan açıklaması ile deyim olarak göstermiştir.

Gökdayı (2011: 220) hadi oradan ve haydi oradan biçimleriyle göstermiş ve kendini kandırmak isteyen birisini kovmak, azarlamak isteyen kişinin söyleyebileceği bir söz açıklamasını yaparak kalıp söz olarak değerlendirilmiştir. Yılmaz ve Ertürk Şenden (2015: 194) uyarı, eleştiri ve tehdit anlamı taşıyan kalıp sözler, Zülfikar (2007: 349) doğrudan kalıp cümleler, Karakuş ve Baki (2015: 2025) bir isteği kabul veya reddetme konulu kalıp ifadeler başlığında ele almıştır.

14. Hoşça kal.

TDK (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&view=atasozleri, 06.02.2016), hoşça kal (kalın) biçimiyle göstermiş ve ayrılan kimsenin kalanlara söylediği bir iyi dilek sözü açıklaması ile deyim olarak değerlendirmiştir. Aksoy (2015: 860) hoşça kal (kalın) biçimiyle göstermiştir. “Allaha ısmarladık” gibi, ayrılan kimsenin kalan kişiye söylediği iyi dilek sözü açıklaması ile deyim başlığı altında göstermiştir.

Yılmaz ve Ertürk Şenden (2015: 194) vedalaşma ve uğurlama anlamı taşıyan kalıp sözler, Canbulat ve Dilekçi (2013: 228) vedalaşma kalıp sözleri, Uçgun (2015: 519) hoşça kal(ın) biçimiyle göstererek selamlaşma-vedalaşma ile ilgili kalıp sözler, Ünal ve Bursalı (2015: 79) kalıp söz, Kara ve Memiş (2015: 1674) gün içinde kullanılan kalıp sözler, Karakuş ve Baki (2015: 2052) ayrılık konulu kalıp sözler, Şimşek

(2015: 820) uğurlama ifade eden ilişki sözleri, Ünsal (2013: 1387) hoşça kal ve hoşça kalın biçimleri ile göstererek vedalaşma konulu kalıp söz olarak ele almıştır.

15. Kusura bakma/Kusura bakmayın.

TDK (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&view=atasozleri, 06.02.2016), kusura bakmamak (kalmamak) biçiminde göstermiş ve hoş görmek olarak açıklamıştır. Açıklamada kusura bakma, hatırını sormadım örneğini kullanmış ve deyim olarak yer vermiştir.

Gökdayı (2011: 241) kusura bakmayın, kusura bakma, kusurumuza bakmayın, kusura kalma ve kusura kalmayın biçimlerini göstererek başkasına verdiği bir rahatsızlıktan dolayı özür dilemek isteyen kişinin söyleyebileceği bir söz açıklamasını yapmış ve kalıp söz olarak değerlendirmiştir. Bulut (2012: 1143), Yılmaz ve Ertürk Şenden (2015: 193), Uçgun (2015: 523), özür dileme bildiren kalıp sözler olarak ele almıştır.

16. Nazar değmesin.

TDK (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&view=atasozleri, 06.02.2016), “nazar değmek” biçimi ile vermiş ve göz değmek açıklamasını yaparak deyim başlığı altında değerlendirmiştir. Aksoy (2015: 807) “göz (nazar) değmek, göze gelmek” biçimlerinde göstermiştir. Uğursuzluk, kötülük getirdiğine inanılan kıskanç ya da hayran bakışlar dolayısıyla fena bir duruma düşmek açıklamasını yapmış ve deyim olarak değerlendirmiştir. Erol (2007: 38) kalıp sözleri anlamlarına göre gruplandırırken hayır dualar başlığı altında “nazar değmek” deyimini ile ifaden edilen dualar başlığı altında “nazarlar değmesin” biçimini göstermiştir.

Gökdayı (2011: 249) mevcut olan bir durumun mükemmel olduğunu, bu durumun devam etmesini dilediğini ve insanların bakışlarındaki zarar verici ve öldürücü güçten sakındığını belirtmek isteyen kişinin söyleyebileceği bir söz açıklamasını yaparak kalıp söz olarak değerlendirmiştir.

17. Ne yazık ki

TDK (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&view=atasozleri, 06.02.2016), üzümlere belirtelim ki açıklamasını yaparak deyim başlığında yer vermiştir.

Canbulat ve Dilekçi (2013: 228) duygusal tepki bildiren kalıp sözler başlığı altında, Gökdayı (2011: 251) olumsuz bir olaydan, gerçekleşmeyen veya yapılamayan bir şeyden bahsederken kişinin üzüntüsünü belirtmek için söyleyebileceği söz açıklaması ile kalıp söz olarak ele almıştır.

18. Özür dilerim/Özür dileriz.

TDK (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&view=atasozleri, 06.02.2016) “özür dilemek” biçiminde göstermiş ve özrünü ileri sürerek bir işi yapmayı istememek, bir işten bağışlanmasını istemek, yaptığı bir yanlıştan ötürü bağışlanmasını istemek açıklamasını yapmış ve deyim olarak değerlendirmiştir. Aksoy (2015: 1000) “özür dilemek” biçiminde göstermiş ve özrünü ileri sürerek bir işi yapmayı istememek, bir işten bağışlanmasını istemek, yaptığı bir yanlıştan ötürü bağışlanmasını istemek açıklamasını yapmış ve deyim olarak değerlendirmiştir.

Bulut (2012: 1143), Yılmaz ve Ertürk Şenden (2015: 193), Canbulat ve Dilekçi (2013: 228), Uçgun (2015: 528), Ördem (2013: 909), Darıcı (2012: 2014), Şimşek (2015: 820) özür dileme bildiren; Ünal ve Bursalı (2015: 74) toplumsal-kültürel ilişki anlatan kalıp sözler; Kara ve Memiş (2015: 1674) gün içinde kullanılan kalıp sözler başlığında değerlendirmiştir. Karakuş ve Baki (2015: 2047) “özür dilemek” biçimini deyim olarak değerlendirirken, “özür dilerim” (2053) biçimini kalıp söz olarak göstermiştir. Gökdayı (2011: 258) “özür dilerim ve özür dileriz” biçimlerini göstermiş ve yaptığı yanlış veya verdiği sıkıntı ve zarardan dolayı bağışlanma istediğini dile getiren söz açıklaması ile kalıp söz başlığında ele almıştır.

19. Sadede gelelim.

TDK (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&view=atasozleri, 06.02.2016), “sadede gelmek” biçiminde göstermiş ve konuyla ilgisiz sözleri

bırakarak asıl konuya dönmek açıklamasını yapmıştır. Vermiş olduğu örnek cümlede “sadede gelelim” şeklinde kullanmış ve deyim olarak değerlendirmiştir. Aksoy (2015: 1022) temel konuya dönmek; ayrıntılar üzerinde konuşmayı yeter bulmak anlamında kullanıldığını belirtmiş ve deyim başlığında değerlendirmiştir.

Gökdayı (2011: 262) “sadede gel ve sadede gelelim” biçimlerini göstermiş konuyla ilgili hususa dönülmesi ve anlatmak istenenlerin doğrudan anlatılması isteğiyle söylenen söz açıklamasını yapmış ve kalıp söz olarak yer vermiştir.

20. Sağ ol/Sağ olsunlar/Sağ olun.

TDK (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&view=atasozleri, 06.02.2016), hoşna giden bir davranış için çok yaşa, teşekkür ederim anlamına geldiğini belirtmiş ve deyim olarak değerlendirmiştir. Aksoy (2015: 1024) teşekkür ederim anlamına geldiğini belirtmiş ve deyim olarak değerlendirmiştir.

Canbulat ve Dilekçi (2013: 228) sağ olun, Uçgun (2015: 523) sağ olun, Ünal ve Bursalı (2015: 75) sağ ol/sağ olun, Kara ve Memiş (2015: 1674) sağ olun, Karakuş ve Baki (2015: 2053) sağ ol, sağ olasın/sağ olun, Şimşek (2015: 819) sağ ol, Ünsal (2013: 1387) sağ ol/sağ olun biçimiyle teşekkür anlamında kalıp söz olarak değerlendirmiştir. Gökdayı (2011: 263) sağ olun/sağ ol biçimlerini göstermiş ve anlam açıklamasını hoşuna giden bir davranış için minnet duygusunu, memnuniyeti belirtmekte kullanılan bir söz şeklinde yapmıştır.

Gökdayı (2011: 262) başka bir maddede sağ olsun/ sağ olsunlar biçimlerini göstermiştir. Bu biçimler için kişinin kendisine iyilik yapmış kimselere minnet duygusunu belirtmek veya birisine sitem etmek için söylenebilecek bir söz açıklamasını yapmış ve kalıp söz olarak değerlendirmiştir. Sağ olsun biçimi için TDK (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&view=atasozleri, 06.02.2016), anlamını biri için sitem yollu bir şey söyleneceği zaman söyleyenin iyi niyetini belirtmek amacıyla sözün başına getirilen bir söz olarak açıklamış ve “ Sağ olsun, beni hiç dinlemedi.” Örneğini vermiştir. İkinci anlamını bir kişiye güven

duyulduğu zamanlarda kullanılan bir söz olarak açıklamış ve deyim başlığında ele almıştır.

21. Selam söyle/Selam söyledi.

TDK (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&view=atasozleri, 06.02.2016) “selam söylemek” biçimini göstermiş ve selamını birine götürmesini söylemek, birinin gönderdiği selamı başkasına iletmek anlam açıklamasını yaparak deyim olarak değerlendirmiştir. Aksoy (2015: 1030) “selam söylemek” biçimini göstermiş ve selamını birine götürmesini söylemek, birinin gönderdiği selamı başkasına iletmek anlam açıklamasını yaparak deyim olarak değerlendirmiştir.

Uçgun (2015: 519) “selam söyleyin” ve (522) “selam söyle” biçimlerini selamlaşma-vedalaşma başlığı altında kalıp söz olarak değerlendirmiştir. Gökdayı (2011: 265) “selam söyle ve selam söyleyin” biçimlerini göstermiş ve anlamını kendi selamını bir kimseden bir başkasına iletmesini rica eden kişinin söyleyebileceği söz olarak açıklamıştır.

22. Sözü nü balla kestim.

TDK (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&view=atasozleri, 06.02.2016), “sözü nü (sözünü zü) balla kestim (kesiyorum)” biçiminde göstermiştir. Karşısındakinin konuşmasını kesip arada herhangi bir şey hatırlatmak istenildiğinde izin dilemek için söylenen söz şeklinde anlamını açıklamış ve deyim başlığı altında değerlendirmiştir. Aksoy (2015: 1046) sözü nü zü kesmemi hoş görün anlam açıklaması yaparak deyim başlığı altında göstermiştir.

Bulut (2012: 1144) dinleyeni ve konuşanı yücelten kalıp sözler, Gökdayı (2011: 269) “sözü nü balla kestim, lafını balla kestim, sözü nü kestim, sözü nü zü kestim, lafını kestim, lafınızı kestim” biçimlerini göstermiş ve anlamı bir başkası konuşurken araya girip bir şey söylemek isteyen kişinin bu davranışlarıyla birlikte nezaketen söyleyebileceği bir söz olarak açıklamış ve kalıp söz olarak değerlendirmiştir.

23. Vay anasını!

TDK (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&view=atasozleri, 06.02.2016), vay anam! (anasını!, canına!) biçiminde göstermiş ve anlamını çok şaşılacak şey anlamında kullanılan bir söz olarak açıklamış ve deyim olarak değerlendirmiştir. Aksoy (2015: 1096) “vay canına (anasını)” biçiminde göstermiş ve anlamını çok şaşılacak şey olarak vermiş ve deyim olarak ele almıştır.

Zülfikar (2007: 347) “Vay anasına!” biçimini göstererek hayret ifade eden kalıp cümleler başlığında değerlendirmiştir. Gökdayı (2011: 279) “Vay anasını!, Vay canına!” biçimlerini göstermiş ve anlamını duyduklarına veya gördüklerine inanamayan ya da inanmakta zorluk çeken, tahmin edemeyeceği durumların gerçekleştiğini gören, şaşırın veya hayretler içinde kalan kişinin söyleyebileceği bir söz olarak vermiş ve kalıp söz başlığında yer vermiştir.

24. Yok daha neler!

TDK (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&view=atasozleri, 06.02.2016) “daha neler!” biçimini göstermiş ve hiç öyle şey olur mu anlamında kullanılan bir söz açıklamasıyla deyim olarak göstermiştir. Aksoy (2015: 703) “daha neler!” biçimini göstermiş ve hiç öyle şey olur mu anlamında kullanılan bir söz açıklamasıyla deyim olarak göstermiştir.

Bulut (2012: 1145) “yok daha neler!” biçimiyle şaşırılan durumlarda kullanılan kalıp söz başlığında değerlendirmiştir. Gökdayı (2011: 200) “daha neler!” biçimini göstermiş ve anlamını söz konusu edilen bir olay veya durumun olamayacağını belirtmek için söylenebilecek bir söz olarak açıklayarak kalıp söz olarak değerlendirmiştir.

25. Yolun açık olsun/Yolunuz açık olsun.

TDK (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&view=atasozleri, 06.02.2016), anlamını yolculara söylenen iyi dilek sözü olarak açıklamış ve deyim olarak değerlendirmiştir. Aksoy (2015: 1123) anlamını yolda bir engel, bir kaza ile karşılaşmamamı dilerim olarak açıklamış ve deyim başlığında yer vermiştir.

Zülfikar (2007: 350) doğrudan kalıp cümleler başlığında değerlendirmiştir. Kara ve Memiş (2015:1675) dilek ve temenni ifadeleri başlığında kalıp söz olarak değerlendirmiştir. Gökdayı (2011: 287) “yolunuz açık olsun, yolun açık olsun” biçimlerini göstermiştir. Anlamını yeni bir işe başlayan, yola çıkan, bir girişimde bulunan, taşınan, kendilerine yeni bir yol çizmek zorunda kalan kişilere, karşılaşmaya çıkacak olan sporculara önlere herhangi bir engel çıkmaması ve şanslı olmaları dileğiyle söylenebilecek iyi bir dilek sözü olarak açıklamış ve kalıp söz olarak ele almıştır.

26. Zahmet oldu.

TDK (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&view=atasozleri, 06.02.2016), “(birine) zahmet olmak” biçimini göstermiştir. Anlamını yapılan bir işten sıkıntı, yorgunluk duymak olarak açıklamış ve deyim başlığında yer vermiştir.

Uçgun (2015: 523) “zahmet olmazsa” biçimi gösterilmiş ve istek-rica bildiren kalıp sözler başlığında değerlendirmiştir. Gökdayı (2011: 289) anlamını kişinin kendisi için bir şey yaparken yorulan, sıkıntı çeken kimseye karşı duyduğu minneti belirtmek veya yapması gereken bir şeyi geciktirerek yapan kimseye sitem etmek amacıyla söyleyebileceği bir söz açıklamasını yapmış ve kalıp söz başlığında göstermiştir.

2.1.3. İkilemeler

İkilemeler eş görevde aynı sözcüklerin (ağır ağır), yakın anlamlı sözcüklerin (dert gam), zıt anlamlı sözcüklerin (aşağı yukarı), yansıma sözcüklerin (güm güm), yakıştırma sözcüklerin (çar çur) tekrarı ile oluşmaktadır.

İkilemeler genellikle her tür sözcüğün yinelenerek kalıplaşmasıyla oluşur. Yinelemeler ad soylu sözcüklerin, eylemlerin yansıma sözcüklerinin yan yana kullanılması ya da aralarına bazı biçimbirimlerin girmesiyle gerçekleşir. Ev ev dolaşmak, koşa koşa gelmek, gürül gürül akmak gibi (Toklu, 2013: 116). Zülfikar (1995:161) 'a göre ikileme (reduplication), herhangi bir lengüistik birimin tekrarıdır. Bu tekrar bir ses biriminden yapıca bütünleşmiş (morfolojik) bir birime (ek, kök, kelime hatta cümleciklerin tekrarına) kadar varabilir. Ses yansımalarında önemli bir

yer tutan ikilemeler sürekliliği anlatmak, anlamı pekiştirmek, zenginleştirmek, söyleşiye ahenk katmak, ses ve söz benzerliği sağlayarak tabii sese daha çok yaklaşmak, iki kelimeyle bir kavramı adlandırmak, ortaklaşa yeni bir anlam elde etmek amacıyla birincil ya da ikincil biçimlerin tekrarlanması olarak tanımlanabilir. Aktaş (1996: 567) 'a göre, bir dilin söz varlığı içinde değişik işlevlerle karşımıza çıkan ikilemelerin ses ve söz dizimi yönünden belli kurallara bağlı kalıplaşmış sözler olduğunu ve kurucu iki ögesinden her birinin söz dizimi bakımından ayrı bir görevi olmadığını, tersine ikisinin birleşerek, tek bir bütün halinde anlamca az ya da çok değişik yeni bir değer kazandıklarını söyleyebiliriz.

İkilemeler de deyimler, atasözleri ve kalıp sözler gibi kalıplaşmış dil birimleridir. İkilemelerde kalıplaşmayı Hatiboğlu (1981: 15) Türkçede, hemen hemen her tür sözcük, belli bir kavram için, yan yana ya da bir iki sözcük aralıklarla sıralanarak ikileme kurulabilir. Fakat çok defa ikileme, yan yana sıralanmış kalıplaşmış iki sözcükle kurulur. İkilemeyi kuran sözcükler arasındaki kalıplaşma, kenetlenme o kadar kesindir ki, sözcüklerden biri ya da ikisi tek başına kullanılamaz, yaşayamaz. "Tek tük", "eski püskü", "çoluk çocuk", "eğri büğrü", "yamru yumru", "yırtık pırtık" gibi ikilemelerde "tük, püskü, çoluk, büğrü, yamru, pırtık" sözcükleri, zorlanmadan, tek başına kullanılamaz. Bunların arasında, birlikte kullanılmasını gerektiren görünmez bir bağ, bir zorunluk vardır; bu bir kalıplaşmadır, şeklinde açıklamıştır.

İkileme konusu oldukça geniş bir konudur. Burada sadece tanımına ve kalıplaşmış dil birimi olma özelliğine değinilmiştir.

2.1.4. Kalıp Sözler

Kalıp sözler ifadesi çoğu zaman kalıplaşmış sözlerden oluşan deyim ve atasözleri gibi yapıları akla getirebilmektedir. Atasözü, deyimler ve ikilemeler gibi kalıplaşmış sözlerden farklı olan kalıp sözler bazı kaynaklarda "ilişki sözleri", "iletişimsel sözler" ve "kültür birim" adı ile kullanılmaktadır. İletişimsel sözler, deyimler ve atasözlerinden sonra kalıplaşmış sözlerin en büyük bölümünü oluştururlar ve iletişimin gerçekleşmesinde çok önemli bir payları vardır (Toklu, 2013: 115).

Çotuksöken (1994: 8), kalıp sözleri “en az iki sözcükten oluşan, içindeki sözcükleri temel (düz) anlamlarını yitirmeden yeni bir kavramı, durumu, eylemi karşılayan söz öbekleri” olarak tanımlamıştır. Bulut (2012: 1150) ise tek sözcükten oluşan kalıp sözler vardır (Örn: Amin, şükür vb.). Fakat atasözü, deyim, ikileme gibi diğer söz kalıpları en az iki sözcükten oluşur diyerek kalıp sözlerin tek sözcükten oluşabileceğini belirtmiştir. Benzer şekilde Gökdayı (2008) da tek sözcükten oluşan kalıp sözlerin varlığından söz eder. Gökdayı (2008: 106)’a göre, bu sözler, önceden belirli bir biçime girip öylece hafızada saklanan, söyleneceği sırada yeniden üretilmeyip olduğu gibi hatırlanarak ve eğer gerekiyorsa bazı ekleme ve çıkarmalar yapılarak kullanılan, tek bir sözcükten, ardışık veya aralı sözcüklerden oluşabilen, belirli durumlarda toplumun benimsendiği sözleri sunarak iletişimin kurulmasına veya devamına yardım eden ve kullanım yerleri çok sınırlı olan kalıplaşmış dil birimleridir. Toklu (2013:114)’ya göre, belirli iletişim durumlarında, daha çok da toplumsal uzlaşımaya dayalı durumlarda alışlagelmiş bir biçimde kullanılan kalıplaşmış sözcük dizileri olarak tanımlanabilecek iletişimsel sözler arasında selamlaşmada, vedalaşmada, teşekkür etmede, özür dilemede, başsağlığı dilemede, kutlamalarda (doğum, nişan, düğün, bayramlar ve kişisel başarılar gibi nedenlerle) kullanılan; öfke, şaşkınlık, kuşku gibi kişilerin ruhsal durumlarını belirtme ya da bildirişimde bulunulan kişileri sakinleştirme, uyarma, kınama ya da bazı batıl inançları yansıtma gibi çok çeşitli işlevleri üstlenen iletişimsel sözlerde dillerin özellikle Türkçenin söz varlığında önemli bir yer tutar. Kalıp sözler Türkçenin bir başka zenginliğini yansıtan, kültürümüze, olaylar karşısındaki tutumumuza ışık tutan dil öğeleridir (Bulut, 2012: 1118). Bilgin (2013: 76)’e göre, kalıp sözler, belli durumlarda duygularımızı, düşüncelerimizi, dileklerimizi aktarmaya yarayan dil öğeleridir. Dilimizde önemli bir yeri olan alkışlar (hayırdualar), kargışlar (ilenmeler) da bu öğeler içinde sayılabilir.

Zülfikar (2007: 344-351) Düünden Bugüne Türkçe başlıklı yazısında kalıp cümleleri değerlendirmiş ve kalıplaşmış bu yapıların atasözleri ve deyimlerden ayrılması gerektiğine vurgu yapmıştır. Bu çalışmada “kalıp sözler” ve “kalıp cümleler” ifadelerine yer verilmiştir. Zülfikar (2007)’a göre kalıplaşmış bu cümleleri atasözlerinden ayıran yönü atasözlerinin öğüt, hikmet ve ders verme anlamının

olması kalıp cümlelerde ise böyle bir anlama rastlanmamasıdır. Deyimler ise kalıplaşmış kelimelerdir. “Deyimlerin kalıp cümlelerden farkı, genel olarak -mak, (-mek) mastarıyla kullanılan ve yargı bildirmeyen biçimler olmasıdır. Kalıp cümleler ise yargı bildiren, şahıs ifade eden çekimli sözlerdir.” Deyimleri kalıp cümlelerden ayıran bir başka özelliğini ise deyimlerde görülen mecaz, abartma ve mantık dışı anlamın kalıp cümlelerde kullanılmaması olarak açıklamıştır. Deyimlerin kalıp cümleler içinde kullanılabileceğini belirterek : “gönlünden kopmak” deyiminin “gönlünden ne koparsa” kalıp cümlesi içerisinde kullanımını örnek vermiştir. Kalıp cümleler içerisine hayır dua, beddua ve hayret anlamı taşıyan ünlem cümleleri de dâhil edilmelidir. Kesik cümlelerin kalıp cümle olmadığını ve kalıp cümlelerin Türkçeye has bir durum olmadığını belirten Zülfikar (2007) kalıp cümleleri aşağıdaki başlıklarda gruplandırmıştır:

Doğrudan kalıp cümleler: Adam sen de, Affınıza mağruren, Ağzını hayra aç, Allah bilir, Allahtan kork, Amma yaptın!

Kalıp Cümle Yapısında Ünlem Cümleleri: Adama bak, Bilmem ki, Bu ne hal? , Hayırdır inşallah

Kalıp Cümle Yapısında Hayır Dualar: Ağzına sağlık, Afiyet olsun, Aklınla bin yaşa, Allah bağışlasın, Allah esirgesin

Kalıp Cümle Yapısında Beddualar: Ağzın kurusun, Canı cehenneme, Allah kahretsin

Zülfikar (2007)’ın yukarıda belirttiğimiz kalıp cümle gruplandırmasının yanında kalıp sözler üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde kalıp sözlerin sınıflandırılması konusunda bir birlik olmadığı görülmüştür.

2.2. Kalıp Sözlerin Sınıflandırılması

Kalıp sözlerin sınıflandırılması ile ilgili bir birlik olmamakla beraber genel olarak bakıldığında anlamına, bağlamına, işlevine ve yapısına göre sınıflandırma yapılmıştır.

Anlamına Göre Kalıp Sözler

Kalıp sözler üzerine yapılan çalışmalarda anlamına göre kalıp sözlerin nasıl değerlendirildiği incelendiğinde farklılıklar olduğu görülmüştür. Gökdayı (2011:

105) anlamına göre gerçek ve değişmece başlıkları altında değerlendirme yaparken, Erol (2007) yüksek lisans tezi çalışmasında kalıp sözleri anlamlarına göre hayır dualar, beddualar, yeminler ve söz vermeler ve günlük hayatta kullanılan kalıp sözler olarak gruplandırmıştır. Bulut (2012) alışmasında kalıp sözleri anlamlarına göre ve çeşitlerine göre hayır dualar, beddualar, selamlaşma sözleri, yeminler, atalar sözü şeklinde meşhurlaşmış sözler, anlatımı süslemek için kullanılan takımlaşmış sözler, küfür gibi kullanılan, kızılan kişilere kullanılan, cevabı beklenmeyen sorularda kullanılan, benzetme amacı ile kullanılan, bir Şey rica ederken, bir istekte bulunurken, yalvarırken kullanılan, karşılıklı konuşmalarda kullanılan, günlük hayat ile ilgili iyilik dileyen, misafire veya bir yerden gelene söylenen, masal ve hikâyelerde kullanılan, halk ağzındaki Őarkı, trk ve oyunlarda geçen, greşlerde söylenen pehlivan duaları, insanlara hitap etmek için kullanılan, hayvanlara seslenirken kullanılan, sevgi ve aşk için kullanılan kalıp sözler başlıklarında sınıflandırmıştır. Uçgun (2015: 518) kalıp sözleri hayırdua, beddua ve toplumsal – kültürel ilişkileri yansıtan kalıp sözler başlıklarında sınıflandırmıştır. Bu çalışmada anlamlarına göre kalıp sözler Gökdayı'nın sınıflandırması temel alınarak;

- 1) Gerçek anlamlı kalıp sözler
- 2) Değişmece anlamlı kalıp sözler

başlıklarında değerlendirilmiştir. Gerçek (temel, hakiki, ilk) anlam bir sözcüğün akla ilk gelen anlamıdır. Gerçek anlamda dolaysız bir ifade vardır. Değişmece (mecaz) anlam ise bir sözcüğünün ilk anlamının dışında bir anlamda kullanılması ile oluşan anlamdır. Örneğin,

“Ahmet elindeki poşetlerle bahçeye girdi.” cümlesinde girdi kelimesi gerçek anlamında kullanılmıştır dışarıdan içeriye girmeyi anlatmaktadır.

“Ahmet top oynarken midesine bir sancı girdi.” cümlesinde girdi kelimesi mecaz anlamda ve başlamak, oluşmak anlamında kullanılmıştır.

Hengirmen (1999: 355) temel anlamı, “sözcüklerin ilk oluştukları dönemde gösterdikleri kavram” olarak açıklamıştır. Bayraktar (2006: 145-146) gerçek anlamın “sözcüklerin temel anlamlarıyla bu temel anlam çevresinde meydana gelen yan anlamlardan” oluştuğunu belirmiş temel anlamı “başlangıçta, tek gereksinimden tek anlamlı bir sözcük türetilir. İşte bir sözcük aracılığıyla anlatım bulan bu ilk ve en eski

kavram, sözcüğün temel anlamıdır” ve yan anlamı “ bir sözcüğü, temel anlamı dışında, çeşitli benzerliklere, çağrışımlara dayanılarak yüklenen ikincil anlam” olarak açıklamıştır. Gerçek anlamı çok anlamlı sözcüklerin anlam çerçevesi başlığı altında değerlendiren Bilgin (2013: 30)’ göre ‘sözcüğün ilk ve temel anlamına çekirdek anlam denir. “Çekirdek anlam” ya da onun yerine kullanılan “ilk anlam”, “temel anlam”, “gerçek anlam” gibi adlandırmalar, çok anlamlı sözcüklere özgü olup bu sözcüklerin kullanıma giren ilk anlamlarını, sonradan oluşan yan anlamlarından ayırt etmek için kullanılır.

Hengirmen (1999: 275) mecazi anlam bakımından yan anlam kaydını düşmüştür. Mecaz anlamı yan anlam olarak değerlendirdiğini gördüğümüz Hengirmen (1999: 411) yan anlamı; bir sözcüğü temel anlamı dışında, çeşitli benzerliklere, çağrışımlara dayanılarak yüklenen ikincil anlam. Örneğin ayak sözcüğünün temel anlamı, bedenin bir bölümünü, bir organı gösterir ama ‘etap’ karşılığı bir yan anlam da kazanmıştır açıklaması ile vermiştir. Bayraktar (2006: 152)’a göre bir sözcüğün ilgi ya da benzetme sonucu gerçek anlamından başka anlamda kullanılması sonucu sözcükler mecaz anlam kazanır. Mecaz anlamda; sözcük, kendi sözlük anlamından tamamen kayarak başka bir sözcüğün yerine kullanılır. Toklu (2013: 101) değişmece anlamı ‘ bir sözcüğü ya da sözcük öbeğini gerçek anlamları dışında, anlatımda etkiyi arttırmak, söyleyişi daha çarpıcı kılmak amacıyla kullanılması’ olarak açıklamış ve değişmece türlerini, ‘benzetme, eğretileme, düz değişmece, kapsamlama ve duyular arası aktarım’ olarak belirtmiştir.

Gürbüz (2008: 197) “Mecaz Kapsamındaki Anlamlar ve Bu Anlamlar Arasındaki İnce Ayrıntılar” isimli çalışmasında mecaz anlam için “farklı adlar altında sınıflandırıldığı için ayrı anlamlarmış gibi gözükken yan anlam, mecaz anlam, deyimsel anlam; terim, kinaye, istiare, mecaz-ı mürsel ve argo gibi anlamlar aslında mecaz anlamlı kelimelerdir. Çünkü bu kelimeler mecazın tanımıyla bire bir örtüşmektedirler. Ancak bu terimlerin farklı isimler altında sınıflandırılmalarının sebebi, yan anlamın, kinayenin, mecaz-ı mürselin, istiarenin, argonun, terim ve deyimsel ifadelerin mecazdan farklı bir anlam oluşlarında değil, bazılarının mecazlaşarak kelimelere ad oluşunda, bazılarının benzetme ilgisiyle

mecazlaşmasında, bazılarının farklı alan ve çevreler için kullanılmasında ve bazılarının da biçim açısından farklılıklar arz etmesindedir “ açıklamasını yapmıştır. Bu açıklamaya göre anlamda temel ve mecaz anlam esastır. Anlam ile ilgili yapılmış diğer isimlendirmeler mecaz anlam başlığı altında fakat anlamsal olarak değil fonksiyonel yönleriyle adlandırılması gerektiğini (Gürbüz, 2008:197-212) “anlam değişimleri” itibariyle değil de “biçim”, “fonksiyon”, “alan”, yani bu kelimelerin konuşulduğu “muhit”, “sosyal çevre” gibi farklılıklar göz önüne alınarak bu kıstaslar doğrultusunda onlara farklı isimler vermeliyiz açıklaması ile belirtiyor.

Yapısına Göre Kalıp Sözler

Kalıp sözler üzerine yapılan çalışmalarda yapısına göre kalıp sözlerin nasıl değerlendirildiğini incelendiğinde farklılıklar olduğu görülmüştür. Gökdayı (2011: 104) yapısına göre; tek sözcük olanlar (Aferin), çok sözcüklü sözlük birimler (Günaydın, Tövbe tövbe), öbek halinde olanlar (Allah aşkına, Uzun sözün kısası), cümle yapısında olanlar (Her işte bir hayır vardır.), bitişken sözce olanlar (Hoş geldiniz-Hoş bulduk) başlıklarında sınıflandırılmıştır. Erol (2007) çalışmasında yapısına göre kalıp sözleri kalıp sözlerde kullanılan fiil kipleri, cümle yapılarına göre kalıp sözler, kelime grubu biçimindeki kalıp sözler ve kalıp sözlerde ölçülü ve kafiyeli söyleyişler başlıkları altında değerlendirme yapmıştır. Bu çalışmada kalıp sözler Gökdayı (2011)’ nın sınıflandırması dikkate alınarak;

- 1) Tek Sözcük olanlar
  - 2) Çok sözcüklü sözlük birimler
  - 3) Öbek halinde olanlar
  - 4) Cümle yapısında olanlar
  - 5) Bitişken sözce olanlar
- başlıklarında değerlendirilmiştir.

İşlevine Göre Kalıp Sözler

Gökdayı (2011: 104-111) kalıp sözleri işlevlerine göre şu başlıklarda sınıflandırmıştır:

1. İyi veya kötü dilek bildirenler: Güle güle oturun, Allah razı olsun, Mutlu yıllar, vb.

2. Her duruma uygun sözler sağlayanlar: Günaydın, İyi akşamlar, Merhaba, vb.
3. Stresli durumlarda iletişim kurmaya yardım edenler: Başınız sağ olsun, Dostlar sağ olsun, vb.
4. Mesajı daha açık ve kısa sürede iletmeye yardım edenler: Sözüm meclisten dışarı, Sizi tenzih ederim, vb.
5. Nezaket kurallarına uymayı sağlayanlar: Teşekkür ederim, Sağ olun, Allah razı olsun, vb.
6. Dinsel kimliği açığa çıkaranlar: Toprağı bol olsun, dinince dinlensin, vb.
7. İletişim sürecini düzenleyenler: Nasılsınız? , Sözüünüzü kestim, Lafı uzatmayalım, vb.
8. Konuşmada anlatımı güçlendirenler: Sözüün gelişi, Tabiri caizse, vb.
9. Duygusal tepkileri dile getirenler: Güler misin ağlar mısın? , Ne günlere kaldık, vb.
10. Bazı durumda doğru şeyi söylemeyi sağlayanlar: Çok yaşa-Sen de gör, vb.
11. Toplumun inançlarını yansıtanlar: iyi saatte olsunlar, Nazar değmesin, Günah, vb.
12. Kültürel ayrıntıları gösterenler: Ellerinizden öperim, Ayıptır söylemesi, vb.
13. Söz eylemleri gerçekleştirenler: Teşekkür ederim, Elinize sağlık, Zahmet oldu, vb.
14. Cevap, öğüt ve ödüllendirme bildirenler: Baş üstüne, Eyvallah, Emredersiniz, vb.

Bu çalışmada işlevine göre kalıp sözler Gökdayı (2011), Erol (2007) ve Bulut (2012)'un çalışmasından yararlanılarak;

- 1) Bazı durumlarda doğru şeyi söylemeyi sağlayanlar
- 2) Cevap, öğüt ve ödüllendirme bildirenler
- 3) Duygusal tepkileri dile getirenler
- 4) Her duruma uygun sözler sağlayanlar
- 5) İletişim sürecini düzenleyenler
- 6) İyi veya kötü dilek bildirenler

- 7) Konuşmada anlatımı güçlendirenler
- 8) Kutlamalar
- 9) Masalarda ve hikâyelerde kullanılanlar
- 10) Mesajı daha açık ve kısa sürede iletmeye yardım edenler
- 11) Nezaket kurallarına uymayı sağlayanlar
- 12) Söz eylemleri gerçekleştirenler
- 13) Toplumun inançlarını yansıtanlar
- 14) Uykudan önce söylenenler

başlıklarında değerlendirilmiştir.

Bağlamına Göre Kalıp Sözcükler

Bağlam, dilsel bir ögenin -ki bu öge, kelime/kelime grubu, cümle, paragraf, hatta metin olabilir- kendisinden daha büyük bir anlam bütünlüğü içerisinde değerlendirilmesini sağlayan ve parça-bütün ilişkisi üzerine kurulan dilbilimsel veridir (Yaman ve Akkaya, 2012: 2602). TDK (2011: 230), bağlamı bir dil birimini çevreleyen, ondan önce veya sonra gelen, birçok durumda söz konusu birimi etkileyen, onun anlamını, değerini belirleyen birim veya birimler bütünü, kontekst olarak açıklamıştır. Gökdayı (2011: 110-111) bağlamına göre kalıp sözcükleri dil dışı bağlam duyarlı ve dil içi bağlam duyarlı kalıp sözcükler olarak iki gruba ayırmıştır. Ayrıca dil dışı bağlam duyarlı kalıp sözcükler üzüntü ve strese neden olan olaylarda söylenenler, mutluluk veren olaylarda söylenenler, başkalarıyla yakın ilişki kurmak istenen durumlarda söylenen sözcükler olarak üç alt başlıkta gruplandırılmıştır. Gökdayı (2011: 86-87) dil dışı bağlamla ilişkili sözcüklerin kullanılabilmesi için kesinlikle belirli bir durumun oluşması, bir olayın meydana gelmesi gerektiğini, dil içi bağlama dayalı kalıp sözcüklerin kullanımı için böyle bir zorunluluk bulunmadığını; konuşmanın akışı içinde daha önce söylenen bir sözcüğe, bir düşünceye karşılık olarak, onun devamı niteliğinde veya daha sonra iletilecek olan sözcüklerden, düşüncelerden önce kullanılabileceğini belirtmiştir. Vardar (2002) da bağlamı dil içi ve dil dışı bağlam olarak sınıflandırmıştır: Bağlam (context) 1. Bir dil birimini çevreleyen, ondan önce ya da sonra gelen, birçok durumda söz konusu birimi etkileyen, onun anlamını, değerini belirleyen birim ya da birimler bütünü. (İç bağlam, dil içi bağlam da denir.) 2. Duruma, konuşucu ve dinleyicinin dil dışı toplumsal, ekinsel, ruhsal nitelikli

deneyim ve bilgilerine ilişkin verilerin tümü. (Dış bağlam, dil dışı bağlam da denir.)(Vardar, 2002: 30).

Yaman ve Akkaya (2012) “Dil Bilimin Kelime Öğretimine Açılan Kapısı: Bağlam Türleri” isimli çalışmalarında bağlam türlerini değerlendirmişlerdir. Bu çalışmada, Beck, McKeown ve McCaslin’in Bağlam Türleri: Pedagojik bağlam, doğal bağlam (yanıltıcı bağlam, yönlendirmeyen bağlam), genel bağlam, yönlendirici bağlam Nist ve Olejnik’in Bağlam Türleri: Zayıf bağlam, güçlü bağlam.

Pilkington’un Bağlamsal Etki Sınıflaması: Zayıf bir varsayım yeni bilgiyle güçlenince ortaya çıkan bağlamsal etki, yeni bilginin daha önce ulaşılan varsayıma ters düşerek onu geçersiz saydığı zaman ortaya çıkan bağlamsal etki, yeni bilginin daha önce ulaşılan bir varsayımla birleşerek bağlamsal sezdirimlere yol açtığı zaman ortaya çıkan bağlamsal etki, başlıklarında farklı sınıflandırılmaların varlığına değinmişlerdir.

Bir sözcüğün anlamının kullanıldığı yapı içerisindeki durumdan etkilenmesini dil içi, bir sözcüğün anlamının kullanıldığı yapıyı etkilemesi ise dil dışı bağlam olarak açıklanabilir. Bu çalışmada kalıp sözler bağlamına göre dil içi ve dil dışı duyarlı kalıp sözler olarak sınıflandırılmıştır.

2.3. Yabancı Dil Öğretiminde Kalıp Sözler

Conklin and Schmitt (2008) bir dili ana dili olarak öğrenenlerle yabancı dil olarak öğrenenlerin okuma hızını ölçmüştür. Kalıplaşmış dil birimlerinin kalıplaşmamış sözcüklere oranla her iki grup tarafından daha hızlı okunduğu sonucuna varılmıştır (Akt: Martı, 2014: 111). Jiang ve Nekrasova’nın (2007) yaptığı çalışmada, dili ana dili olarak öğrenenlerle yabancı dil olarak öğrenenler kalıplaşmış dil birimlerine diğer birimlere göre daha hızlı ve daha doğru şekilde yanıt vermişlerdir (Akt: Martı, 2014: 111). Her iki araştırmanın sonucu da bir dili yabancı dil olarak kullananlar arasında kalıp ifadelerin kullanımının diğer ifadelerle oranla daha olumlu sonuçlarının olduğu göstermiştir. Kalıplaşmış bir ögenin söylenip anlaşılması için gereken zaman ve enerji, her durumda yeni bir söz öbeğinin veya cümlenin meydana getirilip

ağızdan çıkması ve algılanmasından daha azdır (Wray 2002: 15-18) (Akt. Demirekin ve Evat, 2013).

Yabancı dil öğretiminde kalıp sözlerin kullanımını o dili ana dili olarak konuşanlar ile yabancı dil olarak konuşanların daha kolay anlaşmasını sağlamak açısından önemlidir. Kalıp sözler yabancı dil konuşanlarına kendini daha iyi, ekonomik ve sempatik olarak ifade etme imkânı sunmaktadır. “Tanıdık gelen kalıplar beynin işlem yükünü hafiflettiği için özellikle daha dikkat gerektiren başka bir iş yapılırken tercih edilmektedir. Tanıdık kalıpların kullanılması mesajın daha açık şekilde ifade edilmesine yardımcı olur, bu da toplumsal ilişkiler açısından kalıplaşmış dil birliklerinin tercih edilmesinde bir etken olabilir” (Van Lancker-Sidtis ve Rallon, 2004; aktaran, Martı, 2011: 109).

Her toplumda, her dilde görülen bu gibi kalıp sözler genellikle birbirinde ayrılmakla birlikte, bunların içerik bakımından birbirine yakın olanları, çoğunlukla dinsel inanışlardan, görgü kurallarından kaynaklanan ve çeşitli etkenlere dayanan benzer biçimleri vardır (Aksan, 2013: 164). Yabancı dil olarak Türkçenin öğretilmesinde Türkçeyi yabancı dil olarak kullananların kalıp sözleri kullanması iletişimde bir avantaj olarak görülmektedir. Bir diğer taraftan kalıp ifadelerin bazıları, diller arasında ortak ya da yakın anlamlara gelebilecek şekilde kullanılmalarına rağmen, bazıları ise diğer dillerde karşılığı olmayan ifadelerdir. Bu yönü ile bakıldığında öğrenenin, öğrenmesini zorlaştıracak ya da öğrenme süresini uzatacak bir dezavantaj olduğu düşünülebilir ve öğretim sürecinde bu dezavantaj göz önüne alınarak bir yöntem belirlemek gerekebilir. Kalıp sözlerin yabancı dillerde karşılık bulamaması ile ilgili Toklu (2013: 114), örneğin, yeni bir eşya ya da ev alan kişiye söylenmesi olağan olan güle güle giyin/ kullanın/ oturun, sırtında paralansın! Uğurlu kaderli olsun! Ya da banyodan, saç veya sakal tıraşından sonra söylenen sıhhatler olsun! Eli öpülen yaşça büyük kişilerin ellerini öpene söyledikleri ömrün çok olsun! Gibi Türkçe iletişimsel sözlerinin kullanıldıkları durumlar karşısında kullanılacak iletişimsel sözler Almanca gibi birçok Batı dilinde olmadığını ifade etmiştir. İlişki sözleri açısından Türkçe, birçok dilden farklı bir nitelik göstermektedir: Bu sözler hem öteki dillere göre sayıca oldukça fazladır; hem de başka dillerde görülmeyen,

çok değişik durum, olay ve davranışlar karşısında kullanılanları bulunmaktadır (Aksan, 2006: 191).

Teknolojinin ilerlemesi, dünyanın hızla küreselleşmesi kültürler ve diller arasında etkileşimi arttırmıştır. Bu etkileşim sebebi ile dilimize yabancı dillerden kelimeler ve kalıp sözler geçmiştir. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi için kaynak olarak hazırlanmış kitaplarda kalıp sözlerin yer alması ile ilgili Barın (2003: 314), özellikle, “Kendine iyi bak!” gibi İngilizce kalıp sözlerin Türkçe öğretimi için hazırlanan kitaplarda yer almaması gerektiği görüşünü savunmuştur.

2.4. İlgili Araştırmalar

Çalışmanın bu bölümünde kalıplaşmış dil birimleri ve kalıp sözler üzerine yapılan bilimsel çalışmalara yer verilecektir.

Kılıç (2015), The Use Of Formulaic Language By English As A Foreign Language (EFL) Learners In Writing Proficiency Exams, isimli çalışmasında İngilizceyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin yazma sınavlarında, müfredatlarında ders kitapları yoluyla yer alan kalıp ifadeleri nasıl kullandıklarını ve kullanımalarının bağdaşıklık, genel yazma ve dil yeterlilik notları ile ilişkisini incelemiştir.

Erdemir (2014), The Effects Of Watching American Tv Series On Tertiary Level Efl Learners' Use Of Formulaic Language, adlı çalışmasında, Amerikan TV dizileri izlemenin yükseköğrenim düzeyinde yabancı dil olarak İngilizce öğrenenlerin kalıp ifadeleri kullanmasına etkilerini incelemiştir.

Üstüntaş (2014), The Use Of Formulaic Language By English As A Foreign Language (EFL) Learners In Oral Proficiency Exams başlıklı çalışmasında İngilizceyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin çoklu-görevli konuşma sınavlarında, müfredatlarında ders kitapları yoluyla yer alan kalıp ifadeleri nasıl kullandıklarını ve kullanımalarının akıcılıkları ve dil yeterlilikleriyle ilişkisini incelemiştir.

Gürsoy (2008), The Noticing Of Formulaic Sequences By Turkish Learners Of English isimli çalışmasında Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalı orta düzey İngilizce bilgisine sahip ikinci sınıf öğrencilerin sözcük bilgisini değerlendirmiş ve kalıp ifadelerin farkındalığını belirlemiştir.

Aksar (2010), Formulaic Sequences In English TV Series başlıklı çalışmasında Bu çalışma İngilizce dizi filmlerin, söz dizinleri (formulaic sequence) açısından zengin olup olmadığını ve bu filmlerde ne tür söz dizinlerinin daha sık kullanıldığını incelemiştir.

Bulut (2012), Anadolu Ağzlarında Kullanılan Kalıp Sözler ve Bu Kalıp Sözlerin Kullanım Özellikleri isimli çalışmasında Anadolu ağzlarında yer alan kalıp sözleri ve çalışmasında kendisinden önce yapılan ve Anadolu ağzlarını konu alan metin kitaplarını incelemiştir. Kitaplarda yer alan metinlerden hareketle, Anadolu ağzlarının farklı bir zenginliğini ortaya koyan kalıp sözleri belirlemiştir.

Yılmaz ve Ertürk Şenden (2015), Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kalıp Sözler: “Babam ve Oğlum” Film Örneği isimli çalışmalarında Babam ve Oğlum filminde geçen kalıp sözleri tespit etmiş, bu kalıp sözlerin kullanıldığı B-1 düzeyde özgün etkinlikler geliştirmişlerdir. Filmde belirlenen kalıp sözleri anlamlarına ve işlevlerine göre 22 başlık altında gruplandırmışlardır.

Canbulat ve Dilekçi (2013), Türkçe Ders Kitaplarındaki Kalıp Sözler ve Öğrencilerin Kalıp Sözleri Kullanma Düzeyleri başlıklı çalışmalarında ortaokul Türkçe ders kitaplarında (5-8) yer alan kalıp sözler ve geçiş sıklığı tespit etmişler ve 171 kalıp söz belirleyerek ve ilk kez karşılaştıkları bağlam içinde örneklendirmişlerdir.

Erol (2007), Türkiye Türkçesinde Kalıp Sözler Üzerine Bir İnceleme isimli çalışmasında kalıp sözler anlamlarına ve yapılarına göre incelemiştir.

Uçgun (2015), Türkçe ve Türk Kültürü Ders ve Çalışma Kitaplarının Kalıp Sözler Açısından İncelenmesi adlı çalışmasında Türkçe ve Türk kültürü ders kitaplarındaki kalıp sözleri nicel ve nitel açıdan değerlendirmiştir.

Sis ve Gökçe (2009), Gülten Dayıoğlu'nun Çocuk Öykülerinde Yansımalar ve Kalıp Sözler başlıklı çalışmalarında Gülten Dayıoğlu'nun çocuklar için yazmış olduğu 12 öykü kitabında bulunan 67 öyküyü, yansımalar ve kalıp sözler açısından incelemiştir. Çalışmada öykü metinlerinde geçen yansıma ve kalıp sözlerin kullanım sıklığı tespit edilmiş ve kalıp sözlerin, anlama ve anlatma becerileri açısından Türkçe sözvarlığına katkıları değerlendirilmiştir.

Darıcı (2012), Türkiye Türkçesinin Söz Varlığında Yer Alan Kalıplaşmış Sözlerin Politik Söylemdeki Yeri isimli çalışmasında kalıplaşmış sözlerden deyim, atasözü ve kalıp sözlere politik söylemde ne sıklıkla ve ne şekillerde başvurulduğunu, bu sözlerin duygu değerlerini ve dil düzeylerini incelemiştir.

Ünal ve Bursalı (2015), Çizgi Dizilerle Kalıp (İlişki) Söz Öğretimi: Cille Örneği isimli çalışmalarında kalıp söz öğretiminde çizgi dizilerden nasıl yararlanabileceğini belirlemek amacıyla çizgi dizideki kalıp sözleri ve kullanım sıklıklarını ve kalıp söz öğretiminde çizgi dizilerden yararlanmada dikkat edilmesi gereken hususları incelemiştir.

Zülfikar (2007), Düünden Bugüne Türkçe başlıklı çalışmasında kalıp cümleleri değerlendirmiştir.

Gökdayı (2008), Türkçede Kalıp Sözler başlıklı çalışmasında kalıp sözleri diğer kalıplaşmış dil birimlerinden ayıran özellikleri tespit etmeye çalışmıştır. Bu amaçla yazıda çeşitli kaynaklarda verilen kalıp söz tanımları incelemiş, bu sözleri tanımlayabilmek ve tanıyabilmek için yapısal, işlevsel, anlamsal ve bağlamsal özellikleri tespit etmeye çalışılmış ve bu özelliklere dayanarak, kalıp sözlerin kapsamlı bir tanımı yapmıştır.

Yazıcı Okuyan (2012), İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarında Bir Kültür Aktarımı Aracı Olarak Kalıp Sözlerin Kullanımı Üzerine Bir İnceleme isimli çalışmasında İlköğretim Türkçe ders kitaplarında (1-5; 6-8) ve öğrenci çalışma kitaplarında bir söz varlığı ögesi olarak yer alan kalıp sözleri belirlemiştir.

Kara ve Memiş (2015), Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenlerin Kalıp İfadeleri Kullanmadaki Yeterlilik Düzeyleri başlıklı çalışmalarında kalıplaşmış sözlerin bir tasnifini yapmış, B2 seviyesindeki yabancı dil olarak Türkçe öğrencilerinin kalıp ifadeleri ne denli kazandıklarını ölçmüş ve verilerin sonuçlarına dayanarak Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni doğrultusunda kazanım-seviye analizini yapmıştır.

Karakuş ve Baki (2015), Keloğlan Çizgi Filminin Kalıplaşmış Dil Birimleri Yönünden Değerlendirilmesi isimli çalışmalarında Keloğlan çizgi filminin çocuk izleyicilerin dil gelişimi üzerindeki katkısını değerlendirmek amacıyla filmi Türkçenin söz varlığı yönünden incelemiştir.

Şimşek (2015), Yabancılara Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarındaki Metinlerin İlişkisel Söz Varlığı Açısından Değerlendirilmesi adlı çalışmasında Lale ve İstanbul A1 kitaplarında yer alan okuma metinlerini, kalıp sözler (ilişki sözleri) açısından değerlendirmiştir.

Ünsal (2013), Dil Öğretiminde Kalıp Sözler ve Çevirisi başlıklı çalışmasında kalıp sözlerin yapısal, işlevsel, anlamsal ve bağlamsal özelliklerini belirtmiştir. Kalıp sözlere dil öğretiminde hangi bağlamda, ne kadar sıklıkla yer verildiğini ve u sözlerin nasıl öğretildiğini incelemiş ve anlamlarına göre gruplandırılan kalıp sözleri Fransızcaya çevirerek kaynak ve hedef dil arasındaki kültürel farkları açığa çıkartmıştır.

Yılmaz ve Ertürk Şenden (2014), Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kalıp Sözlerin Etkinliklerle Öğretimi isimli çalışmalarında kalıp sözlerin Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yararlanılabilecek yöntemlerden pandomim, film ve resmi ele almış ve buna bağlı olarak çeşitli etkinlik önerilerine yer vermişlerdir.

Tannen ve Piyale (1977), Health to Our Mouths: Formulaic Expressions in Turkish and Greek başlıklı çalışmalarında Türkçe ve Yunancada kullanılan kalıp sözlere değinmiş ve Türkçe kalıp sözlerin Yunanca karşılıklarına yer vermişlerdir.

Wood (2009), Effects of focused instruction of formulaic sequences on fluent expression in second language narratives: A case study isimli çalışmasında kalıp dizilerin kullanımını, yurt dışında yoğun bir çalışmada ana dili konuşuru üzerine odaklanmayı içeren altı haftalık bir akıcılık geliştirme atölyesi öncesi ve sonrasında İngilizceyi yabancı dil olarak öğrenen biri üzerinden incelemiştir.

Yapılan literatür taraması sonucunda kimi çalışmaların kalıp sözler özelinde olduğu, kimi çalışmaların ise kalıp sözlere kalıplaşmış dil birimleri içerisinde yer verdiği görülmüştür. Ana dili üzerine yapılan çalışmalarda kalıp sözlerin tespit edildiği, anlamsal, işlevsel, bağlamsal ve yapısal olarak değerlendirildiği görülmüştür. Ayrıca çeşitli çalışmalarda ilkokul ve ortaokul seviyelerinde kalıp söz kullanımı, ders kitapları üzerinden değerlendirilmiştir. Yabancı dil üzerine yapılan çalışmalarda çeşitli ortamlarda karşılaşılan kalıp sözlerin öğrenimi incelenmiştir. Bazı çalışmalarda farklı etkinlikler ile kalıp sözlerin nasıl öğretileceği üzerinde durulmuş, bir kısım çalışmada ise kalıp sözlerin öğrenen tarafından kullanımı ölçülmeye çalışılmıştır. Bir grup çalışmada ise kalıp sözlerin çevirisi üzerine incelemeler yapılmıştır. Literatür taraması sonucunda görülen bir diğer durum kalıp söz ifadesinin kimi zaman kalıp sözleri kimi zaman kalıplaşmış dil birimlerini anlatmak için kullanıldığıdır. Yapılan literatür taraması bu tezin şekillenmesinde yönlendirici olmuştur. Tezin dördüncü bölümünde yer alan kalıp sözlerin sınıflandırılması başlığında yukarıdaki çalışmalardan nasıl yararlandığına detaylı bir şekilde yer verilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

3.1. Gazi Üniversitesi TÖMER ve İzmir Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Setlerine Genel Bir Bakış

Tablo 1: Gazi ve İzmir A1, A2, B1, B2, C1 Kitaplarındaki Üniteler

Dil Seviyesi	Gazi Ünite Adı	İzmir Ünite Adı
A1	1) Merhaba 2) Nerede, Ne Zaman, Nasıl? 3) Dikkat 4) Teknik İşlemler 5) Nasıl Giderim 6) İletişim Kuruyorum	1) Merhaba 2) Nerede Ne Yapıyorsun? 3) Biz Öğrenciyiz 4) Nereden Nereye? 5) Geçmişte 6) Ailem ve Arkadaşlarım 7) Ne Yapalım? 8) Tekrar Ediyoruz
A2	1) Haberin Var Mı? 2) Bu Benim Dünyam 3) Durma, Keşfet! 4) Hayatı Öğreniyoruz 5) Okuyalım ve Öğrenelim	1) Alışveriş 2) Geziyoruz 3) Doktora Gidiyorum 4) Gelecekte 5) Davranışlar 6) Kim "Ne" Dedi? 7) Kimmiş Neymiş Nasılmış? 8) Tekrar Ediyoruz
B1	1) Görüldüğü Gibi Değil 2) Hayatı Okuyoruz 3) Bir Bilene Danışalım 4) Geçmişten Geleceğe! 5) Hikâyeler ve Hayatımız	1) Hatırlayalım 2) Bir Bilene Danış! 3) Sağlıklı Yaşam 4) Hayat 5) Tarifler ve Yönergeler 6) Yalnız Değiliz 7) Haberim Var 8) Ulaşım
B2	1) Zaman 2) Şehirler 3) Çevre 4) Spor 5) Yakınlarımızla 6) Şansa Bak! 7) Dans Edelim Mi? 8) Sanat	1) Uzmanına Sor 2) Ne Yapmalı 3) Kültür Sanat 4) Bilimden Dünyamıza 5) Sanattan Bilimi
C1	1) Kültür ve Sanat 2) Sağlığım 3)	1) Dünyadan 2) Türkiye'den 3) Başarı

Farkında Mısınız? 4) Edebiyat Dünyasından 5) Kim Haklı?	4) Edebiyat Dünyasından 5) Keyifli Uğraşlar 6) Doğa 7) Medya 8) Tekrar
---	--

Gazi A1 ders kitabı sırasıyla merhaba, nerede, ne zaman, nasıl, dikkat!, teknik işlemler, nasıl giderim, iletişim kuruyorum başlıklı altı üniteden oluşmaktadır. İzmir A1 ders kitabı sırasıyla merhaba, nerede ne yapıyorsun, biz öğrenciyiz, nereden nereye, geçmişte, ailem ve arkadaşlarım, ne yapalım, tekrar ediyoruz başlıklı sekiz üniteden oluşmaktadır.

Gazi A2 ders kitabı sırasıyla haberin var mı?, bu benim dünyam, durma, keşfet!, hayatı öğreniyoruz, okuyalım ve öğrenelim başlıklı beş üniteden oluşmaktadır. İzmir A2 kitabı sırasıyla alışveriş, geziyoruz, doktora gidiyorum, gelecekte, davranışlar, kim ne dedi, kimmiş, neymiş, nasılmış, tekrar ediyoruz başlıklı sekiz üniteden oluşmaktadır.

Gazi B1 ders kitabı sırasıyla görüldüğü gibi değil, hayatı okuyoruz, bir bilene danışalım, geçmişten geleceğe, hikâyeler ve hayatımız başlıklı beş üniteden oluşmaktadır. İzmir B1 ders kitabı sırasıyla hatırlayalım, bir bilene danış, sağlıklı yaşam, hayat, tarifler yönergeler, yalnız değiliz, haberim var, ulaşım başlıklı sekiz üniteden oluşmaktadır.

Gazi B2 ders kitabı sırasıyla uzmanına sor, ne yapmalı, kültür sanat, bilimden dünyamıza, sanattan bilime başlıklı beş üniteden oluşmaktadır. İzmir B2 ders kitabı sırasıyla zaman, şehirler, çevre, spor, yakınlarımızla, şansa bak, dans edelim mi?, sanat başlıklı sekiz üniteden oluşmaktadır.

Gazi C1 ders kitabı sırasıyla kültür ve sanat, sağlığım, farkında mısınız?, edebiyat dünyasından, kim haklı başlıklı beş üniteden oluşmaktadır. İzmir C1 ders kitabı sırasıyla dünyadan, Türkiye'den, başarı, keyifli uğraşlar, doğa, medya, tekrar başlıklı yedi üniteden oluşmaktadır.

3.2. Gazi Üniversitesi TÖMER ve İzmir Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Setlerinde Kullanılan Kalıp Sözlerin Dil Beceri Alanları Genel Başlığında İşlevlerine, Anlamlarına, Yapısına Ve Bağlamına Göre Değerlendirilmesi

Bu çalışmada kullanılan kalıp sözlerin sayıları verilirken bu sayılara aynı kalıp sözlerin tekrarları da dâhil edilmiştir. Kalıp sözlerin tekrarlarını da dâhil edildiği sayı 1628'dir. Gazi ve İzmir kitaplarında toplam 281 farklı kalıp söz kullanılmıştır. Gazi kitabında 177, İzmir kitabında 179 farklı kalıp söz kullanılmıştır.

3.2.1. Okuma Becerisine Dönük Metinlerdeki Kalıp Sözlere İlişkin Bulgular

Tablo 2: A1 Seviyesinde Okuma Becerisi Başlığında Geçen Kalıp Sözler

Gazi	F(x)	Gazi	F(x)	İzmir	F(x)
Affedersiniz	4	Mutluluklar dilerim	3	Alo	2
Afiyet olsun	4	Nasıl yardımcı olabilirim	1	Ben de	10
Allah kavuştursun	1	Nice mutlu yıllara	1	Benden de iyilik	2
Allah sabır versin	1	Nice yıllara	2	Buyurun	3
Allah şifa versin	1	Önemli değil	2	Efendim	2
Allah uzun ömür versin	1	Özür dilerim	1	Geçmiş olsun	1
Allah zihin açıklığı versin	1	Rica ederim	2	Görüşmek üzere	1
Başarılar	1	Sağ olun	1	Görüşürüz	7
Başarılar diliyoruz	1	Sağlıklı ve huzurlu bir ömür dilerim	1	Günaydın	3
Başarılarınızın devamını dilerim	1	Şikâyetin nedir	1	Hoş bulduk	3
Bayramınız kutlu olsun	3	Tamam	7	Hoş geldin	1
Bayramınız mübarek olsun	2	Tebrik ederim	2	Hoş geldiniz	2
Buyrun	3	Teşekkür ederim	7	Hoşça kal	2
Buyurun	2	Teşekkürler	2	İyi çalışmalar	1
Çok yaşa	4	Uygun	1	İyi günler	10
Çok yaşa!	1	Uygun mu	1	İyi yolculuklar	1
Doğum günün kutlu olsun	1	Yardım eder misin	1	İyilik	1
Elbette	2	Yolun açık olsun	1	İyilik benden de	1
Geçmiş olsun	3			İyilik senden naber	2

Görüşmek üzere	1		İyilik senden n'aber	1
Görüşürüz	2		İyiyim	11
Güle güle gidin	1		Kolay gelsin	2
Hayırlı işler	1		Memnun oldum.	7
Hayırlı olsun	1		Merhaba	6
Hayırlı yolculuklar	2		Naber	2
Hoş bulduk	1		N'aber	2
Hoş geldiniz	3		Nasıl yardımcı olabilirim	1
Hoşça kal	4		Nasılsın	9
İnşallah	1		Nasılsınız	2
İyi günler	10		Neyiniz var	1
İyi ki doğdun	4		Sağ ol	6
İyi seneler	1		Sana da	1
İyi tatiller	1		Selam	9
İyi yıllar	1		Selam söyle	1
İyi yolculuklar	1		Tabii beyefendi	1
Kolay gelsin	1		Tamam	15
Kutlarım	1		Tamam o zaman	2
Kutlu olsun	2		Teşekkür ederim	2
Memnun oldum.	5		Teşekkür ediyorum	3
Merhaba	17		Teşekkürler	2

Tablo 2’de İzmir ve Gazi kitaplarında okuma beceri alanında ve A1 seviyesinde geçen kalıp sözlere yer verilmiştir. Aynı kalıp sözlerin farklı yazılmış biçimleri de tabloda yer almış ve kalıp sözlerin tekrar etme sayıları gösterilmiştir. Aynı kalıp sözün “nasılsın, nasılsınız” örneklerinde olduğu gibi farklı çekime girmiş halleri de gösterilmiştir. İzmir kitabında “naber ve n’aber” biçiminde aynı kalıp sözün iki şekilde yazımına da yer verildiği görülmüştür. Gazi kitabında “buyrun ve buyurun” örneğinde olduğu gibi aynı kalıp sözün iki şekildeki yazımına yer verilmiştir.

3.2.1.1. Okuma Becerisine Dönük Metinlerde A1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin İşlevlerine Göre Sınıflandırılması

Cevap, öğüt ve ödüllendirme bildirenler: Gazi: elbette.

Her duruma uygun sözler sağlayanlar: Gazi: iyi yolculuklar, şikâyetin nedir, uygun mu. **İzmir:** alo, günaydın, iyi yolculuklar, neyiniz var.

İletişim sürecini düzenleyenler: Gazi: buyrun, buyurun, görüşmek üzere, görüşürüz, hoşça kal, iyi günler, merhaba, nasıl yardım edebilirim, tamam, uygun.

İzmir: ben de, benden de iyilik, buyurun, efendim, görüşmek üzere, görüşürüz, hoşça kal, iyi çalışmalar, iyi günler, iyilik benden de, iyilik senden naber, iyilik senden n'aber, iyilik, iyiyim, merhaba, naber, n'aber, nasıl yardım edebilirim, nasılsın, nasılsınız, sana da, selam söyle, selam, tabii beyefendi, tamam o zaman, tamam.

İyi veya kötü dilek bildirenler: Gazi: afiyet olsun, Allah kavuştursun, Allah sabır versin, Allah şifa versin, Allah uzun ömür versin, Allah zihin açıklığı versin, çok yaşa, geçmiş olsun, güle güle gidin, hayırlı işler, hayırlı olsun, hayırlı yolculuklar, hoş bulduk, hoş geldiniz, inşallah, kolay gelsin, sağ olun, sağlıklı ve huzurlu bir ömür dilerim, yolun açık olsun,

Kutlamalar: Gazi: başarılar diliyoruz, başarılar, başarılarınızın devamını dilerim, bayramınız kutlu olsun, bayramınız mübarek olsun, doğum günün kutlu olsun, iyi ki doğdun, iyi seneler, iyi tatiller, iyi yıllar, kutlarım, kutlu olsun, mutluluklar dilerim, nice mutlu yıllara, nice yıllara, tebrik ederim. **İzmir:** hoş bulduk, hoş geldin, hoş geldiniz, kolay gelsin, sağ ol.

Nezakat kurallarına uymayı sağlayanlar: Gazi: affedersiniz, memnun oldum, önemli değil, özür dilerim, rica ederim, teşekkür ederim, teşekkürler, yardım eder misin? **İzmir:** memnun oldum, teşekkür ederim, teşekkür ediyorum, teşekkürler.

Tablo 2'deki kalıp sözler anlamlarına göre sınıflandırıldığında

3.2.1.2. Okuma Becerisine Dönük Metinlerde A1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Anlamına Göre Sınıflandırılması

Değişmece anlamlı kalıp sözler: Gazi: buyrun, buyurun, güle güle gidin, kolay gelsin. İzmir: buyurun, kolay gelsin, neyiniz var, tamam o zaman.

Gerçek anlamlı kalıp sözler: Gazi: affedersiniz, afiyet olsun, Allah kavuştursun, Allah sabır versin, Allah şifa versin, Allah uzun ömür versin, Allah zihin açıklığı versin, başarılar diliyoruz, başarılar, başarılarınızın devamını dilerim, bayramınız kutlu olsun, bayramınız mübarek olsun, çok yaşa, doğum günün kutlu olsun, elbette, geçmiş olsun, görüşmek üzere, görüşürüz, hayırlı işler, hayırlı olsun, hayırlı yolculuklar, hoş bulduk, hoş geldiniz, hoşça kal, inşallah, iyi günler, iyi ki doğdun,

iyi seneler, iyi tatiller, iyi yıllar, iyi yolculuklar, kutlarım, kutlu olsun, memnun oldum, merhaba, mutluluklar dilerim, nasıl yardım edebilirim, nice mutlu yıllara, nice yıllara, önemli değil, özür dilerim, rica ederim, sağ olun, sağlıklı ve huzurlu bir ömür dilerim, şikâyetin nedir, tamam, tebrik ederim, teşekkür ederim, teşekkürler, uygun mu, uygun, yardım eder misin, yolun açık olsun.

İzmir: alo, ben de, benden de iyilik, efendim, geçmiş olsun, görüşmek üzere, görüşürüz, günaydın, hoş bulduk, hoş geldin, hoş geldiniz, hoşça kal, iyi çalışmalar, iyi günler, iyi yolculuklar, iyilik benden de, iyilik senden naber, iyilik senden n'aber, iyilik, iyiyim, memnun oldum, merhaba, naber, n'aber, nasıl yardım edebilirim, nasılsın, nasılsınız, sağ ol, sana da, selam söyle, selam, tabii beyefendi, tamam, teşekkür ederim, teşekkür ediyorum, teşekkürler.

3.2.1.3. Okuma Becerisine Dönük Metinlerde A1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözcüklerin Yapısına Göre Sınıflandırılması

Bitişken sözcük olanlar: Gazi: çok yaşa, hoş bulduk, hoş geldiniz. **İzmir:** hoş bulduk, hoş geldin, hoş geldiniz.

Cümle yapısında olanlar: Gazi: affedersiniz, afiyet olsun, Allah kavuştursun, Allah sabır versin, Allah şifa versin, Allah uzun ömür versin, Allah zihin açıklığı versin, başarılar diliyoruz, başarılar, başarılarınızın devamını dilerim, bayramınız kutlu olsun, bayramınız mübarek olsun, buyrun, buyurun, doğum günün kutlu olsun, geçmiş olsun, görüşmek üzere, görüşürüz, güle güle gidin, hayırlı işler, hayırlı olsun, hayırlı yolculuklar, hoşça kal, iyi günler, iyi ki doğdun, iyi seneler, iyi tatiller, iyi yıllar, iyi yolculuklar, kolay gelsin, kutlarım, kutlu olsun, memnun oldum, mutluluklar dilerim, nasıl yardım edebilirim, nice mutlu yıllara, nice yıllara, önemli değil, özür dilerim, rica ederim, sağ olun, sağlıklı ve huzurlu bir ömür dilerim, şikâyetin nedir, tebrik ederim, teşekkür ederim, teşekkürler, uygun mu, uygun, yardım eder misin, yolun açık olsun. **İzmir:** ben de, benden de iyilik, buyurun, efendim, geçmiş olsun, görüşmek üzere, görüşürüz, hoşça kal, iyi çalışmalar, iyi günler, iyi yolculuklar, iyilik benden de, iyilik senden naber, iyilik senden n'aber, iyiyim, kolay gelsin, memnun oldum, naber, n'aber, nasıl yardım edebilirim, nasılsın, nasılsınız, neyiniz var, sağ ol, sana da, selam söyle, tabii beyefendi, tamam o zaman, teşekkür ederim, teşekkür ediyorum, teşekkürler.

Çok sözcüklü sözlük birimler: Gazi: inşallah. **İzmir:** günaydın.

Tek sözcük olanlar: Gazi: elbette, merhaba, tamam. **İzmir:** alo, iyilik, merhaba, selam, tamam.

3.2.1.4. Okuma Becerisine Dönük Metinlerde A1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Bağlamına Göre Sınıflandırılması

Dil dışı bağlam duyarlı kalıp sözler: Gazi: affedersiniz, afiyet olsun, başarılar diliyoruz, başarılar, başarılarınızın devamını dilerim, bayramınız kutlu olsun, bayramınız mübarek olsun, buyrun, buyurun, çok yaşa, doğum günün kutlu olsun, elbette, geçmiş olsun, görüşmek üzere, görüşürüz, güle güle gidin, hayırlı işler, hayırlı olsun, hayırlı yolculuklar, hoş bulduk, hoş geldiniz, hoşça kal, iyi günler, iyi ki doğdun, iyi seneler, iyi tatiller, iyi yıllar, iyi yolculuklar, kolay gelsin, kutlarım, kutlu olsun, memnun oldum, merhaba, mutluluklar dilerim, nasıl yardım edebilirim, nice mutlu yıllara, nice yıllara, önemli değil, özür dilerim, rica ederim, sağ olun, sağlıklı ve huzurlu bir ömür dilerim, tamam, tebrik ederim, teşekkür ederim, teşekkürler. yardım eder misin, yolun açık olsun. **İzmir:** alo, benden de iyilik, buyurun, efendim, geçmiş olsun, görüşmek üzere, görüşürüz, günaydın, hoş bulduk, hoş geldin, hoş geldiniz, hoşça kal, iyi çalışmalar, iyi günler, iyi yolculuklar, iyilik benden de, iyilik senden naber, iyilik senden n'aber, iyilik, iyiyim, kolay gelsin, memnun oldum, merhaba, naber, n'aber, nasıl yardım edebilirim, nasılsın, nasılsınız, sağ ol, selam söyle, selam, tabii beyefendi, tamam, teşekkür ederim, teşekkür ediyorum, teşekkürler.

Dil içi bağlam duyarlı kalıp sözler: Gazi: Allah kavuştursun, Allah sabır versin, Allah şifa versin, Allah uzun ömür versin, Allah zihin açıklığı versin, inşallah, şikâyetin nedir, uygun mu, uygun. **İzmir:** ben de, neyiniz var, sana da, tamam o zaman.

Tablo 3: A2 Seviyesinde Okuma Becerisi Başlığında Geçen Kalıp Sözcükler

Gazi	F(x)	İzmir	F(x)	İzmir	F(x)
Affedersiniz	2	Aferin	2	Merhaba	3
Alo	1	Allah Allah	10	N'aber	1
Bakabilir misiniz	1	Bana fark etmez	1	N'apıyorsun	1
Ben de	1	Bana ne	1	Nasılsın	1

Buyurun	1	Bir varmış, bir yokmuş	1	Nasılsın, iyi misin	1
Görüşürüz	2	Buyur	1	Neyin var	1
Güle güle kullanın	1	Buyurun	9	Neyiniz var	2
Hayırlı olsun	2	Efendim	3	Özür dilerim	1
Hepsi bu kadar	1	Elbette	2	Sağ olun	2
İyiyim	3	Geçmiş olsun	1	Sana ne	1
Merhaba	1	Görüşmek üzere	1	Sana zahmet	1
Nasılsın	2	Görüşürüz	2	Şikâyetiniz ne	2
Peki	1	Hayırlı yolculuklar	1	Tabii efendim	2
Rica ederim	1	Hoş bulduk	2	Tamam	25
Sağ ol	1	Hoş geldin	1	Tamam o zaman	1
Sorun değil	2	Hoş geldiniz	4	Teşekkür ederim	4
Tabii ki	2	Hoşça kal	1	Teşekkürler	5
Tamam	5	İyi günler	5	Valla	1
Tamamdır	1	İyi yolculuklar	1		
Teşekkür ederim	2	İyiyim	1		
Teşekkürler	1	Kolay gelsin	3		
Yardım eder misin	1	Merak etme	1		

Tablo 3'te İzmir ve Gazi kitaplarında okuma beceri alanında ve A2 seviyesinde geçen kalıp sözlere yer verilmiştir. Kalıp sözlerin tekrar etme sayıları, aynı kalıp sözlerin farklı şekilde çekime girmiş halleri ve “nasılsın”, “nasılsın, iyi misin” örneğinde olduğu gibi kalıp sözün farklı yapılarda kullanımı tabloda gösterilmiştir

3.2.1.5. Okuma Becerisine Dönük Metinlerde A2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin İşlevlerine Göre Sınıflandırılması

Cevap, öğüt ve ödüllendirme bildirenler: Gazi: peki, tabii ki. **İzmir:** aferin, bana ne, elbette.

Duygusal tepkileri dile getirenler: İzmir: Allah Allah.

Her duruma uygun sözler sağlayanlar: Gazi: alo, hepsi bu kadar. **İzmir:** iyi yolculuklar, neyin var, neyiniz var, şikâyetiniz ne.

İletişim sürecini düzenleyenler: Gazi: bakabilir misiniz, ben de, buyurun, görüşürüz, iyiyim, merhaba, nasılsın, tamam, tamamdır. **İzmir:** bana fark etmez, buyur, buyurun, efendim, görüşmek üzere, görüşürüz, hoşça kal, iyi günler, iyiyim,

merhaba, n'aber, n'apıyorsun, nasılsın, iyi misin, nasılsın, sana ne, tabii efendim, tamam o zaman, tamam.

İyi veya kötü dilek bildirenler: Gazi: güle güle kullanın, hayırlı olsun, sağ ol.

İzmir: geçmiş olsun, hayırlı yolculuklar, hoş bulduk, hoş geldin, hoş geldiniz, kolay gelsin, merak etme, sağ olun.

Masallarda ve hikâyelerde kullanılanlar: İzmir: bir varmış bir yokmuş.

Nezaket kurallarına uymayı sağlayanlar: İzmir: özür dilerim, teşekkür ederim, teşekkürler.

Gazi: affedersiniz, rica ederim, sorun değil, teşekkür ederim, teşekkürler, yardım eder misin.

Söz eylemleri gerçekleştirenler: İzmir: sana zahmet, valla.

3.2.1.6. Okuma Becerisine Dönük Metinlerde A2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Anlamına Göre Sınıflandırılması

Değişmece anlamlı kalıp sözler: Gazi: buyurun, güle güle kullanın. **İzmir:** Allah Allah, buyur, buyurun, kolay gelsin, neyin var, neyiniz var, tamam o zaman.

Gerçek anlamlı kalıp sözler: Gazi: affedersiniz, alo, bakabilir misiniz, ben de, görüşürüz, hayırlı olsun, hepsi bu kadar, iyiyim, merhaba, nasılsın, peki, rica ederim, sağ ol, sorun değil, tabii ki, tamam, tamamdır, teşekkür ederim, teşekkürler, yardım eder misin. **İzmir:** aferin,

bana fark etmez, bana ne, bir varmış bir yokmuş, efendim, elbette, geçmiş olsun, görüşmek üzere, görüşürüz, hayırlı yolculuklar, hoş bulduk, hoş geldin, hoş geldiniz, hoşça kal, iyi günler, iyi yolculuklar, iyiyim, merak etme, merhaba, n'aber, n'apıyorsun, nasılsın, iyi misin, nasılsın, özür dilerim, sağ olun, sana ne, sana zahmet, şikâyetiniz ne, tabii efendim, tamam, teşekkür ederim, teşekkürler, valla.

3.2.1.7. Okuma Becerisine Dönük Metinlerde A2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Yapısına Göre Sınıflandırılması

Bitişken sözce olanlar: İzmir: hoş bulduk, hoş geldin, hoş geldiniz.

Cümle yapısında olanlar: Gazi: affedersiniz, bakabilir misiniz, ben de, buyurun, görüşürüz, güle güle kullanın, hayırlı olsun, hepsi bu kadar, iyiyim, nasılsın, rica ederim, sağ ol, sorun değil, tabii ki, tamamdır, teşekkür ederim, teşekkürler, yardım

eder misin. **İzmir:** bana fark etmez, bana ne, bir varmış bir yokmuş, buyur, buyurun, efendim, geçmiş olsun, görüşmek üzere, görüşürüz, hayırlı yolculuklar, hoşça kal, iyi günler, iyi yolculuklar, iyiyim, kolay gelsin, merak etme, n'aber, n'apıyorsun, nasılsın, iyi misin, nasılsın, neyin var, neyiniz var, özür dilerim, sağ olun, sana ne! sana zahmet, şikâyetiniz ne tabii efendim, tamam o zaman, teşekkür ederim, teşekkürler.

Çok sözcüklü sözlük birimler: İzmir: Allah Allah, valla.

Tek sözcük olanlar: Gazi: alo, merhaba, peki, tamam. **İzmir:** aferin, elbette, merhaba, tamam.

3.2.1.8. Okuma Becerisine Dönük Metinlerde A2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Bağlamına Göre Sınıflandırılması

Dil dışı bağlam duyarlı kalıp sözler: Gazi: affedersiniz, alo, bakabilir misiniz, buyurun, görüşürüz, güle güle kullanın, hayırlı olsun, iyiyim, merhaba, nasılsın, peki, rica ederim, sağ ol, sorun değil, tabii ki, tamam, teşekkür ederim, teşekkürler, yardım eder misin. **İzmir:** aferin, Allah Allah, buyur, buyurun, efendim, elbette, geçmiş olsun, görüşmek üzere,

görüşürüz, hayırlı yolculuklar, hoş bulduk, hoş geldin, hoş geldiniz, hoşça kal, iyi günler, iyi yolculuklar, iyiyim, kolay gelsin, merak etme, merhaba, n'aber, n'apıyorsun, nasılsın, iyi misin, nasılsın, özür dilerim, sağ olun, sana zahmet, tabii efendim, tamam, teşekkür ederim, teşekkürler, valla.

Dil içi bağlam duyarlı kalıp sözler: Gazi: ben de, hepsi bu kadar, tamamdır. **İzmir:** bana fark etmez, bana ne, bir varmış bir yokmuş, neyin var, neyiniz var, sana ne, şikâyetiniz ne, tamam o zaman.

Tablo 4: B1 Seviyesinde Okuma Becerisi Başlığında Geçen Kalıp Sözcükler

Gazi	F(x)	İzmir	F(x)	İzmir	F(x)
Ağız tadıyla	1	Alo	2	Laf olsun diye	2
Az gitmiş, uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş, altı ay bir güz gitmiş	1	arz ederim	1	Maalesef	2
Bir varmış, bir yokmuş	1	Ben de	3	Merak etmeyin	1
Elbette	1	Bu son olsun	1	Merhaba	5

Gereğini arz ederim	1	Buyurun	1	Nasılsın	6
Gökten üç elma düşmüş	1	Değil mi?	2	Nasılsınız	2
İyi çalışmalar	1	Dert etmeyin	1	Özür dilerim	2
Lütfen	1	Emin olun	1	Peki	1
Özür dileriz	1	Güle güle	1	Rica ederim	1
Teşekkür ederiz	2	Henüz değil	1	Tabii	1
		Hoşça kal	1	Tabii ki	5
		İşte böyle	1	Tamam	6
		İyi günler	1	Tamam ama nasıl	1
		İyidir	1	Tamam o zaman	1
		İyiyim	7	Teşekkürler	2
		Kendine iyi bak	1	Yok öyle bir şey	1
		Kolay gelsin	1		

Tablo 4'te İzmir ve Gazi kitaplarında okuma beceri alanında ve B1 seviyesinde geçen kalıp sözlere yer verilmiştir. Kalıp sözlerin tekrar etme sayıları, aynı kalıp sözün farklı çekime girmiş biçimleri, aynı kalıp sözün farklı yapılar içinde kullanımı tabloda gösterilmiştir.

3.2.1.9. Okuma Becerisine Dönük Metinlerde B1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin İşlevlerine Göre Sınıflandırılması

Cevap, öğüt ve ödüllendirme bildirenler: Gazi: elbette. **İzmir:** bu son olsun, değil mi, emin olun, henüz değil, maalesef, peki, tabii ki, tabii.

Duygusal tepkileri dile getirenler: İzmir: yok öyle bir şey.

Her duruma uygun sözler sağlayanlar: İzmir: alo, işte böyle.

İletişim sürecini düzenleyenler: Gazi: iyi çalışmalar. **İzmir:** ben de, buyurun, hoşça kal, iyi günler, iyidir, iyiyim, merhaba, nasılsın, nasılsınız, tamam ama nasıl, tamam o zaman, tamam.

İyi veya kötü dilek bildirenler: İzmir: dert etmeyin, güle güle, kendine iyi bak, kolay gelsin, merak etmeyin.

Masallarda ve hikâyelerde kullanılanlar: Gazi: az gitmiş, uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş, altı ay bir güz gitmiş, bir varmış bir yokmuş, gökten üç elma düşmüş.

Mesajı daha açık ve kısa sürede iletmeye yardım edenler: İzmir: laf olsun diye.

Nezakat kurallarına uymayı sağlayanlar: Gazi: lütfen, özür dileriz, teşekkür ederiz. **İzmir:** özür dilerim, rica ederim, teşekkürler.

Söz eylemleri gerçekleştirenler: Gazi: gereğini arz ederim. **İzmir:** arz ederim.

3.2.1.10. Okuma Becerisine Dönük Metinlerde B1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Anlamına Göre Sınıflandırılması

Değişmece anlamlı kalıp sözler: Gazi: gökten üç elma düşmüş. **İzmir:** buyurun, güle güle, kolay gelsin, tamam o zaman.

Gerçek anlamlı kalıp sözler: Gazi: az gitmiş, uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş, altı ay bir güz gitmiş, bir varmış bir yokmuş, elbette, gereğini arz ederim, iyi çalışmalar, lütfen, özür dileriz, teşekkür ederiz. **İzmir:** alo, arz ederim, ben de, bu son olsun, değil mi, dert etmeyin, emin olun, henüz değil, hoşça kal, işte böyle, iyi günler, iyidir, iyiyim, kendine iyi bak, laf olsun diye, maalesef, merak etmeyin, merhaba, nasılsın, nasılsınız, özür dilerim, peki, rica ederim, tabii ki, tabii, tamam ama nasıl, tamam, teşekkürler, yok öyle bir şey.

3.2.1.11. Okuma Becerisine Dönük Metinlerde B1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Yapısına Göre Sınıflandırılması

Cümle yapısında olanlar: Gazi: az gitmiş, uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş, altı ay bir güz gitmiş, bir varmış bir yokmuş, gereğini arz ederim, gökten üç elma düşmüş, iyi çalışmalar, özür dileriz, teşekkür ederiz. **İzmir:** arz ederim, ben de, bu son olsun, buyurun, değil mi, dert etmeyin, emin olun, güle güle, henüz değil, hoşça kal, iyi günler, iyidir, iyiyim, kendine iyi bak, kolay gelsin, laf olsun diye, merak etmeyin, nasılsın, nasılsınız, özür dilerim, rica ederim, tabii ki, tamam ama nasıl, tamam o zaman, teşekkürler, yok öyle bir şey.

Öbek halinde olanlar: İzmir: işte böyle.

Tek sözcük olanlar: Gazi: elbette, lütfen. **İzmir:** alo, maalesef, merhaba, peki, tabii, tamam.

3.2.1.12. Okuma Becerisine Dönük Metinlerde B1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Bağlamına Göre Sınıflandırılması

Dil dışı bağlam duyarlı kalıp sözler: Gazi: az gitmiş, uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş, altı ay bir güz gitmiş, elbette, gökten üç elma düşmüş, iyi çalışmalar, lütfen, özür dileriz, teşekkür ederiz. **İzmir:** alo, buyurun, dert etmeyin, emin olun, güle güle, hoşça kal, iyi günler, iyidir, iyiyim, kendine iyi bak, kolay gelsin, laf olsun diye, maalesef, merak etmeyin, merhaba, nasılsın, nasılsınız, özür dilerim, peki, rica ederim, tabii ki, tabii, tamam, teşekkürler.

Dil içi bağlam duyarlı kalıp sözler: Gazi: bir varmış bir yokmuş, gereğini arz ederim. **İzmir:** arz ederim, ben de, bu son olsun, değil mi, henüz değil, işte böyle, tamam ama nasıl, tamam o zaman, yok öyle bir şey.

Tablo 5: B2 Seviyesinde Okuma Becerisi Başlığında Geçen Kalıp Sözler

Gazi	F(x)	İzmir	F(x)	İzmir	F(x)
Al sana	4	Bağışlayın	1	Ne dersin	1
Buyurun	3	Başka çarem yok	1	Ne mutlu bana	1
Elbette	1	Ben de	1	Nerede o eski günler	2
Hayırdır	1	Bir de ne görsün	1	Olur mu	1
Merhaba	3	Bir varmış bir yokmuş	1	Olur mu hiç	1
Peki	1	Biz bir aileyiz	2	Olur mu olur	1
Teşekkür ederim	2	Böyle iyi	1	Önemli değil	1
Teşekkür ederiz	2	Dert etme	1	Öyle şey olmaz	1
Teşekkür ediyorum	1	Elimde değil	1	Özür dilerim	1
Teşekkür ediyoruz	1	Görüşürüz	2	Sağ ol	1
Yar bana bir eğlence	1	Hiç öyle şey olur mu	1	Sağ olsunlar	1
Yolunuz açık olsun	1	Hoşça kal	1	Sen benim kardeşimsin	1
		İyi düşün, iyi olsun	1	Tabii ki	3
		İyiyim	2	Tamam	4
		Lütfen	2	Tamam mı	1
		Merhaba	1	Teşekkür ederim	6
		Nasılsın	2	Teşekkür ederiz	2
				Teşekkür etmiş	1
				Tüh ya	1
				Valla	2

Tablo 5'te İzmir ve Gazi kitaplarında okuma beceri alanında ve B2 seviyesinde geçen kalıp sözlere yer verilmiştir. Kalıp sözlerin tekrar etme sayıları, aynı kalıp sözün farklı çekime girmiş biçimleri, aynı kalıp sözün farklı yapılar içinde kullanımı tabloda gösterilmiştir.

3.2.1.13. Okuma Becerisine Dönük Metinlerde B2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin İşlevlerine Göre Sınıflandırılması

Cevap, öğüt ve ödüllendirme bildirenler: **Gazi:** elbette, peki. **İzmir:** biz bir aileyiz, hiç öyle şey olur mu, sen benim kardeşimsin, tabii ki.

Duygusal tepkileri dile getirenler: **Gazi:** al sana. **İzmir:** başka çarem yok, elimde değil, ne mutlu bana, nerede o eski günler, olur mu hiç, olur mu olur, öyle şey olmaz, tüh ya!

Her duruma uygun sözler sağlayanlar: **Gazi:** buyurun, merhaba. **İzmir:** böyle iyi, tamam mı.

İletişim sürecini düzenleyenler: **İzmir:** ben de, görüşürüz, hoşça kal, iyi düşün, iyi olsun, iyiyim, merhaba, nasılsın, ne dersin, olur mu, tamam.

İyi veya kötü dilek bildirenler: **Gazi:** hayırdır, yolunuz açık olsun. **İzmir:** dert etme, sağ ol, sağ olsunlar.

Masallarda ve hikâyelerde kullanılanlar: **Gazi:** yar bana bir eğlence. **İzmir:** bir de ne görsün, bir varmış bir yokmuş.

Nezaket kurallarına uymayı sağlayanlar: **Gazi:** teşekkür ederim, teşekkür ederiz, teşekkür ediyorum, teşekkür ediyoruz. **İzmir:** lütfen, önemli değil, özür dilerim, teşekkür ederim, teşekkür ederiz, teşekkür etmiş.

Söz eylemleri gerçekleştirenler: **İzmir:** bağışlayın, valla.

3.2.1.14. Okuma Becerisine Dönük Metinlerde B2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Anlamına Göre Sınıflandırılması

Değişmece anlamlı kalıp sözler: **Gazi:** al sana, buyurun. **İzmir:** elimde değil, ne dersin, nerede o eski günler.

Gerçek anlamlı kalıp sözler: **Gazi:** elbette, hayırdır, merhaba, peki, teşekkür ederim, teşekkür ederiz, teşekkür ediyorum, teşekkür ediyoruz, yar bana bir eğlence, yolunuz açık olsun. **İzmir:** bağışlayın, başka çarem yok, ben de, bir de ne görsün!

bir varmış bir yokmuş, biz bir aileyiz, böyle iyi, dert etme, görüşürüz, hiç öyle şey olur mu, hoşça kal, iyi düşün, iyi olsun, iyiyim, lütfen, merhaba, nasılsın, ne mutlu bana, olur mu hiç, olur mu olur, olur mu, önemli değil, öyle şey olmaz, özür dilerim, sağ ol, sağ olsunlar, sen benim kardeşimsin, tabii ki, tamam mı, tamam, teşekkür ederim, teşekkür ederiz, teşekkür etmiş, tüh ya, valla.

3.2.1.15. Okuma Becerisine Dönük Metinlerde B2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözcüklerin Yapısına Göre Sınıflandırılması

Cümle yapısında olanlar: Gazi: al sana, buyurun, hayırdır, teşekkür ederim, teşekkür ederiz, teşekkür ediyorum, teşekkür ediyoruz, yar bana bir eğlence, yolunuz açık olsun. **İzmir:** bağışlayın, başka çarem yok, ben de, bir de ne görsün, bir varmış bir yokmuş, biz bir aileyiz, böyle iyi, dert etme, elimde değil, görüşürüz, hiç öyle şey olur mu, hoşça kal, iyi düşün, iyi olsun, iyiyim, nasılsın, ne dersin, ne mutlu bana, nerede o eski günler, olur mu hiç, olur mu olur, olur mu, önemli değil, öyle şey olmaz, özür dilerim, sağ ol, sağ olsunlar, sen benim kardeşimsin, tabii ki, tamam mı, teşekkür ederim, teşekkür ederiz, teşekkür etmiş, tüh ya.

Çok sözcüklü sözlük birimler: İzmir: valla.

Tek sözcük olanlar: Gazi: elbette, merhaba, peki. **İzmir:** lütfen, merhaba, tamam.

3.2.1.16. Okuma Becerisine Dönük Metinlerde B2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözcüklerin Bağlamına Göre Sınıflandırılması

Dil dışı bağlam duyarlı kalıp sözcükler: Gazi: buyurun, elbette, hayırdır, merhaba, peki, teşekkür ederim, teşekkür ederiz, teşekkür ediyorum, teşekkür ediyoruz, yolunuz açık olsun. **İzmir:** bir de ne görsün, dert etme, görüşürüz, hoşça kal, iyiyim, lütfen, merhaba, nasılsın, önemli değil, özür dilerim, sağ ol, sağ olsunlar, sen benim kardeşimsin, tabii ki, tamam, teşekkür ederim, teşekkür ederiz, teşekkür etmiş, tüh ya, valla.

Dil içi bağlam duyarlı kalıp sözcükler: Gazi: al sana, yar bana bir eğlence. **İzmir:** bağışlayın, başka çarem yok, ben de, bir varmış bir yokmuş, biz bir aileyiz, böyle iyi, elimde değil, hiç öyle şey olur mu, iyi düşün, iyi olsun, ne dersin, ne mutlu bana, nerede o eski günler, olur mu hiç, olur mu olur, olur mu, öyle şey olmaz, tamam mı.

Tablo 6: C1 Seviyesinde Okuma Becerisi Başlığında Geçen Kalıp Sözler

Gazi	F(x)	İzmir	F(x)
Affedersiniz	2	Bayıldım	1
Bakarız	1	Boş ver	1
Baş üstüne	1	Çok şükür	1
Gündüz niyetine	1	Eksik olma	1
Hayır olsun	1	Geçmiş olsun	1
Hoş geldiniz	1	Hayırdır	1
Maalesef	1	İnşallah	2
Ne var ki	1	İyi çalışmalar	1
Ne yazık ki	1	İyi günler	1
Of Allah'ım	1	Merhaba	1
Özür dilerim	1	Naber	1
Peki	2	Neyin kafası	2
Peki efendim	1	Sen sen ol	3
Suya anlat	1	Tebrik ediyor	1
Tabii ki	1	Valla	1
Teşekkür ederim	2	Yemiş kadar olduk	1
Yahu	1		
Yani	1		

Tablo 6'da İzmir ve Gazi kitaplarında okuma beceri alanında ve C1 seviyesinde geçen kalıp sözlere yer verilmiştir. Kalıp sözlerin tekrar etme sayıları, aynı kalıp sözün farklı çekime girmiş biçimleri, aynı kalıp sözün farklı yapılar içinde kullanımı tabloda gösterilmiştir.

3.2.1.17. Okuma Becerisine Dönük Metinlerde C1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin İşlevlerine Göre Sınıflandırılması

Cevap, öğüt ve ödüllendirme bildirenler: **Gazi:** baş üstüne, maalesef, ne yazık ki, peki efendim, peki, tabii ki. **İzmir:** sen sen ol.

Duygusal tepkileri dile getirenler: **Gazi:** of Allah'ım, yahu, yani. **İzmir:** bayıldım.

Her duruma uygun sözler sağlayanlar: **İzmir:** boş ver.

İletişim sürecini düzenleyenler: **Gazi:** bakarız. **İzmir:** iyi çalışmalar, iyi günler, merhaba, naber.

İyi veya kötü dilek bildirenler: Gazi: hayır olsun, hoş geldiniz. **İzmir:** çok şükür, eksik olma, geçmiş olsun, hayırdır, inşallah.

Konuşmada anlatımı güçlendirenler: Gazi: Ne var ki.

Kutlamalar: İzmir: tebrik ediyor.

Mesajı daha açık ve kısa sürede iletmeye yardım edenler: İzmir: neyin kafası.

Nezaket kurallarına uymayı sağlayanlar: Gazi: affedersiniz, özür dilerim, teşekkür ederim. **İzmir:** yemiş kadar olduk.

Söz eylemleri gerçekleştirenler: İzmir: valla.

Toplumun inançlarını yansıtanlar: Gazi: gündüz niyetine, suya anlat.

3.2.1.18. Okuma Becerisine Dönük Metinlerde C1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Anlamına Göre Sınıflandırılması

Değişmece anlamlı kalıp sözler: Gazi: bakarız, baş üstüne. **İzmir:** bayıldım, boş ver, neyin kafası, sen sen ol.

Gerçek anlamlı kalıp sözler: Gazi: affedersiniz, gündüz niyetine, hayır olsun, hoş geldiniz, maalesef, ne var ki ne yazık ki, of Allah'ım, özür dilerim, peki efendim, peki, suya anlat, tabii ki, teşekkür ederim, yahu, yani. **İzmir:** çok şükür, eksik olma, geçmiş olsun, hayırdır, inşallah, iyi çalışmalar, iyi günler, merhaba, naber, tebrik ediyor, valla, yemiş kadar olduk.

3.2.1.19. Okuma Becerisine Dönük Metinlerde C1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Yapısına Göre Sınıflandırılması

Bitişken sözcük olanlar: Gazi: hoş geldiniz. **İzmir:** sen sen ol.

Cümle yapısında olanlar: Gazi: affedersiniz, bakarız, baş üstüne, gündüz niyetine, hayır olsun, ne var ki of Allah'ım, özür dilerim, peki efendim, suya anlat, tabii ki, teşekkür ederim, ne yazık ki. **İzmir:** bayıldım, boş ver, çok şükür, eksik olma, geçmiş olsun, hayırdır, iyi çalışmalar, iyi günler, naber, neyin kafası, tebrik ediyor, yemiş kadar olduk.

Çok sözcüklü sözlük birimler: İzmir: valla.

Tek sözcük olanlar: Gazi: maalesef, peki, yahu, yani. **İzmir:** merhaba.

3.2.1.20. Okuma Becerisine Dönük Metinlerde C1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Bağlamına Göre Sınıflandırılması

Dil dışı bağlam duyarlı kalıp sözler: Gazi: affedersiniz, gündüz niyetine, hayır olsun, hoş geldiniz, maalesef, ne var ki ne yazık ki, of Allah'ım, özür dilerim, peki efendim, peki, suya anlat, tabii ki, teşekkür ederim, yahu, yani. **İzmir:** çok şükür, eksik olma, geçmiş olsun, hayırdır, iyi çalışmalar, iyi günler, merhaba, naber, sen sen ol, tebrik ediyor, valla, yemiş kadar olduk.

Dil içi bağlam duyarlı kalıp sözler: Gazi: bakarız, baş üstüne. **İzmir:** bayıldım, boş ver, inşallah, neyin kafası.

3.2.2. Dinleme Becerisine Dönük Metinlerdeki Kalıp Sözlere İlişkin Bulgular

Tablo 7: A1 Seviyesinde Dinleme Becerisi Başlığında Geçen Kalıp Sözler

Gazi	F(x)	İzmir	F(x)	İzmir	F(x)
Affedersiniz	1	Alo	3	İyiyim	4
Afiyet olsun	1	Başarılar diliyorum	1	Memnun oldum	1
Alo	1	Ben de iyiyim	2	Merhaba	6
Bu iyiliğimi unutma	1	Ben de memnun oldum	2	Naber?	2
Buyrun	3	Benden de iyilik	1	Nasıl yardımcı olabilirim	2
Buyrun efendim	1	Buyrun	1	Nasılısın	4
Buyurun	1	Buyurun	2	Nasılısın?	4
Değil mi	1	Buyurun efendim	2	Pardon	1
Hadi	3	Görüşürüz	4	Peki	1
Haydi	1	Güle güle	1	Sağ ol	4
Hoş geldiniz	2	Günaydın	1	Sağ olun	1
İyi günler	5	Hadi	1	Sana da günaydın	1
İyi seyirler	1	Hayırlı işler	1	Selam söyle	2
Lütfen	7	Hoş bulduk	3	Senden naber?	1
Lütfen dikkat	1	Hoş geldiniz	1	Tabii	1
Merhaba	5	Hoş geldiniz.	1	Tabii beyefendi	1
Nasıl yardım edebilirim	1	İyi çalışmalar	2	Tamam	14
Nasıl yardımcı olabilirim	3	İyi günler	5	Tamam o zaman	4
Nasılısınız	1	İyi misin?	1	Tanıştığımızı memnun oldum	1
Önemli değil	1	İyi tamam	1	Tebrikler	1

Öyle mi	1	İyi tamam.	1	Teşekkür ederim	1
Özür dilerim	1	İyi yolculuklar	1	Teşekkür ederim.	1
Peki	1	İyilik	1	Teşekkür ediyorum	2
Sağ olun	1	İyilik, senden naber?	1	Teşekkürler	3
Sana da	1	İyilik benden de.	1	Uygun mu	1
Size de iyi günler	1				
Tabi	1				
Tabii	1				
Tamam	3				
Teşekkür ederim	3				
Teşekkürler	2				

Tablo 7' de İzmir ve Gazi kitaplarında dinleme beceri alanında ve A1 seviyesinde geçen kalıp sözlere yer verilmiştir. Kalıp sözlerin tekrar etme sayıları, aynı kalıp sözün farklı çekime girmiş biçimleri, aynı kalıp sözün farklı yapılar içinde kullanımı tabloda gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde Gazi kitabında “buyrun, buyurun, buyrun efendim” , “nasıl yardım edebilirim, nasıl yardımcı olabilirim” örneğinde aynı kalıp sözün farklı kullanımına ve “tabi, tabii” örneğinde aynı kalıp sözün farklı yazımının yer aldığı görülmüştür. İzmir kitabında “buyrun, buyurun, buyurun efendim” , “tamam, tamam o zaman, iyi tamam” örneklerinde aynı kalıp sözün farklı kullanımına yer verildiği görülmüştür.

3.2.2.1. Dinleme Becerisine Dönük Metinlerde A1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlere İşlevlerine Göre Sınıflandırılması

Cevap, öğüt ve ödüllendirme bildirenler: Gazi: bu iyiliğimi unutma, değil mi, peki, tabi, tabii. **İzmir:** peki, tabii.

Duygusal tepkileri dile getirenler: Gazi: hadi, haydi. **İzmir:** hadi.

Her duruma uygun sözler sağlayanlar: Gazi: Alo. **İzmir:** alo, günaydın, iyi yolculuklar, sana da günaydın, uygun mu.

İletişim sürecini düzenleyenler: Gazi: buyrun efendim, buyrun, buyurun, iyi günler, iyi seyirler, merhaba, nasıl yardım edebilirim, nasılsınız, öyle mi, sana da, tamam. **İzmir:** ben de iyiyim, benden de iyilik, buyrun, buyurun efendim, buyurun, görüşürüz, iyi çalışmalar, iyi günler, iyi misin, iyi tamam, iyilik benden de, iyilik,

senden naber, iyilik, iyiyim, merhaba, naber, nasıl yardım edebilirim, nasılsın, selam söyle, senden naber, tabii beyefendi, tamam o zaman, tamam.

İyi veya kötü dilek bildirenler: Gazi: afiyet olsun, hoş geldiniz, sağ olun, size de iyi günler. **İzmir:** güle güle, hayırlı işler, hoş bulduk, hoş geldiniz, sağ ol, sağ olun.

Kutlamalar: İzmir: başarılar diliyorum, tebrikler.

Nezaket kurallarına uymayı sağlayanlar: Gazi: affedersiniz, lütfen dikkat, lütfen, önemli değil, özür dilerim, teşekkür ederim, teşekkürler. **İzmir:** ben de memnun oldum, memnun oldum pardon, tanıştığımıza memnun oldum, teşekkür ederim, teşekkür ediyorum, teşekkürler.

3.2.2.2. Dinleme Becerisine Dönük Metinlerde A1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Anlamına Göre Sınıflandırılması

Değişmece anlamlı kalıp sözler: Gazi: buyrun efendim, buyrun, buyurun. **İzmir:** buyrun, buyurun efendim, buyurun, güle güle, tamam o zaman.

Gerçek anlamlı kalıp sözler: Gazi: affedersiniz, afiyet olsun, alo, bu iyiliğimi unutma, değil mi? hadi! haydi! hoş geldiniz, iyi günler, iyi seyirler, lütfen dikkat, lütfen, merhaba, nasıl yardım edebilirim? nasılsınız? önemli değil, öyle mi? özür dilerim, peki, sağ olun, sana da, size de iyi günler, tabi, tabii, tamam, teşekkür ederim, teşekkürler. **İzmir:** alo, başarılar diliyorum, ben de iyiyim, ben de memnun oldum, benden de iyilik, görüşürüz, günaydın, hadi! hayırlı işler, hoş bulduk, hoş geldiniz, iyi çalışmalar, iyi günler, iyi misin, iyi tamam, iyi yolculuklar, iyilik benden de, iyilik, senden naber, iyilik, iyiyim, memnun oldum merhaba, naber, nasıl yardım edebilirim, nasılsın, pardon, peki, sağ ol, sağ olun, sana da günaydın, selam söyle, senden naber, tabii beyefendi, tabii, tamam, tanıştığımıza memnun oldum, tebrikler, teşekkür ederim, teşekkür ediyorum, teşekkürler, uygun mu.

3.2.2.3. Dinleme Becerisine Dönük Metinlerde A1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Yapısına Göre Sınıflandırılması

Bitişken sözce olanlar: Gazi: hoş geldiniz. **İzmir:** hoş bulduk, hoş geldiniz.

Cümle yapısında olanlar: Gazi: affedersiniz, afiyet olsun, bu iyiliğimi unutma, buyrun efendim, buyrun, buyurun, değil mi, iyi günler, iyi seyirler, lütfen dikkat, nasıl yardım edebilirim, nasılsınız, önemli değil, öyle mi, özür dilerim, sağ olun, sana

da, size de iyi günler, teşekkür ederim, teşekkürler. **İzmir:** başarılar diliyorum, ben de iyiyim, ben de memnun oldum, benden de iyilik, buyrun, buyurun efendim, buyurun, görüşürüz, güle güle, hayırlı işler, iyi çalışmalar, iyi günler, iyi misin, iyi tamam, iyi yolculuklar, iyilik benden de, iyilik, senden naber, iyiyim, memnun oldum, naber, nasıl yardım edebilirim, nasılsın, sağ ol, sağ olun, sana da günaydın, selam söyle, senden naber, tabii beyefendi, tamam o zaman, tanıştığımıza memnun oldum, tebrikler, teşekkür ederim, teşekkür ediyorum, teşekkürler, uygun mu.

Çok sözcüklü sözlük birimler: İzmir: Günaydın.

Tek sözcük olanlar: Gazi: alo, hadi, haydi, lütfen, merhaba, peki, tabi, tabii, tamam.

İzmir: alo, hadi, iyilik, merhaba, pardon, peki, tabii, tamam.

3.2.2.4. Dinleme Becerisine Dönük Metinlerde A1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Bağlamına Göre Sınıflandırılması

Dil dışı bağlam duyarlı kalıp sözler: Gazi: affedersiniz, afiyet olsun, alo, buyrun efendim, buyrun, buyurun, hadi, haydi, hoş geldiniz, iyi günler, iyi seyirler, lütfen dikkat, lütfen, merhaba, nasıl yardım edebilirim, nasılsınız, önemli değil, özür dilerim, peki, sağ olun, size de iyi günler, tabi, tabii, tamam, teşekkür ederim, teşekkürler. **İzmir:** alo, başarılar diliyorum, ben de iyiyim, ben de memnun oldum, benden de iyilik, buyrun, buyurun efendim, buyurun, görüşürüz, güle güle, günaydın, hadi, hayırlı işler, hoş bulduk, hoş geldiniz, iyi çalışmalar, iyi günler, iyi misin, iyi yolculuklar, iyilik benden de, iyilik, senden naber, iyilik, iyiyim, memnun oldum, merhaba, naber, nasıl yardım edebilirim, nasılsın, pardon, peki, sağ ol, sağ olun, sana da günaydın, selam söyle, senden naber, tabii beyefendi, tabii, tamam, tanıştığımıza memnun oldum, tebrikler, teşekkür ederim, teşekkür ediyorum, teşekkürler.

Dil içi bağlam duyarlı kalıp sözler: Gazi: bu iyiliğimi unutma, değil mi, öyle mi, sana da. **İzmir:** iyi tamam, tamam o zaman, uygun mu.

Tablo 8: A2 Seviyesinde Dinleme Becerisi Başlığında Geçen Kalıp Sözcükler

Gazi	F(x)	Gazi	F(x)	İzmir	F(x)
Ahh keşke	1	Peki sen	1	Allah Allah	1
Alo	2	Rica ederim	1	Alo	1
Buyrun	3	Sağ olun	1	Buyrun	1
Elbette	2	Tabii	1	Buyurun	1

Görüşürüz	2	Tabii fendim	1	Elinize sağlık	1
Hadi	3	Tabii ki	2	Hoş bulduk	1
Haydi	1	Tamam	1	Hoş geldiniz	2
Hayırlı olsun	1	Teşekkür ederim	2	İyi günler	2
Hoş bulduk	2	Teşekkürler	2	İyilik	1
Hoş geldiniz	2	Üzgünüm	1	Kim o?	2
Hoşça kalın	2	Yardımcı olayım	1	Kolay gelsin	2
İnşallah	1			Merhaba	1
İyi günler	5			Mümkün mü?	1
Kusura bakmayın	1			Naber?	1
Merhaba	4			Pardon	1
Nasıl yardım edebilirim	1			Rica ederim	1
Nasıl yardımcı olabilirim	1			Sağ olun	1
Off	1			Sağlıklı günler diliyorum	1
Olmaz mı?	1			Sen ne yaptın?	1
Özür dilerim	1			Teşekkür ederim	1
Peki	2			Teşekkürler	3

Tablo 8’ de İzmir ve Gazi kitaplarında dinleme beceri alanında ve A2 seviyesinde geçen kalıp sözlere yer verilmiştir. Kalıp sözlerin tekrar etme sayıları, aynı kalıp sözün farklı çekime girmiş biçimleri, aynı kalıp sözün farklı yapılar içinde kullanımı tabloda gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde Gazi kitabında “nasıl yardım edebilirim, nasıl yardımcı olabilirim, yardımcı olayım” , “tabii, tabii efendim, tabii ki” örneklerinde aynı kalıp sözün farklı kullanımı ve İzmir kitabında “buyrun, buyurun” örneğinde aynı kalıp sözün farklı yazımına yer verildiği görülmüştür.

3.2.2.5. Dinleme Becerisine Dönük Metinlerde A2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin İşlevlerine Göre Sınıflandırılması

Cevap, öğüt ve ödüllendirme bildirenler: Gazi: elbette, peki, tabii ki, tabii.

Duygusal tepkileri dile getirenler: Gazi: ahh keşke, hadi, haydi, off. **İzmir:** Allah Allah.

Her duruma uygun sözler sağlayanlar: Gazi: alo. **İzmir:** alo, kim o.

İletişim sürecini düzenleyenler: Gazi: buyrun, görüşürüz, hoşça kalın, iyi günler, merhaba, nasıl yardım edebilirim, olmaz mı, peki sen, tabii efendim, tamam. **İzmir:** buyrun, buyurun, iyi günler, iyilik, merhaba, mümkün mü, naber, sen ne yaptın.

İyi veya kötü dilek bildirenler: Gazi: hayırlı olsun, hoş bulduk, hoş geldiniz, inşallah, sağ olun. **İzmir:** elinize sağlık, hoş bulduk, hoş geldiniz, kolay gelsin, sağ olun, sağlıklı günler diliyorum.

Nezakat kurallarına uymayı sağlayanlar: Gazi: özür dilerim, rica ederim, teşekkür ederim, teşekkürler, yardımcı olayım. **İzmir:** pardon, rica ederim, teşekkür ederim, teşekkürler.

Söz eylemleri gerçekleştirenler: Gazi: kusura bakmayın, üzgünüm.

3.2.2.6. Dinleme Becerisine Dönük Metinlerde A2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Anlamına Göre Sınıflandırılması

Değişmece anlamlı kalıp sözler: Gazi: buyrun. **İzmir:** Allah Allah, buyrun, buyurun, elinize sağlık, kolay gelsin.

Gerçek anlamlı kalıp sözler: Gazi: ah keşke, alo, elbette, görüşürüz, hadi, haydi, hayırlı olsun, hoş bulduk, hoş geldiniz, hoşça kalın, inşallah, iyi günler, kusura bakmayın, merhaba, nasıl yardım edebilirim, off, olmaz mı, özür dilerim, peki sen, peki, rica ederim, sağ olun, tabii efendim, tabii ki, tabii, tamam, teşekkür ederim, teşekkürler, üzgünüm, yardımcı olayım. **İzmir:** alo, hoş bulduk, hoş geldiniz, iyi günler, iyilik, kim o, merhaba, mümkün mü, naber, pardon, rica ederim, sağ olun, sağlıklı günler diliyorum, sen ne yaptın, teşekkür ederim, teşekkürler.

3.2.2.7. Dinleme Becerisine Dönük Metinlerde A2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Yapısına Göre Sınıflandırılması

Bitişken sözce olanlar: Gazi: hoş bulduk, hoş geldiniz. **İzmir:** hoş bulduk, hoş geldiniz.

Cümle yapısında olanlar: Gazi: ah keşke, buyrun, görüşürüz, hayırlı olsun, hoşça kalın, iyi günler, kusura bakmayın, nasıl yardım edebilirim, olmaz mı, özür dilerim, peki sen, rica ederim, sağ olun, tabii efendim, tabii ki, teşekkür ederim, teşekkürler, üzgünüm, yardımcı olayım. **İzmir:** buyrun, buyurun, elinize sağlık, iyi günler, kim o, kolay gelsin, mümkün mü, naber, rica ederim, sağ olun, sağlıklı günler diliyorum, sen ne yaptın, teşekkür ederim, teşekkürler.

Çok sözcüklü sözlük birimler: Gazi: inşallah. **İzmir:** Allah Allah.

Tek sözcük olanlar: Gazi: alo, elbette, hadi, haydi, merhaba, off, peki, tabii, tamam.
İzmir: alo, iyilik, merhaba, pardon.

3.2.2.8. Dinleme Becerisine Dönük Metinlerde A2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Bağlamına Göre Sınıflandırılması

Dil dışı bağlam duyarlı kalıp sözler: Gazi: ahh keşke, alo, buyrun, elbette, görüşürüz, hadi, haydi, hayırlı olsun, hoş bulduk, hoş geldiniz, hoşça kalın, iyi günler, kusura bakmayın, merhaba, nasıl yardım edebilirim, off, özür dilerim, peki, rica ederim, sağ olun, tabii efendim, tabii ki, tabii, tamam, teşekkür ederim, teşekkürler, üzgünüm, yardımcı olayım. **İzmir:** Allah Allah, alo, buyrun, buyurun, elinize sağlık, hoş bulduk, hoş geldiniz, iyi günler, iyilik, kim o, kolay gelsin, merhaba, naber, pardon, rica ederim, sağ olun, sağlıklı günler diliyorum, teşekkür ederim, teşekkürler.

Dil içi bağlam duyarlı kalıp sözler: Gazi: inşallah, olmaz mı, peki sen. **İzmir:** mümkün mü, sen ne yaptın.

Tablo 9: B1 Seviyesinde Dinleme Becerisi Başlığında Geçen Kalıp Sözler

Gazi	F(x)	Gazi	F(x)	İzmir	F(x)
Hay Allah	1	Peki.	1	Elime mi yapışır?	1
Hoş geldiniz.	2	Sağ ol.	1	Her şeyin bir yeri ve zamanı var.	2
Nasıl olur?	1	Sağ olun.	1	Hoş geldiniz.	2
Teşekkür ederim.	4	Sen kafana takma.	1	Ne demek.	2
Üç vakte kadar	1	Tabii.	1	Olur mu hiç?	1
Yardım edebilir misiniz?	1	Tabii efendim.	1	Teşekkür ederim.	1
Allah Allah!	1	Tabii ki.	3	Allah Allah!	1
Allah senden razı olsun.	1	Teşekkürler.	1	Başarılar diliyoruz.	1
Aynen öyle.	1	Valla.	1	Biraz ciddiyet lütfen.	1
Bir zamanlar .... varmış.	1	Yine sen yetiştin imdadıma.	1	Emin olun.	1
Buyrun.	1			Görüşmek üzere.	1
Elbette.	1			Görüşürüz.	1
Hoş bulduk.	2			Günaydın.	1

Hoş geldin.	1		Hoş bulduk.	2
İnşallah.	1		Hoşça kal.	1
İyi akşamlar.	5		Hoşça kalın.	1
İyi günlerde giy inşallah.	1		Lütfen.	2
İyi ki varsın.	1		Peki.	1
Kolay gelsin.	1		Rica ederim.	1
Kulağa hoş geliyor.	1		Sağ ol.	1
Maalesef.	1		Tabii ki.	1
Merhaba.	1		Tamam.	1
Özür dilerim.	1		Teşekkür ederiz.	4

Tablo 9' da İzmir ve Gazi kitaplarında dinleme beceri alanında ve B1 seviyesinde geçen kalıp sözlere yer verilmiştir. Kalıp sözlerin tekrar etme sayıları, aynı kalıp sözün farklı çekime girmiş biçimleri, aynı kalıp sözün farklı yapılar içinde kullanımı tabloda gösterilmiştir.

3.2.2.9. Dinleme Becerisine Dönük Metinlerde B1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin İşlevlerine Göre Sınıflandırılması

Cevap, öğüt ve ödüllendirme bildirenler: Gazi: aynen öyle, elbette, iyi ki varsın, maalesef, peki, tabii ki, tabii. **İzmir:** emin olun, her şeyin bir yeri ve zamanı var, peki, tabii ki.

Duygusal tepkileri dile getirenler: Gazi: Allah Allah, hay Allah nasıl olur, yine sen yetiştin imdadıma. **İzmir:** Allah Allah, elime mi yapışır, olur mu hiç.

Her duruma uygun sözler sağlayanlar: Gazi: kulağa hoş geliyor. **İzmir:** günaydın.

İletişim sürecini düzenleyenler: Gazi: buyrun, iyi akşamlar, merhaba, tabii efendim. **İzmir:** biraz ciddiyet lütfen, görüşmek üzere, görüşürüz, hoşça kal, hoşça kalın, tamam.

İyi veya kötü dilek bildirenler: Gazi: Allah senden razı olsun, hoş bulduk, hoş geldin, hoş geldiniz, inşallah, iyi günlerde giy inşallah, kolay gelsin, sağ ol, sağ olun, sen kafana takma. **İzmir:** hoş bulduk, hoş geldiniz, sağ ol.

Kutlamalar: İzmir: başarılar diliyoruz.

Masallarda ve hikâyelerde kullanılanlar: Gazi: bir zamanlar .... Varmış, üç vakte kadar.

Nezaket kurallarına uymayı sağlayanlar: Gazi: özür dilerim, teşekkür ederim, teşekkürler, yardım edebilir misiniz. **İzmir:** lütfen, ne demek, rica ederim, teşekkür ederim, teşekkür ederiz.

Söz eylemleri gerçekleştirenler: Gazi: valla.

3.2.2.10. Dinleme Becerisine Dönük Metinlerde B1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Anlamına Göre Sınıflandırılması

Değişmece anlamlı kalıp sözler: Gazi: Allah Allah, buyrun, hay Allah, kolay gelsin, kulağa hoş geliyor, sen kafana takma. **İzmir:** Allah Allah, elime mi yapışır.

Gerçek anlamlı kalıp sözler: Gazi: Allah senden razı olsun, aynen öyle, bir zamanlar ..., varmış, elbette, hoş bulduk, hoş geldin, hoş geldiniz, inşallah, iyi akşamlar, iyi günlerde giy inşallah, iyi ki varsın, maalesef, merhaba, nasıl olur, özür dilerim, peki, sağ ol, sağ olun, tabii efendim, tabii ki, tabii, teşekkür ederim, teşekkürler, üç vakte kadar valla, yardım edebilir misiniz, yine sen yetiştin imdadıma. **İzmir:** başarılar diliyoruz, biraz ciddiyet lütfen, emin olun, görüşmek üzere, görüşürüz, günaydın, her şeyin bir yeri ve zamanı var, hoş bulduk, hoş geldiniz, hoşça kal, hoşça kalın, lütfen, ne demek, olur mu hiç, peki, rica ederim, sağ ol, tabii ki, tamam, teşekkür ederim, teşekkür ederiz.

3.2.2.11. Dinleme Becerisine Dönük Metinlerde B1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Yapısına Göre Sınıflandırılması

Bitişken sözcü olanlar: Gazi: hoş bulduk, hoş geldin, hoş geldiniz. **İzmir:** hoş bulduk, hoş geldiniz.

Cümle yapısında olanlar: Gazi: Allah senden razı olsun, aynen öyle, bir zamanlar ..., varmış, buyrun, hay Allah, iyi akşamlar, iyi günlerde giy inşallah, iyi ki varsın, kolay gelsin, kulağa hoş geliyor, nasıl olur, özür dilerim, sağ ol, sağ olun, sen kafana takma, tabii efendim, tabii ki, teşekkür ederim, teşekkürler, yardım edebilir misiniz, yine sen yetiştin imdadıma, çok sözcüklü sözlük birimler Allah Allah, valla. **İzmir:** başarılar diliyoruz, biraz ciddiyet lütfen, elime mi yapışır, emin olun, görüşmek üzere, görüşürüz, her şeyin bir yeri ve zamanı var, hoşça kal, hoşça kalın, ne demek, olur mu hiç, rica ederim, sağ ol, tabii ki, teşekkür ederim, teşekkür ederiz.

Çok sözcüklü sözlük birimler: Gazi: inşallah, **İzmir:** Allah Allah, günaydın.

Öbek halinde olanlar: Gazi: üç vakte kadar.

Tek sözcük olanlar: Gazi: elbette, maalesef, merhaba, peki, tabii. **İzmir:** lütfen, peki, tamam.

3.2.2.12. Dinleme Becerisine Dönük Metinlerde B1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözcüklerin Bağlamına Göre Sınıflandırılması

Dil dışı bağlam duyarlı kalıp sözler: Gazi: Allah Allah, buyrun, elbette, hay Allah, hoş bulduk, hoş geldin, hoş geldiniz, iyi akşamlar, iyi günlerde giy inşallah, iyi ki varsın, kolay gelsin, maalesef, merhaba, nasıl olur, özür dilerim, peki, sağ ol, sağ olun, tabii efendim, tabii ki, tabii, teşekkür ederim, teşekkürler, valla, yardım edebilir misiniz. **İzmir:** Allah Allah, başarılar diliyoruz, biraz ciddiyet lütfen, emin olun, görüşmek üzere, görüşürüz, günaydın, her şeyin bir yeri ve zamanı var, hoş bulduk, hoş geldiniz, hoşça kal, hoşça kalın, lütfen, peki, rica ederim, sağ ol, tabii ki, tamam, teşekkür ederim, teşekkür ederiz.

Dil içi bağlam duyarlı kalıp sözler: Gazi: Allah senden razı olsun, aynen öyle, bir zamanlar ..., varmış, inşallah, kulağa hoş geliyor, sen kafana takma, üç vakte kadar yine sen yetiştin imdadıma. **İzmir:** elime mi yapışır, ne demek, olur mu hiç.

Tablo 10: B2 Seviyesinde Dinleme Becerisi Başlığında Geçen Kalıp Sözcükler

Gazi	F(x)	Gazi	F(x)	İzmir	F(x)	İzmir	F(x)
Bir şey değil, efendim.	1	İyi günler.	1	Hoş geldiniz.	1	Özür dilerim.	1
Bir zamanlar...	1	Merhaba.	1	Seninle sohbete doyum olmuyor.	1	Peki.	1
Değil mi?	1	Peki.	3	Teşekkür ederim.	4	Rica ederim.	1
Hoş geldiniz.	2	Sağlıklı günler dileriz.	1	Al benden de o kadar!	1	Selam söyle.	1
Şaka yapmıyorum.	1	Tabii.	1	Alo.	1	Sorun değil.	1
Teşekkür ederim.	3	Teşekkür ederiz.	2	Ant içeriz.	1	Şeytan kulağına kurşun.	1
Yani?	1	Teşekkür ediyorum.	1	Ayağımıza sağlık.	1	Tabii ki.	2

Alo.	2	Teşekkür ediyoruz.	2	Hayırdır inşallah.	1	Tamam o zaman.	1
Bir de ne görsün!	1			İyi çalışmalar.	1	Teşekkür ederiz.	3
Efendim.	1			İyiyim.	1	Teşekkür ediyoruz.	1
Elbette.	2			Kusura bakma.	1	Tüh!	1
Hoş bulduk.	1			Merhaba.	1	Valla.	3

Tablo 10' da İzmir ve Gazi kitaplarında dinleme beceri alanında ve B2 seviyesinde geçen kalıp sözlere yer verilmiştir. Kalıp sözlerin tekrar etme sayıları, aynı kalıp sözün farklı çekime girmiş biçimleri, aynı kalıp sözün farklı yapılar içinde kullanımı tabloda gösterilmiştir.

3.2.2.13. Dinleme Becerisine Dönük Metinlerde B2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlere Göre Sınıflandırılması

Cevap, öğüt ve ödüllendirme bildirenler: Gazi: değil mi, elbette, peki, tabii.
İzmir: peki,
seninle sohbete doyum olmuyor, tabii ki.

Duygusal tepkileri dile getirenler: Gazi: yani. **İzmir:** al benden de o kadar, tüh.

Her duruma uygun sözler sağlayanlar: Gazi: alo. **İzmir:** alo.

İletişim sürecini düzenleyenler: Gazi: bir şey değil, efendim, efendim, iyi günler, merhaba. **İzmir:** iyi çalışmalar, iyiyim, merhaba, selam söyle, tamam o zaman.

İyi veya kötü dilek bildirenler: Gazi: hoş bulduk, hoş geldiniz, sağlıklı günler dileriz. **İzmir:** ayağımıza sağlık, hayırdır inşallah, hoş geldiniz.

Masallarda ve hikâyelerde kullanılanlar: Gazi: bir de ne görsün, bir zamanlar.

Mesajı daha açık ve kısa sürede iletmeye yardım edenler: Gazi: şaka yapmıyorum.

Nezaket kurallarına uymayı sağlayanlar: Gazi: teşekkür ederim, teşekkür ederiz, teşekkür ediyorum, teşekkür ediyoruz. **İzmir:** özür dilerim, rica ederim, sorun değil, teşekkür ederim, teşekkür ederiz, teşekkür ediyoruz.

Söz eylemleri gerçekleştirenler: İzmir: ant içeriz, kusura bakma, valla.

Toplumun inançlarını yansıtanlar: İzmir: şeytan kulağına kurşun.

3.2.2.14. Dinleme Becerisine Dönük Metinlerde B2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Anlamına Göre Sınıflandırılması

Gerçek anlamlı kalıp sözler: Gazi: alo, bir de ne görsün, bir şey değil, efendim, bir zamanlar... değil mi, efendim, elbette, hoş bulduk, hoş geldiniz, iyi günler, merhaba, peki, sağlıklı günler dileriz, şaka yapmıyorum, tabii, teşekkür ederim, teşekkür ederiz, teşekkür ediyorum, teşekkür ediyoruz, yani. **İzmir:** al benden de o kadar, alo, ant içeriz, hayırdır inşallah, hoş geldiniz, iyi çalışmalar, iyiyim, kusura bakma, merhaba, özür dilerim, peki, rica ederim, selam söyle, sorun değil, şeytan kulağına kurşun, tabii ki, teşekkür ederim, teşekkür ederiz, teşekkür ediyoruz, tüh, valla.

Değişmece anlamlı kalıp sözler: İzmir: ayağınıza sağlık, seninle sohbeteye doyum olmuyor, tamam o zaman.

3.2.2.15. Dinleme Becerisine Dönük Metinlerde B2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Yapısına Göre Sınıflandırılması

Bitişken sözce olanlar: Gazi: hoş bulduk, hoş geldiniz. **İzmir:** hoş geldiniz.

Cümle yapısında olanlar: Gazi: bir de ne görsün, bir şey değil, efendim, değil mi, efendim, iyi günler, sağlıklı günler dileriz, şaka yapmıyorum, teşekkür ederim, teşekkür ederiz, teşekkür ediyorum, teşekkür ediyoruz. **İzmir:** al benden de o kadar! ant içeriz, ayağınıza sağlık, hayırdır inşallah, iyi çalışmalar, iyiyim, kusura bakma, özür dilerim, rica ederim, selam söyle, seninle sohbeteye doyum olmuyor, sorun değil, şeytan kulağına kurşun, tabii ki, tamam o zaman, teşekkür ederim, teşekkür ederiz, teşekkür ediyoruz.

Çok sözcüklü sözlük birimler: **İzmir:** valla.

Öbek halinde olanlar: Gazi: bir zamanlar...

Tek sözcük olanlar: Gazi: alo, elbette, merhaba, peki, tabii, yani. **İzmir:** alo, merhaba, peki, tüh.

3.2.2.16. Dinleme Becerisine Dönük Metinlerde B2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Bağlamına Göre Sınıflandırılması

Dil dışı bağlam duyarlı kalıp sözler: Gazi: alo, bir de ne görsün, bir zamanlar... efendim, elbette, hoş bulduk, hoş geldiniz, iyi günler, merhaba, peki, sağlıklı günler dileriz, tabii, teşekkür ederim, teşekkür ederiz, teşekkür ediyorum, teşekkür ediyoruz,

yani. **İzmir:** alo, hoş geldiniz, iyi çalışmalar, iyiyim, kusura bakma, merhaba, özür dilerim, peki, rica ederim, selam söyle, sorun değil, tabii ki, teşekkür ederim, teşekkür ederiz, teşekkür ediyoruz, tüh, valla.

Dil içi bağlam duyarlı kalıp sözler: Gazi: bir şey değil, efendim, değil mi, şaka yapmıyorum. **İzmir:** al benden de o kadar, ant içeriz, ayağımıza sağlık, hayırdır inşallah, seninle sohbete doyum olmuyor, şeytan kulağına kurşun, tamam o zaman.

Tablo 11: C1 Seviyesinde Dinleme Becerisi Başlığında Geçen Kalıp Sözler

Gazi	F(x)	İzmir	F(x)	İzmir	F(x)
Her yolunda mı?	1	İyi misin?	1	Görüşürüz.	1
Şikâyetiniz nedir?	1	Nasılsın?	1	Hadi!	1
Emin ol.	1	Ne ayak?	1	Hayırdır.	2
Off!	1	Ne çabuk unuttun!	1	Hoş bulduk.	1
Peki.	1	Ne oldu yani?	1	Hoş geldin.	1
Rica ederim.	1	Teşekkür ederim.	2	Merhaba.	1
Tamam tamam.	1	Allah versin belalarını.	1	Rahmetli.	1
Yok yok!	1	Ara, sor.	1	Tövbe yarabbi!	1
		Geçmiş olsun.	1		

Tablo 11’ de İzmir ve Gazi kitaplarında dinleme beceri alanında ve C1 seviyesinde geçen kalıp sözlere yer verilmiştir. Kalıp sözlerin tekrar etme sayıları, aynı kalıp sözün farklı çekime girmiş biçimleri, aynı kalıp sözün farklı yapılar içinde kullanımı tabloda gösterilmiştir.

3.2.2.17. Dinleme Becerisine Dönük Metinlerde C1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin İşlevlerine Göre Sınıflandırılması

Cevap, öğüt ve ödüllendirme bildirenler: Gazi: emin ol, peki.

Duygusal tepkileri dile getirenler: Gazi: off, yok yok. **İzmir:** hadi, ne çabuk unuttun, ne oldu yani, tövbe yarabbi.

Her duruma uygun sözler sağlayanlar: Gazi: her şey yolunda mı, şikâyetiniz nedir.

İletişim sürecini düzenleyenler: Gazi: tamam tamam. **İzmir:** ara, sor, görüşürüz, iyi misin, merhaba, nasılsın.

İyi veya kötü dilek bildirenler: İzmir: allah versin belalarını, geçmiş olsun, hayırdır, hoş bulduk, hoş geldin.

Mesajı daha açık ve kısa sürede iletmeye yardım edenler: İzmir: ne ayak.

Nezaket kurallarına uymayı sağlayanlar: Gazi: rica ederim. **İzmir:** teşekkür ederim.

Toplumun inançlarını yansıtanlar: İzmir: rahmetli.

3.2.2.18. Dinleme Becerisine Dönük Metinlerde C1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Anlamına Göre Sınıflandırılması

Gerçek anlamlı kalıp sözler: Gazi: emin ol, her şey yolunda mı, off, peki, rica ederim, şikâyetiniz nedir, tamam tamam, yok yok. **İzmir:** Allah versin belalarını, ara, sor, geçmiş olsun, görüşürüz, hadi, hayırdır, hoş bulduk, hoş geldin, iyi misin, merhaba, nasılsın, ne çabuk unuttun, ne oldu yani, rahmetli, teşekkür ederim, tövbe yarabbi.

Değişmece anlamlı kalıp sözler: İzmir: ne ayak.

3.2.2.19. Dinleme Becerisine Dönük Metinlerde C1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Yapısına Göre Sınıflandırılması

Bitişken sözcük olanlar: Gazi: hoş bulduk, hoş geldin.

Cümle yapısında olanlar: Gazi: emin ol, her şey yolunda mı, rica ederim, şikâyetiniz nedir, yok yok. **İzmir:** Allah versin belalarını, ara, sor, geçmiş olsun, görüşürüz, hayırdır, iyi misin, nasılsın, ne ayak, ne çabuk unuttun, ne oldu yani, teşekkür ederim, tövbe yarabbi.

Çok sözcüklü sözlük birimler: Gazi: tamam tamam.

Tek sözcük olanlar: Gazi: off, peki. **İzmir:** hadi, merhaba, rahmetli.

3.2.2.20. Dinleme Becerisine Dönük Metinlerde C1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Bağlamına Göre Sınıflandırılması

Dil dışı bağlam duyarlı kalıp sözler: Gazi: emin ol, off, peki, rica ederim, yok yok. **İzmir:** ara, sor, geçmiş olsun, görüşürüz, hadi, hoş bulduk, hoş geldin, iyi misin, merhaba, nasılsın, rahmetli, teşekkür ederim, tövbe yarabbi.

Dil içi bağlam duyarlı kalıp sözler: Gazi: her şey yolunda mı, şikâyetiniz nedir, tamam tamam. **İzmir:** Allah versin belalarını, hayırdır, ne ayak, ne çabuk unuttun, ne oldu yani.

3.2.3. Konuşma Becerisine Dönük Metinlerdeki Kalıp Sözlere İlişkin Bulgular

Tablo 12: A1 Seviyesinde Konuşma Becerisi Başlığında Geçen Kalıp Sözlere

Gazi	F(x)	Gazi	F(x)	İzmir	F(x)
Affedersiniz	3	Merhaba	2	Ben de	1
Afiyet olsun	1	Müsaade eder misiniz	1	İyi günler	1
Bakar mısınız	1	Nasıl yardımcı olabilirim	1	İyiyim	2
Buyrun	3	Nasılsın	2	Memnun oldum.	1
Buyurun	7	Ne var, ne yok?	1	Merhaba	1
Elbette	1	Neyiniz var	2	Nasılsın	2
Geçmiş olsun	4	Önemli değil	1	Nasılsınız	2
Görüşürüz	2	Özür dilerim	3	Selam	1
Günaydın	1	Problem değil	1		
Hay hay efendim	1	Rica ederim	4		
Hayırlı işler	2	Sağ olun	2		
Hoş bulduk	1	Sevgilerimle	1		
Hoş geldiniz	4	Sorun değil	1		
İyi akşamlar	1	Tabii	2		
İyi geceler	1	Tabii efendim	1		
İyi günler	11	Tabii ki	2		
İyi olur	1	Tamam	4		
		Tanıştığımıza memnun			
İyi uykular	1	oldum.	1		
İyiyim	1	Tatlı rüyalar	1		
İzin verir misiniz	1	Teşekkür ederim	7		
Kolay gelsin	5	Teşekkürler	3		
Kusura bakmayın	1	Üzgünüm	1		
Kutlu olsun	1	Yardım edebilir miyim	1		
Lütfen	2	Yardım eder misiniz	1		

Tablo 12’ de İzmir ve Gazi kitaplarında konuşma beceri alanında ve A1 seviyesinde geçen kalıp sözlere yer verilmiştir. Kalıp sözlerin tekrar etme sayıları, aynı kalıp

sözün farklı çekime girmiş biçimleri, aynı kalıp sözün farklı yapılar içinde kullanımı tabloda gösterilmiştir.

3.2.3.1. Konuşma Becerisine Dönük Metinlerde A1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin İşlevlerine Göre Sınıflandırılması

Cevap, öğüt ve ödüllendirme bildirenler: Gazi: elbette, hay hay efendim, iyi olur, tabii ki, tabii.

Her duruma uygun sözler sağlayanlar: Gazi: günaydın, neyiniz var.

İletişim sürecini düzenleyenler: Gazi: bakar mısınız, buyrun, buyurun, görüşürüz, iyi akşamlar, iyi günler, iyiyim, merhaba, nasıl yardım edebilirim, nasılsın, ne var, ne yok, tabii efendim, tamam. **İzmir:** ben de, iyi günler, iyiyim, merhaba, nasılsın, nasılsınız, selam.

İyi veya kötü dilek bildirenler: Gazi: afiyet olsun, geçmiş olsun, hayırlı işler, hoş bulduk, hoş geldiniz, kolay gelsin, sağ olun, sevgilerimle, tatlı rüyalar.

Kutlamalar: Gazi: kutlu olsun.

Nezaket kurallarına uymayı sağlayanlar: Gazi: affedersiniz, izin verir misiniz, lütfen, müsaade eder misiniz, önemli değil, özür dilerim, problem değil, rica ederim, sorun değil, tanıştığımıza memnun oldum, teşekkür ederim, teşekkürler, yardım edebilir miyim, yardım eder misiniz. **İzmir:** memnun oldum.

Söz eylemleri gerçekleştirenler: Gazi: kusura bakmayın, üzgünüm.

Uykudan önce söylenenler: Gazi: iyi geceler, iyi uykular.

3.2.3.2. Konuşma Becerisine Dönük Metinlerde A1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Anlamına Göre Sınıflandırılması

Değişmece anlamlı kalıp sözler: Gazi: buyrun, buyurun, kolay gelsin, neyiniz var, tatlı rüyalar.

Gerçek anlamlı kalıp sözler: Gazi: affedersiniz, afiyet olsun, bakar mısınız, elbette, geçmiş olsun, görüşürüz, günaydın, hay hay efendim, hayırlı işler, hoş bulduk, hoş geldiniz, iyi akşamlar, iyi geceler, iyi günler, iyi olur, iyi uykular, iyiyim, izin verir misiniz, kusura bakmayın, kutlu olsun, lütfen, merhaba, müsaade eder misiniz, nasıl yardım edebilirim, nasılsın, ne var, ne yok, önemli değil, özür dilerim, problem değil, rica ederim, sağ olun, sevgilerimle, sorun değil, tabii efendim, tabii ki,

tabii, tamam, tanıştığımıza memnun oldum, teşekkür ederim, teşekkürler, üzgünüm, yardım edebilir miyim, yardım eder misiniz. **İzmir:** ben de, iyi günler, iyiyim, memnun oldum, merhaba, nasılsın, nasılsınız, selam.

3.2.3.3. Konuşma Becerisine Dönük Metinlerde A1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Yapısına Göre Sınıflandırılması

Bitişken sözce olanlar: Gazi: hoş bulduk, hoş geldiniz.

Cümle yapısında olanlar: Gazi: affedersiniz, afiyet olsun, bakar mısınız, buyrun, buyurun, geçmiş olsun, görüşürüz, hay hay efendim, hayırlı işler, iyi akşamlar, iyi geceler, iyi günler, iyi olur, iyi uykular, iyiyim, izin verir misiniz, kolay gelsin, kusura bakmayın, kutlu olsun, müsaade eder misiniz, nasıl yardım edebilirim, nasılsın, ne var, ne yok, neyiniz var, önemli değil, özür dilerim, problem değil, rica ederim, sağ olun, sevgilerimle, sorun değil, tabii efendim, tabii ki, tanıştığımıza memnun oldum, tatlı rüyalar, teşekkür ederim, teşekkürler, üzgünüm, yardım edebilir miyim, yardım eder misiniz. **İzmir:** ben de, iyi günler, iyiyim, memnun oldum, nasılsın, nasılsınız.

Çok sözcüklü sözlük birimler: Gazi: günaydın.

Tek sözcük olanlar: Gazi: elbette, lütfen, merhaba, tabii, tamam. **İzmir:** merhaba, selam.

3.2.3.4. Konuşma Becerisine Dönük Metinlerde A1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Bağlamına Göre Sınıflandırılması

Dil dışı bağlam duyarlı kalıp sözler: Gazi: affedersiniz, afiyet olsun, bakar mısınız, buyrun, buyurun, elbette, geçmiş olsun, görüşürüz, günaydın, hay hay efendim, hayırlı işler, hoş bulduk, hoş geldiniz, iyi akşamlar, iyi geceler, iyi günler, iyi olur, iyi uykular, iyiyim, izin verir misiniz, kolay gelsin, kusura bakmayın, kutlu olsun, lütfen, merhaba, müsaade eder misiniz, nasıl yardım edebilirim, nasılsın, ne var, ne yok, önemli değil, özür dilerim, problem değil, rica ederim, sağ olun, sevgilerimle, sorun değil, tabii efendim, tabii ki, tabii, tamam, tanıştığımıza memnun oldum, tatlı rüyalar, teşekkür ederim, teşekkürler, üzgünüm, yardım edebilir miyim, yardım eder misiniz. **İzmir:** iyi günler, iyiyim, memnun oldum, merhaba, nasılsın, nasılsınız, selam.

Dil içi bağlam duyarlı kalıp sözler: Gazi: neyiniz var. **İzmir:** Ben de.

Tablo 13: A2 Seviyesinde Konuşma Becerisi Başlığında Geçen Kalıp Sözler

Gazi	F(x)	Gazi	F(x)	İzmir	F(x)
Aferin	1	İyi günler	3		
Başarılar diliyorum	1	İyiymiş	1		
Başarılar diliyoruz	1	Merhaba	13		
Bence de	1	Ne arzu edersiniz	1		
Buyurun	3	Ne dersin	1		
Değil mi?	2	Nerelerdesin	1		
Efendim	1	Neyin var	1		
Elbette	2	Öyle mi	2		
Evet efendim	1	Peki	1		
Geçmiş olsun	1	Tabii	1		
Görüşemiyoruz	1	Tabii ki	3		
Görüşmek üzere	2	Tamam	1		
Görüşürüz	3	Tamam o zaman	2		
Güle güle kullanın	1	Tebrik ediyorum	1		
Günaydın	1	Tebrik ediyoruz	1		
Hayırdır	1	Teşekkür ederim	5		
Hayırlı olsun	1	Teşekkür ederiz	2		
Hoş bulduk	2	Teşekkürler	3		
Hoş geldiniz	2	Üzgünüm	3		
İşte bu kadar	1	Yardım edebilir misin	1		

Tablo 13' te İzmir ve Gazi kitaplarında konuşma beceri alanında ve A2 seviyesinde geçen kalıp sözlere yer verilmiştir. Kalıp sözlerin tekrar etme sayıları, aynı kalıp sözün farklı çekime girmiş biçimleri, aynı kalıp sözün farklı yapılar içinde kullanımı tabloda gösterilmiştir.

3.2.3.5. Konuşma Becerisine Dönük Metinlerde A2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin İşlevlerine Göre Sınıflandırılması

Cevap, öğüt ve ödüllendirme bildirenler: Gazi: aferin, değil mi, elbette, iyiymiş, peki, tabii ki, tabii.

Duygusal tepkileri dile getirenler: Gazi: nerelerdesin.

Her duruma uygun sözler sağlayanlar: Gazi: günaydın, işte bu kadar, neyin var.

İletişim sürecini düzenleyenler: Gazi: bence de, buyurun, efendim, evet efendim, görüşemiyoruz, görüşmek üzere, görüşürüz, iyi günler, merhaba, ne arzu edersiniz, ne dersin, öyle mi, tamam o zaman, tamam.

İyi veya kötü dilek bildirenler: Gazi: geçmiş olsun, güle güle kullanın, hayırdır, hayırlı olsun, hoş bulduk, hoş geldiniz.

Kutlamalar: Gazi: başarılar diliyorum, başarılar diliyoruz, tebrik ediyorum, tebrik ediyoruz.

Nezaket kurallarına uymayı sağlayanlar: Gazi: teşekkür ederim, teşekkür ederiz, teşekkürler, yardım edebilir misin.

Söz eylemleri gerçekleştirenler: Gazi: üzgünüm.

3.2.3.6. Konuşma Becerisine Dönük Metinlerde A2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Anlamına Göre Sınıflandırılması

Değişmece anlamlı kalıp sözler: Gazi: buyurun, güle güle kullanın, ne dersin, nerelerdesin, neyin var, tamam o zaman.

Gerçek anlamlı kalıp sözler: Gazi: aferin, başarılar diliyorum, başarılar diliyoruz, bence de, değil mi, efendim, elbette, evet efendim, geçmiş olsun, görüşemiyoruz, görüşmek üzere, görüşürüz, günaydın, hayırdır, hayırlı olsun, hoş bulduk, hoş geldiniz, işte bu kadar, iyi günler, iyiymiş, merhaba, ne arzu edersiniz, öyle mi, peki, tabii ki, tabii, tamam, tebrik ediyorum, tebrik ediyoruz, teşekkür ederim, teşekkür ederiz, teşekkürler, üzgünüm, yardım edebilir misin.

3.2.3.7. Konuşma Becerisine Dönük Metinlerde A2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Yapısına Göre Sınıflandırılması

Bitişken sözce olanlar: Gazi: hoş bulduk, hoş geldiniz.

Cümle yapısında olanlar: Gazi: başarılar diliyorum, başarılar diliyoruz, bence de, buyurun, değil mi, efendim, evet efendim, geçmiş olsun, görüşemiyoruz, görüşmek üzere, görüşürüz, güle güle kullanın, hayırdır, hayırlı olsun, işte bu kadar, iyi günler, iyiymiş, ne arzu edersiniz, ne dersin, nerelerdesin, neyin var, öyle mi, tabii ki, tamam o zaman, tebrik ediyorum, tebrik ediyoruz, teşekkür ederim, teşekkür ederiz, teşekkürler, üzgünüm, yardım edebilir misin.

Çok sözcüklü sözlük birimler: Gazi: günaydın.

Tek sözcük olanlar: Gazi: aferin, elbette, merhaba, peki, tabii, tamam.

3.2.3.8. Konuşma Becerisine Dönük Metinlerde A2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Bağlamına Göre Sınıflandırılması

Dil dışı bağlam duyarlı kalıp sözler: Gazi: aferin, başarılar diliyorum, başarılar diliyoruz, buyurun, efendim, elbette, evet efendim, geçmiş olsun, görüşemiyoruz, görüşmek üzere, görüşürüz, güle güle kullanın, günaydın, hayırdır, hayırlı olsun, hoş bulduk, hoş geldiniz, iyi günler, merhaba, nerelerdesin, peki, tabii ki, tabii, tamam, tebrik ediyorum, tebrik ediyoruz, teşekkür ederim, teşekkür ederiz, teşekkürler, üzgünüm, yardım edebilir misin.

Dil içi bağlam duyarlı kalıp sözler: Gazi: bence de, değil mi, işte bu kadar, iyiymiş, ne arzu edersiniz, ne dersin, neyin var, öyle mi, tamam o zaman.

Tablo 14: B1 Seviyesinde Konuşma Becerisi Başlığında Geçen Kalıp Sözcükler

Gazi	F(x)	Gazi	F(x)	İzmir	F(x)
Allah versin	2	Ne dersiniz	1		
Bana ne	1	Ne kadar teşekkür etsem azdır	1		
Buyurun	3	Ne yani	1		
Canını sıkma	3	Ne yazık ki	2		
Elbette	1	Özür dilerim	1		
Emin ol	1	Peki	1		
Geçmiş olsun	1	Rica ederim	1		
Hadi ya	1	Rica ediyorum	1		
Hayırlı olsun	2	Sağ ol	2		
Hiç önemli değil	1	Sağ olun	1		
İyi günler	2	Sorun değil	2		
Kutlarım	1	Tamam	3		
Lütfen	1	Tebrik ederim	2		
Maalesef	2	Teşekkür ederim	5		
Memnun olurum	1	Teşekkürler	2		
Merhaba	3	Üzgünüm	1		
Nasıl yani	1				

Tablo 14' te İzmir ve Gazi kitaplarında konuşma beceri alanında ve B1 seviyesinde geçen kalıp sözlere yer verilmiştir. Kalıp sözlerin tekrar etme sayıları, aynı kalıp sözün farklı çekime girmiş biçimleri, aynı kalıp sözün farklı yapılar içinde kullanımı tabloda gösterilmiştir.

3.2.3.9. Konuşma Becerisine Dönük Metinlerde B1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin İşlevlerine Göre Sınıflandırılması

Cevap, öğüt ve ödüllendirme bildirenler: Gazi: bana ne, elbette, emin ol, hiç önemli değil, maalesef, ne yazık ki, peki.

Duygusal tepkileri dile getirenler: Gazi: hadi ya, nasıl yani.

İletişim sürecini düzenleyenler: Gazi: buyurun, iyi günler, merhaba, ne dersin, ne yani, tamam.

İyi veya kötü dilek bildirenler: Gazi: Allah versin, canını sıkma, geçmiş olsun, hayırlı olsun, sağ ol, sağ olun.

Kutlamalar: Gazi: kutlarım, tebrik ederim.

Nezaket kurallarına uymayı sağlayanlar: Gazi: lütfen, memnun olurum, ne kadar teşekkür etsem azdır, özür dilerim, rica ederim, rica ediyorum, sorun değil, teşekkür ederim, teşekkürler.

Söz eylemleri gerçekleştirenler: Gazi: üzgünüm.

3.2.3.10. Konuşma Becerisine Dönük Metinlerde B1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Anlamına Göre Sınıflandırılması

Değişmece anlamlı kalıp sözler: Gazi: Allah versin, buyurun, canını sıkma, ne dersin.

Gerçek anlamlı kalıp sözler: Gazi: bana ne, elbette, emin ol, geçmiş olsun, hadi ya, hayırlı olsun, hiç önemli değil, iyi günler, kutlarım, lütfen, maalesef, memnun olurum, merhaba, nasıl yani, ne kadar teşekkür etsem azdır, ne yani, ne yazık ki, özür dilerim, peki, rica ederim, rica ediyorum, sağ ol, sağ olun, sorun değil, tamam, tebrik ederim, teşekkür ederim, teşekkürler, üzgünüm.

3.2.3.11. Konuşma Becerisine Dönük Metinlerde B1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Yapısına Göre Sınıflandırılması

Cümle yapısında olanlar: Gazi: Allah versin, bana ne, buyurun, canını sıkma, emin ol, geçmiş olsun, hadi ya, hayırlı olsun, hiç önemli değil, iyi günler, kutlarım, memnun olurum, nasıl yani, ne dersin, ne kadar teşekkür etsem azdır, ne yani, özür dilerim, rica ederim, rica ediyorum, sağ ol, sağ olun, sorun değil, tebrik ederim, teşekkür ederim, teşekkürler, üzgünüm, ne yazık ki.

Tek sözcük olanlar: Gazi: elbette, lütfen, maalesef, merhaba, peki, tamam.

3.2.3.12. Konuşma Becerisine Dönük Metinlerde B1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Bağlamına Göre Sınıflandırılması

Dil dışı bağlam duyarlı kalıp sözler: Gazi: Allah versin, buyurun, elbette, emin ol, geçmiş olsun, hadi ya, hayırlı olsun, hiç önemli değil, iyi günler, kutlarım, lütfen, maalesef, memnun olurum, merhaba, ne kadar teşekkür etsem azdır, ne yani, ne yazık ki, özür dilerim, peki, rica ederim, rica ediyorum, sağ ol, sağ olun, sorun değil, tamam, tebrik ederim, teşekkür ederim, teşekkürler, üzgünüm.

Dil içi bağlam duyarlı kalıp sözler: Gazi: bana ne, canını sıkma, nasıl yani, ne dersin.

Tablo 15: B2 Seviyesinde Konuşma Becerisi Başlığında Geçen Kalıp Sözler

Gazi	F(x)	Gazi	F(x)	İzmir	F(x)
Ben de	1	Nasılısın	1		
Ciddi misin	1	Nasılısınız	1		
Elbette	2	Öyle mi	1		
Elbette ki	1	Sağ ol	1		
Hiç olmazsa	1	Tabii ki	2		
Hoş bulduk	3	Teşekkür ederim	5		
Hoş geldiniz	3	Teşekkür ediyoruz	1		
İyiyim	2	Vay be	1		
Maalesef	2				

Tablo 14' te İzmir ve Gazi kitaplarında konuşma beceri alanında ve B2 seviyesinde geçen kalıp sözlere yer verilmiştir. Kalıp sözlerin tekrar etme sayıları, aynı kalıp sözün farklı çekime girmiş biçimleri, aynı kalıp sözün farklı yapılar içinde kullanımı tabloda gösterilmiştir.

3.2.3.13. **Konuşma Becerisine Dönük Metinlerde B2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlere İşlevlerine Göre Sınıflandırılması**

Cevap, öğüt ve ödüllendirme bildirenler: Gazi: elbette ki, elbette, maalesef, tabii ki.

Duygusal tepkileri dile getirenler: Gazi: hiç olmazsa, vay be.

İletişim sürecini düzenleyenler: Gazi: ben de, iyiyim, nasılsın, nasılsınız, öyle mi.

İyi veya kötü dilek bildirenler: Gazi: hoş bulduk, hoş geldiniz, sağ ol.

Nezakat kurallarına uymayı sağlayanlar: Gazi: teşekkür ederim, teşekkür ediyoruz.

3.2.3.14. **Konuşma Becerisine Dönük Metinlerde B2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlere Anlamına Göre Sınıflandırılması**

Gerçek anlamlı kalıp sözler: Gazi: ben de, ciddi misin, elbette ki, elbette, hiç olmazsa, hoş bulduk, hoş geldiniz, iyiyim, maalesef, nasılsın, nasılsınız, öyle mi, sağ ol, tabii ki, teşekkür ederim, teşekkür ediyoruz, vay be.

3.2.3.15. **Konuşma Becerisine Dönük Metinlerde B2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlere Yapısına Göre Sınıflandırılması**

Bitişken sözcük olanlar: Gazi: hoş bulduk, hoş geldiniz.

Cümle yapısında olanlar: Gazi: ben de, ciddi misin, elbette ki, iyiyim, nasılsın, nasılsınız, öyle mi, sağ ol, tabii ki, teşekkür ederim, teşekkür ediyoruz, vay be.

Öbek halinde olanlar: hiç olmazsa.

Tek sözcük olanlar: elbette, maalesef.

3.2.3.16. **Konuşma Becerisine Dönük Metinlerde B2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlere Bağlamına Göre Sınıflandırılması**

Dil dışı bağlam duyarlı kalıp sözler: Gazi: elbette ki, elbette, hiç olmazsa, hoş bulduk, hoş geldiniz, iyiyim, maalesef, nasılsın, nasılsınız, sağ ol, tabii ki, teşekkür ederim, teşekkür ediyoruz, vay be.

Dil içi bağlam duyarlı kalıp sözler: Gazi: ben de, ciddi misin, öyle mi.

Tablo 16: C1 Seviyesinde Konuşma Becerisi Başlığında Geçen Kalıp Sözcükler

Gazi	F(x)	Gazi	F(x)	İzmir	F(x)
Aleykümselam	1	Selamünaleyküm	1	Allahını seversen!	1
Bir varmış bir yokmuş	1	Tabii ki	1	Ha gayret!	1
Elbette	1	Teşekkür ederim	1	Hadi canım sende!	1
Estağfurullah	1	Yahu	1	Hadi ordan!	1
Kim o	1	Yani?	2	Hay Allah!	1
Kimse yok mu?	1	Yaşasın!	1	Ne diyeceğimi bilemiyorum!	1
Lan	1			Vay anasını!	1
Lütfen	2			Vay başımıza gelenler!	1
Peki	2			Yapma ya!	1
				Yok daha neler!	1

Tablo 16’ da İzmir ve Gazi kitaplarında konuşma beceri alanında ve C1 seviyesinde geçen kalıp sözlere yer verilmiştir. Kalıp sözlerin tekrar etme sayıları, aynı kalıp sözün farklı çekime girmiş biçimleri, aynı kalıp sözün farklı yapılar içinde kullanımı tabloda gösterilmiştir.

3.2.3.17. Konuşma Becerisine Dönük Metinlerde C1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözcüklerin İşlevlerine Göre Sınıflandırılması

Cevap, öğüt ve ödüllendirme bildirenler: Gazi: elbette, estağfurullah, peki, tabii ki.

Duygusal tepkileri dile getirenler: Gazi: lan, yahu, yani, yaşasın. **İzmir:** Allahını seversen,

ha gayret, hadi canım sende, hadi ordan, hay Allah, ne diyeceğimi bilemiyorum, vay anasını, vay başımıza gelenler, yapma ya, yok daha neler.

Her duruma uygun sözler sağlayanlar: kim o, kimse yok mu.

İletişim sürecini düzenleyenler: Gazi: aleykümselam, selamünaleyküm, yani.

Masallarda ve hikâyelerde kullanılanlar: Gazi: bir varmış bir yokmuş.

Nezakat kurallarına uymayı sağlayanlar: Gazi: lütfen, teşekkür ederim.

3.2.3.18. Konuşma Becerisine Dönük Metinlerde C1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözcüklerin Anlamına Göre Sınıflandırılması

Değişmece anlamlı kalıp sözler: Gazi: yaşasın. **İzmir:** hay Allah, vay anasını, vay başımıza gelenler, yapma ya.

Gerçek anlamlı kalıp sözler: Gazi: aleykümselam, bir varmış bir yokmuş, elbette, estağfurullah, kim o, kimse yok mu, lan, lütfen, peki, selamünaleyküm, tabii ki, teşekkür ederim, yahu, yani. **İzmir:** Allahını seversen, ha gayret, hadi canım sende, hadi ordan, ne diyeceğimi bilemiyorum, yok daha neler.

3.2.3.19. Konuşma Becerisine Dönük Metinlerde C1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Yapısına Göre Sınıflandırılması

Cümle yapısında olanlar: Gazi: bir varmış bir yokmuş, kim o, kimse yok mu, tabii ki, teşekkür ederim, yaşasın! **İzmir:** Allahını seversen, ha gayret, hadi canım sende, hadi ordan, hay Allah, ne diyeceğimi bilemiyorum, vay anasını, vay başımıza gelenler, yapma ya, yok daha neler.

Çok sözcüklü sözlük birimler: Gazi: aleykümselam, estağfurullah, selamünaleyküm.

Tek sözcük olanlar: Gazi: elbette, lan, lütfen, peki, yahu, yani.

3.2.3.20. Konuşma Becerisine Dönük Metinlerde C1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Bağlamına Göre Sınıflandırılması

Dil dışı bağlam duyarlı kalıp sözler: Gazi: aleykümselam, elbette, estağfurullah, kim o, kimse yok mu, lan, lütfen, peki, selamünaleyküm, tabii ki, teşekkür ederim, yahu, yani. **İzmir:** Allahını seversen, ha gayret, hadi ordan, hay Allah, vay başımıza gelenler, yapma ya.

Dil içi bağlam duyarlı kalıp sözler: Gazi: bir varmış bir yokmuş, yani, yaşasın. **İzmir:** hadi canım sende, ne diyeceğimi bilemiyorum, vay anasını, yok daha neler.

3.2.4. Yazma Becerisine Dönük Metinlerdeki Kalıp Sözlere İlişkin Bulgular

Tablo 17: A1 Seviyesinde Yazma Becerisi Başlığında Geçen Kalıp Sözler

Gazi	F(x)	İzmir	F(x)	İzmir	F(x)
Afiyet olsun	1	Ben de	9	Off ya	1
Allah, analı babalı büyütsün	1	Görüşürüz	4	Sağ ol	2
Aman Allah'ım	1	Güle güle	1	Sağ olun	1

Bakar mısınız	1	Günaydın	2	Sana da	1
Bayramınız mübarek olsun	1	Hoş bulduk	3	Selam	3
Bir ömür mutluluklar dileriz	1	Hoş geldiniz	4	Tabii ki	1
Buyurun	2	Hoşça kal	1	Tamam	5
Çok yaşa	1	İyi akşamlar	1	Teşekkür ederim	4
Elbette	2	İyi çalışmalar	1	Ya sen	1
Geçmiş olsun	1	İyi günler	3		
Görüşmek üzere	1	İyilik	1		
Günaydın	1	İyilik benden de	1		
Hoş bulduk	1	İyilik senden naber?	1		
Hoş geldiniz	1	İyilik senden n'aber?	2		
İyi ki doğdun	2	İyiyim	13		
İyi yolculuklar	1	Lütfen	1		
Kolay gelsin	1	Maalesef	1		
Merhaba	2	Memnun oldum.	4		
Neyiniz var	1	Merhaba	9		
Nice mutlu yıllara	1	Naber	1		
Sana da	1	N'aber	1		
Şikâyetin nedir	1	Nasıl yardımcı olabilirim	1		
Tamam	2	Nasılsın	8		
Tanıştığımızı memnun oldum.	1	Nasılsınız	7		
Teşekkür ederim	1	Ne haber	1		
Yeni yılınız kutlu olsun	1	Ne olsun işte	1		

Tablo 17' de İzmir ve Gazi kitaplarında Yazma beceri alanında ve A1 seviyesinde geçen kalıp sözlere yer verilmiştir. Kalıp sözlerin tekrar etme sayıları, aynı kalıp sözün farklı çekime girmiş biçimleri, aynı kalıp sözün farklı yapılar içinde kullanımı tabloda gösterilmiştir.

3.2.4.1. Yazma Becerisine Dönük Metinlerde A1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin İşlevlerine Göre Sınıflandırılması

Cevap, öğüt ve ödüllendirme bildirenler: **Gazi:** elbette. **İzmir:** maalesef, tabii ki.

Duygusal tepkileri dile getirenler: **Gazi:** aman Allah'ım. **İzmir:** off ya.

Her duruma uygun sözler sağlayanlar: **Gazi:** günaydın, iyi yolculuklar, neyiniz var, şikâyetin nedir. **İzmir:** günaydın.

İletişim sürecini düzenleyenler: Gazi: bakar mısınız, buyurun, görüşmek üzere, merhaba, sana da, tamam. **İzmir:** ben de, görüşürüz, hoşça kal, iyi akşamlar, iyi çalışmalar, iyi günler, iyilik benden de, iyilik senden naber, iyilik senden n'aber, iyilik, iyiyim, merhaba, naber, n'aber, nasıl yardım edebilirim, nasılsın, nasılsınız, ne haber, ne olsun işte, sana da, selam, tamam, ya sen.

İyi veya kötü dilek bildirenler: Gazi: afiyet olsun, Allah, analı babalı büyütsün, çok yaşa, geçmiş olsun, hoş bulduk, hoş geldiniz, kolay gelsin. **İzmir:** güle güle, hoş bulduk, hoş geldiniz, sağ ol, sağ olun.

Kutlamalar: bayramınız mübarek olsun, bir ömür mutluluklar dileriz, iyi ki doğdun, nice mutlu yıllara, yeni yılınız kutlu olsun.

Nezakat kurallarına uymayı sağlayanlar: Gazi: tanıştığımıza memnun oldum, teşekkür ederim. **İzmir:** lütfen, memnun oldum, teşekkür ederim.

3.2.4.2. Yazma Becerisine Dönük Metinlerde A1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Anlamına Göre Sınıflandırılması

Değişmece anlamlı kalıp sözler: Gazi: buyurun, kolay gelsin, neyiniz var. **İzmir:** güle güle.

Gerçek anlamlı kalıp sözler: Gazi: afiyet olsun, Allah, analı babalı büyütsün, aman Allah'ım! bakar mısınız, bayramınız mübarek olsun, bir ömür mutluluklar dileriz, çok yaşa, elbette, geçmiş olsun, görüşmek üzere, günaydın, hoş bulduk, hoş geldiniz, iyi ki doğdun, iyi yolculuklar, merhaba, nice mutlu yıllara, sana da, şikâyetin nedir, tamam, tanıştığımıza memnun oldum, teşekkür ederim, yeni yılınız kutlu olsun.

İzmir: ben de, görüşürüz, günaydın, hoş bulduk, hoş geldiniz, hoşça kal, iyi akşamlar, iyi çalışmalar, iyi günler, iyilik benden de, iyilik senden naber, iyilik senden n'aber, iyilik, iyiyim, lütfen, maalesef, memnun oldum, merhaba, naber, n'aber, nasıl yardım edebilirim, nasılsın, nasılsınız, ne haber, ne olsun işte, off ya, sağ ol, sağ olun, sana da, selam, tabii ki, tamam, teşekkür ederim, ya sen.

3.2.4.3. Yazma Becerisine Dönük Metinlerde A1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Yapısına Göre Sınıflandırılması

Bitişken sözce olanlar: Gazi: çok yaşa, hoş bulduk, hoş geldiniz. **İzmir:** hoş bulduk, hoş geldiniz.

Cümle yapısında olanlar: Gazi: afiyet olsun, Allah, analı babalı büyütsün, aman Allah'ım, bakar mısınız, bayramınız mübarek olsun, bir ömür mutluluklar dileriz, buyurun, geçmiş olsun, görüşmek üzere, iyi ki doğdun, iyi yolculuklar, kolay gelsin, neyiniz var, nice mutlu yıllara, sana da, şikâyetin nedir, tanıştığımızı memnun oldum, teşekkür ederim, yeni yılınız kutlu olsun. **İzmir:** ben de, görüşürüz, güle güle, hoşça kal, iyi akşamlar, iyi çalışmalar, iyi günler, iyilik benden de, iyilik senden naber, iyilik senden n'aber, iyiyim, memnun oldum, naber, n'aber, nasıl yardım edebilirim, nasılsın, nasılsınız, ne haber, ne olsun işte, off ya, sağ ol, sağ olun, sana da, tabii ki, teşekkür ederim, ya sen.

Çok sözcüklü sözlük birimler: Gazi: günaydın. **İzmir:** günaydın.

Tek sözcük olanlar: Gazi: elbette, merhaba, tamam. **İzmir:** iyilik, lütfen, maalesef, merhaba, selam, tamam,

3.2.4.4. Yazma Becerisine Dönük Metinlerde A1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözcüklerin Bağlamına Göre Sınıflandırılması

Dil dışı bağlam duyarlı kalıp sözler: Gazi: afiyet olsun, Allah, analı babalı büyütsün, aman Allah'ım, bakar mısınız, bayramınız mübarek olsun, bir ömür mutluluklar dileriz, buyurun, çok yaşa, elbette, geçmiş olsun, görüşmek üzere, günaydın, hoş bulduk, hoş geldiniz, iyi ki doğdun, iyi yolculuklar, kolay gelsin, merhaba, nice mutlu yıllara, tamam, tanıştığımızı memnun oldum, teşekkür ederim, yeni yılınız kutlu olsun. **İzmir:** görüşürüz, güle güle, günaydın, hoş bulduk, hoş geldiniz, hoşça kal, iyi akşamlar, iyi çalışmalar, iyi günler, iyilik benden de, iyilik senden naber, iyilik senden n'aber, iyilik, iyiyim, lütfen, maalesef, memnun oldum, merhaba, naber, n'aber, nasıl yardım edebilirim, nasılsın, nasılsınız, ne haber, ne olsun işte, off ya, sağ ol, sağ olun, selam, tabii ki, tamam, teşekkür ederim.

Dil içi bağlam duyarlı kalıp sözler: Gazi: neyiniz var, sana da, şikâyetin nedir. **İzmir:** ben de, sana da, ya sen.

Tablo 18: A2 Seviyesinde Yazma Becerisi Başlığında Geçen Kalıp Sözcükler

Gazi	F(x)	İzmir	F(x)	İzmir	F(x)
Bir numarasın	1	Afiyet olsun	2	Hoş geldiniz	1
Görüşmek dileğiyle	1	Alo	1	İyiyim	5
Hoşça kal	1	Çok yaşa	2	Kolay gelsin	2

İyi akşamlar	1	Darısı başına	2	Merhaba	2
İyiyim	1	Geçmiş olsun	2	Nasılsın	6
Kendinize iyi bakın	1	Görüşürüz	2	Sağ ol	2
Merhaba	2	Güle güle kullan	2	Sen de gör	2
Nasılsınız	1	Hayırdır	2	Siz de görün	1
Nice mutlu yıllara	1	Hayırlı olsun	5	Tamam	1
Rica ederim	1	Hayırlısı olsun	4	Tebrikler	2
Selam söyle	1	Hep beraber	1	Valla	1
Sen öyle san	1				
Teşekkür ederim	1				

Tablo 18’ de İzmir ve Gazi kitaplarında yazma beceri alanında ve A2 seviyesinde geçen kalıp sözlere yer verilmiştir. Kalıp sözlerin tekrar etme sayıları, aynı kalıp sözün farklı çekime girmiş biçimleri, aynı kalıp sözün farklı yapılar içinde kullanımı tabloda gösterilmiştir.

3.2.4.5. Yazma Becerisine Dönük Metinlerde A2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin İşlevlerine Göre Sınıflandırılması

Bazı durumlarda doğru şeyi söylemeyi sağlayanlar: İzmir: hep beraber, sen de gör, siz de görün.

Cevap, öğüt ve ödüllendirme bildirenler: Gazi: bir numarasın.

Duygusal tepkileri dile getirenler: Gazi: sen öyle san.

Her duruma uygun sözler sağlayanlar: İzmir: alo.

İletişim sürecini düzenleyenler: Gazi: görüşmek dileğiyle, hoşça kal, iyi akşamlar, iyiyim, merhaba, nasılsınız, selam söyle. **İzmir:** görüşürüz, iyiyim, merhaba, nasılsın, tamam.

İyi veya kötü dilek bildirenler: Gazi: kendinize iyi bakın. **İzmir:** afiyet olsun, çok yaşa, darısı başına, geçmiş olsun, güle güle kullan, hayırdır, hayırlı olsun, hayırlısı olsun, hoş geldiniz, kolay gelsin, sağ ol.

Kutlamalar: Gazi: nice mutlu yıllara. **İzmir:** tebrikler.

Nezaket kurallarına uymayı sağlayanlar: Gazi: rica ederim, teşekkür ederim.

Söz eylemleri gerçekleştirenler: İzmir: valla.

3.2.4.6. Yazma Becerisine Dönük Metinlerde A2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözcüklerin Anlamına Göre Sınıflandırılması

Değişmece anlamlı kalıp sözcükler: **Gazi:** bir numarasın. **İzmir:** darısı başına, güle güle kullan, kolay gelsin, sen de gör, siz de görün.

Gerçek anlamlı kalıp sözcükler: **Gazi:** görüşmek dileğiyle, hoşça kal, iyi akşamlar, iyiyim, kendinize iyi bakın, merhaba, nasılsınız, nice mutlu yıllara, rica ederim, selam söyle, sen öyle san, teşekkür ederim. **İzmir:** afiyet olsun, alo, çok yaşa, geçmiş olsun, görüşürüz, hayırdır, hayırlı olsun, hayırlısı olsun, hep beraber, hoş geldiniz, iyiyim, merhaba, nasılsın, sağ ol, tamam, tebrikler, valla.

3.2.4.7. Yazma Becerisine Dönük Metinlerde A2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözcüklerin Yapısına Göre Sınıflandırılması

Bitişken sözcük olanlar: **Gazi:** çok yaşa, hep beraber, hoş geldiniz, sen de gör, siz de görün.

Cümle yapısında olanlar: **Gazi:** bir numarasın, görüşmek dileğiyle, hoşça kal, iyi akşamlar, iyiyim, kendinize iyi bakın, nasılsınız, nice mutlu yıllara, rica ederim, selam söyle, sen öyle san, teşekkür ederim. **İzmir:** afiyet olsun, darısı başına, geçmiş olsun, görüşürüz, güle güle kullan, hayırdır, hayırlı olsun, hayırlısı olsun, iyiyim, kolay gelsin, nasılsın, sağ ol, tebrikler.

Çok sözcüklü sözcük birimler: **İzmir:** valla.

Tek sözcük olanlar: **Gazi:** merhaba. **İzmir:** alo, merhaba, tamam.

3.2.4.8. Yazma Becerisine Dönük Metinlerde A2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözcüklerin Bağlamına Göre Sınıflandırılması

Dil dışı bağlam duyarlı kalıp sözcükler: **Gazi:** bir numarasın, görüşmek dileğiyle, hoşça kal, iyi akşamlar, iyiyim, kendinize iyi bakın, merhaba, nasılsınız, nice mutlu yıllara, rica ederim, selam söyle, teşekkür ederim. **İzmir:** afiyet olsun, alo, çok yaşa, geçmiş olsun, görüşürüz, güle güle kullan, hayırdır, hayırlı olsun, hayırlısı olsun, hep beraber, hoş geldiniz, iyiyim, kolay gelsin, merhaba, nasılsın, sağ ol, sen de gör, siz de görün, tamam, tebrikler, valla.

Dil içi bağlam duyarlı kalıp sözcükler: **Gazi:** sen öyle san. **İzmir:** darısı başına.

Tablo 19: B1 Seviyesinde Yazma Becerisi Başlığında Geçen Kalıp Sözcükler

Gazi	F(x)	İzmir	F(x)	İzmir	F(x)
Allah korusun	1	Alo	2	Tabii ki	2
Başın sağ olsun	1	Dert etme	1	Tamam	2
Ellerine sağlık	1	Günaydın	1	Üzgünüm	1
Geçmiş olsun	3	Henüz değil	1	Yardım eder misin?	1
Görüşürüz	1	Hoş bulduk	1		
Güle güle kullan	1	Hoş geldin	1		
Günlerden bir gün	1	Kusura bakmayın	1		
Hayırlı olsun	1	Lütfen	1		
Hayırlı, uğurlu olsun	1	Maalesef	1		
Hoşça kal	1	Merak etme	1		
İşler nasıl gidiyor	1	Nasılsınız	1		
Merhaba	2	Özür dilerim	1		
Tebrik ederim	2	Peki	3		
Yardım edebilir miyim?	1	Sen misin?	1		

Tablo 19’da İzmir ve Gazi kitaplarında yazma beceri alanında ve B1 seviyesinde geçen kalıp sözlere yer verilmiştir. Kalıp sözlerin tekrar etme sayıları, aynı kalıp sözün farklı çekime girmiş biçimleri, aynı kalıp sözün farklı yapılar içinde kullanımı tabloda gösterilmiştir.

3.2.4.9. Yazma Becerisine Dönük Metinlerde B1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözcüklerin İşlevlerine Göre Sınıflandırılması

Cevap, öğüt ve ödüllendirme bildirenler: **İzmir:** henüz değil, maalesef, peki, tabii ki.

Her duruma uygun sözcükler sağlayanlar: **Gazi:** işler nasıl gidiyor. **İzmir:** alo, günaydın, sen misin.

İletişim sürecini düzenleyenler: **Gazi:** görüşürüz, hoşça kal, merhaba. **İzmir:** nasılsınız, tamam.

İyi veya kötü dilek bildirenler: **Gazi:** Allah korusun, başın sağ olsun, ellerine sağlık, geçmiş olsun, güle güle kullan, hayırlı olsun, hayırlı, uğurlu olsun. **İzmir:** dert etme, hoş bulduk, hoş geldin, merak etme.

Kutlamalar: **Gazi:** tebrik ederim.

Masallarda ve hikâyelerde kullanılanlar: Gazi: günlerden bir gün.

Nezakat kurallarına uymayı sağlayanlar: Gazi: yardım edebilir miyim. İzmir: lütfen, özür dilerim, yardım eder misin.

Söz eylemleri gerçekleştirenler: İzmir: kusura bakmayın, üzgünüm.

3.2.4.10. Yazma Becerisine Dönük Metinlerde B1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Anlamına Göre Sınıflandırılması

Değişmece anlamlı kalıp sözler: Gazi: başın sağ olsun, ellerine sağlık, güle güle kullan.

Gerçek anlamlı kalıp sözler: Gazi: Allah korusun, geçmiş olsun, görüşürüz, günlerden bir gün, hayırlı olsun, hayırlı, uğurlu olsun, hoşça kal, işler nasıl gidiyor, merhaba, tebrik ederim, yardım edebilir miyim. **İzmir:** alo, dert etme, günaydın, henüz değil, hoş bulduk, hoş geldin, kusura bakmayın, lütfen, maalesef, merak etme, nasılsınız, özür dilerim, peki, sen misin, tabii ki, tamam, üzgünüm, yardım eder misin.

3.2.4.11. Yazma Becerisine Dönük Metinlerde B1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Yapısına Göre Sınıflandırılması

Bitişken sözcük olanlar: İzmir: hoş bulduk, hoş geldin.

Cümle yapısında olanlar: Gazi: Allah korusun, başın sağ olsun, ellerine sağlık, geçmiş olsun, görüşürüz, güle güle kullan, hayırlı olsun, hayırlı, uğurlu olsun, hoşça kal, işler nasıl gidiyor, tebrik ederim, yardım edebilir miyim, öbek halinde olanlar günlerden bir gün. **İzmir:** dert etme, henüz değil, kusura bakmayın, merak etme, nasılsınız, özür dilerim, sen misin, tabii ki, üzgünüm, yardım eder misin.

Çok sözcüklü sözlük birimler: İzmir: günaydın.

Tek sözcük olanlar: Gazi. merhaba. **İzmir:** alo, lütfen, maalesef, peki, tamam.

3.2.4.12. Yazma Becerisine Dönük Metinlerde B1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Bağlamına Göre Sınıflandırılması

Dil dışı bağlam duyarlı kalıp sözler: Gazi: başın sağ olsun, ellerine sağlık, geçmiş olsun, görüşürüz, güle güle kullan, günlerden bir gün, hayırlı olsun, hayırlı, uğurlu olsun, hoşça kal, işler nasıl gidiyor, merhaba, tebrik ederim, yardım edebilir miyim.

İzmir: alo, dert etme, günaydın, hoş bulduk, hoş geldin, kusura bakmayın, lütfen, maalesef, merak etme, nasılsınız, özür dilerim, peki, tabii ki, tamam, üzgünüm, yardım eder misin.

Dil içi bağlam duyarlı kalıp sözler: Gazi: Allah korusun. **İzmir:** henüz değil, sen misin.

Tablo 20: B2 Seviyesinde Yazma Becerisi Başlığında Geçen Kalıp Sözler

Gazi	F(x)	İzmir	F(x)	İzmir	F(x)
Bildiğin gibi	1	Başka çaremiz yok	1	Olur mu ama	2
Selam söyledi	1	Değil mi?	1	Olur mu hiç	1
Sevgiler	1	İnşallah	1	Özür dilerim	2
Teşekkür ederim	1	İyi çalışmalar	1	Rica etsem	1
		İyi oldu	1	Sağ ol	1
		Kim bilir ki	1	Tamam	1
		Ne kadar teşekkür etsem az	1	Tamam mı	1
		Olur mu	1		

Tablo 20' de İzmir ve Gazi kitaplarında yazma beceri alanında ve B2 seviyesinde geçen kalıp sözlere yer verilmiştir. Kalıp sözlerin tekrar etme sayıları, aynı kalıp sözün farklı çekime girmiş biçimleri, aynı kalıp sözün farklı yapılar içinde kullanımı tabloda gösterilmiştir.

3.2.4.13. Yazma Becerisine Dönük Metinlerde B2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin İşlevlerine Göre Sınıflandırılması

Cevap, öğüt ve ödüllendirme bildirenler: Gazi: değil mi, iyi oldu.

Duygusal tepkileri dile getirenler: Gazi: başka çaremiz yok, olur mu ama, olur mu hiç.

Her duruma uygun sözler sağlayanlar: Gazi: bildiğin gibi. **İzmir:** tamam mı.

İletişim sürecini düzenleyenler: Gazi: selam söyledi. **İzmir:** iyi çalışmalar, olur mu, tamam.

İyi veya kötü dilek bildirenler: Gazi: sevgiler. **İzmir:** inşallah, sağ ol.

Konuşmada anlatımı güçlendirenler: İzmir: kim bilir ki.

Nezaket kurallarına uymayı sağlayanlar: Gazi: teşekkür ederim. **İzmir:** ne kadar teşekkür etsem az, özür dilerim, rica etsem.

3.2.4.14. Yazma Becerisine Dönük Metinlerde B2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Anlamına Göre Sınıflandırılması

Gerçek anlamlı kalıp sözler: Gazi: bildiğin gibi, selam söyledi, sevgiler, teşekkür ederim. **İzmir:** başka çaremiz yok, değil mi, inşallah, iyi çalışmalar, iyi oldu, kim bilir ki, ne kadar teşekkür etsem az, olur mu ama, olur mu hiç, olur mu, özür dilerim, rica etsem, sağ ol, tamam mı, tamam.

3.2.4.15. Yazma Becerisine Dönük Metinlerde B2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Yapısına Göre Sınıflandırılması

Cümle yapısında olanlar: Gazi: bildiğin gibi, selam söyledi, sevgiler, teşekkür ederim. **İzmir:** başka çaremiz yok, değil mi, iyi çalışmalar, iyi oldu, kim bilir ki, ne kadar teşekkür etsem az, olur mu ama, olur mu hiç, olur mu, özür dilerim, rica etsem, sağ ol, tamam mı.

Çok sözcüklü sözlük birimler: İzmir: inşallah

Tek sözcük olanlar: İzmir: tamam.

3.2.4.16. Yazma Becerisine Dönük Metinlerde B2 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Bağlamına Göre Sınıflandırılması

Dil dışı bağlam duyarlı kalıp sözler: Gazi: selam söyledi, sevgiler, teşekkür ederim. **İzmir:** iyi çalışmalar, ne kadar teşekkür etsem az, özür dilerim, rica etsem, sağ ol, tamam.

Dil içi bağlam duyarlı kalıp sözler: Gazi: bildiğin gibi. **İzmir:** başka çaremiz yok, değil mi, inşallah, iyi oldu, kim bilir ki, olur mu ama, olur mu hiç, olur mu, tamam mı.

Tablo 21: C1 Seviyesinde Yazma Becerisi Başlığında Geçen Kalıp Sözcükler

Gazi	F(x)	İzmir	F(x)	İzmir	F(x)
Günlerden bir gün	1	Alacağın olsun	1	Merhaba	1
Maalesef	1	Allah belanı versin	1	Nazar değmesin	1
Rica ediyor	1	Allah ne muradın varsa versin	1	Ne haber?	1
		Allah'a ısmarladık	1	Ne var ki	1
		Allahını seversen!	1	Ne yazık ki	1
		Amenna	1	Özür diliyor	1

	Aşk olsun	1	Sadede gelelim	1
	Baş üstüne	1	Selam	1
	Benden günah gitti	1	Senden iyi olmasın	1
	Benden söylemesi	1	Sizden iyi olmasın	1
	Buyur	1	Sözünü balla kestim	1
	Dile benden ne dilerse	1	Şeytan kulağına kurşun	1
	Elinize sağlık	1	Tabii ki	1
	Görüşürüz	1	Tamam	1
	Güle güle oturun	1	Tebrikler	1
	Ha gayret!	1	Teşekkür ederim	1
	Hadi Ordan!	1	Teşekkür ederken	1
	Hay Allah!	1	Teşekkür etmek	1
	Hoppala	1	Uğurlar olsun	1
	Hoşça kal	1	Valla mı	1
	İnşallah	1	Vay anasını!	1
	Kendine iyi bak	1	Yapma ya!	1
	Kusura bakma	1	Yok daha neler!	1
	Lütfen	1	Zahmet oldu	1

Tablo 21’ de İzmir ve Gazi kitaplarında yazma beceri alanında ve C1 seviyesinde geçen kalıp sözlere yer verilmiştir. Kalıp sözlerin tekrar etme sayıları, aynı kalıp sözün farklı çekime girmiş biçimleri, aynı kalıp sözün farklı yapılar içinde kullanımı tabloda gösterilmiştir.

3.2.4.17. Yazma Becerisine Dönük Metinlerde C1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin İşlevlerine Göre Sınıflandırılması

Cevap, öğüt ve ödüllendirme bildirenler: Gazi: maalesef. **İzmir:** baş üstüne, benden günah gitti, benden söylemesi, ne yazık ki, tabii ki.

Duygusal tepkileri dile getirenler: İzmir: alacağın olsun, Allahını seversen, aşk olsun, ha gayret, hadi ordan, hay Allah, hoppala, vay anasını, yapma ya, yok daha neler.

İletişim sürecini düzenleyenler: İzmir: buyur, görüşürüz, hoşça kal, merhaba, ne haber, selam, tamam.

İyi veya kötü dilek bildirenler: İzmir: Allah belanı versin, Allah ne muradın varsa versin, Allah'a ısmarladık, elinize sağlık, güle güle oturun, inşallah, kendine iyi bak, nazar değmesin, uğurlar olsun.

Konuşmada anlatımı güçlendirenler: İzmir: ne var ki, sadede gelelim, sözünü balla kestim.

Kutlamalar: İzmir: tebrikler.

Masallarda ve hikâyelerde kullanılanlar: Gazi: günlerden bir gün. **İzmir:** dile benden ne dilersen.

Mesajı daha açık ve kısa sürede iletmeye yardım edenler: İzmir: senden iyi olmasın, sizden iyi olmasın.

Nezaket kurallarına uymayı sağlayanlar: Gazi: rica ediyor. **İzmir:** lütfen, özür diliyor, teşekkür ederim, teşekkür ederken, teşekkür etmek.

Söz eylemleri gerçekleştirenler: İzmir: amenna, kusura bakma, valla mı, zahmet oldu.

Toplumun inançlarını yansıtanlar: İzmir: şeytan kulağına kurşun.

3.2.4.18. Yazma Becerisine Dönük Metinlerde C1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Anlamına Göre Sınıflandırılması

Değişmece anlamlı kalıp sözler: İzmir: alacağın olsun, Allah'a ısmarladık, aşk olsun, baş üstüne, benden günah gitti, buyur, elinize sağlık, güle güle oturun, hay Allah, sözünü balla kestim, vay anasını, yapma ya.

Gerçek anlamlı kalıp sözler: Gazi: günlerden bir gün, maalesef, rica ediyor. **İzmir:** Allah belanı versin, Allah ne muradın varsa versin, Allahını seversen, amenna, benden söylemesi, dile benden ne dilersen, görüşürüz, ha gayret, hadi ordan, hoppala, hoşça kal, inşallah, kendine iyi bak, kusura bakma, lütfen, merhaba, nazar değmesin, ne haber, ne var ki ne yazık ki, özür diliyor, sadede gelelim, selam, senden iyi olmasın, sizden iyi olmasın, şeytan kulağına kurşun, tabii ki, tamam, tebrikler, teşekkür ederim, teşekkür ederken, teşekkür etmek, uğurlar olsun, valla mı, yok daha neler, zahmet oldu.

3.2.4.19. Yazma Becerisine Dönük Metinlerde C1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Yapısına Göre Sınıflandırılması

Cümle yapısında olanlar: Gazi: rica ediyor. **İzmir:** alacağın olsun, Allah belanı versin, Allah ne muradın varsa versin, Allah'a ismarladık, Allahını seversen, aşk olsun, baş üstüne, benden günah gitti, benden söylemesi, buyur, dile benden ne dilersen, elinize sağlık, görüşürüz, güle güle oturun, ha gayret, hadi ordan, hay Allah, hoşça kal, kendine iyi bak, kusura bakma, nazar değmesin, ne haber, ne var ki, ne yazık ki, özür diliyor, sadede gelelim, senden iyi olmasın, sizden iyi olmasın, sözünü balla kestim, şeytan kulağına kurşun, tabii ki, tebrikler, teşekkür ederim, teşekkür ederken, uğurlar olsun, valla mı, vay anasını, yapma ya, yok daha neler, zahmet oldu.

Çok sözcüklü sözlük birimler: İzmir: inşallah.

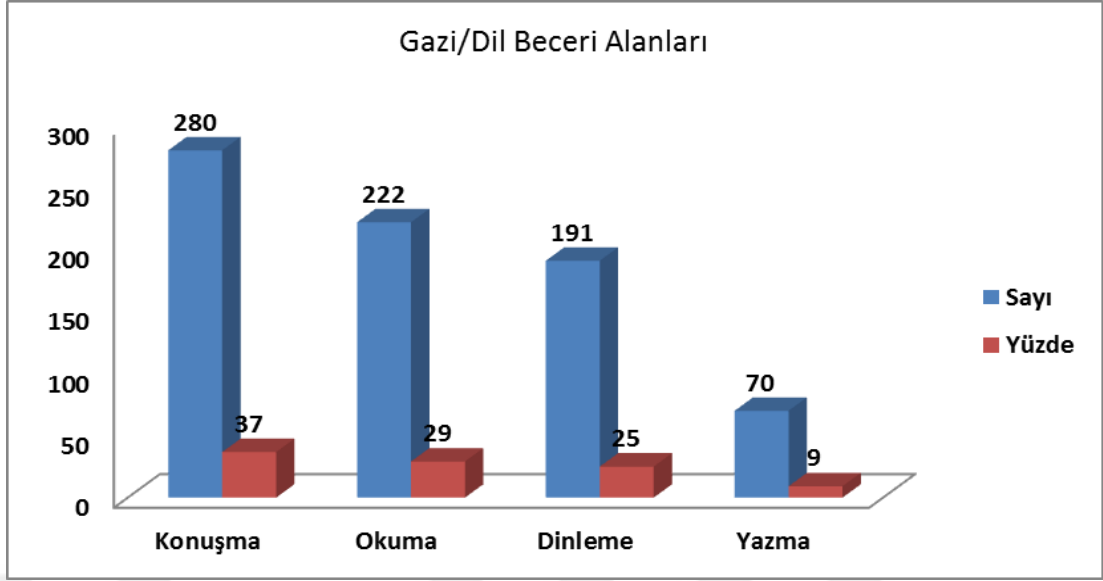
Öbek halinde olanlar: Gazi: günlerden bir gün. **İzmir:** teşekkür etmek.

Tek sözcük olanlar: Gazi: maalesef. **İzmir:** amenna, hoppala, lütfen, merhaba, selam, tamam.

3.2.4.20. Yazma Becerisine Dönük Metinlerde C1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Bağlamına Göre Sınıflandırılması

Dil dışı bağlam duyarlı kalıp sözler: Gazi: günlerden bir gün, maalesef, rica ediyor. **İzmir:** Allah'a ismarladık, Allahını seversen, aşk olsun, buyur, dile benden ne dilersen, elinize sağlık, görüşürüz, güle güle oturun, ha gayret, hadi ordan, hay Allah, hoppala, hoşça kal, kendine iyi bak, kusura bakma, lütfen, merhaba, ne haber, ne var ki ne yazık ki, özür diliyor, sadede gelelim, selam, senden iyi olmasın, sizden iyi olmasın, tabii ki, tamam, tebrikler, teşekkür ederim, teşekkür ederken, teşekkür etmek, uğurlar olsun, yapma ya.

Dil içi bağlam duyarlı kalıp sözler: İzmir: alacağın olsun, Allah belanı versin, Allah ne muradın varsa versin, amenna, baş üstüne, benden günah gitti, benden söylemesi, inşallah, nazar değmesin, sözünü balla kestim, şeytan kulağına kurşun, valla mı, vay anasını, yok daha neler, zahmet oldu.

Grafik 1: Gazi Kitabı A1, A2, B1, B2 ve C1 Seviyelerinde Geçen Kalıp Sözlerin Dil Beceri Alanlarına Göre Dağılımı

Grafik 1 incelendiğinde Gazi kitabında kalıp sözlere en çok konuşma becerisinde yer verildiği görülmüştür. A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyeleri toplamında konuşma becerisinde 280 (%37), okuma becerisinde 222 (%29), dinleme becerisinde 191 (%25), yazma becerisinde 70 (%9) kalıp söz kullanılmıştır. En az kalıp söz kullanımının yazma becerisinde olduğu görülmektedir. Gazi kitabında yazma becerisinde kullanılan kalıp sözlerin nasıl kullanıldığı aşağıdaki iki örnekle incelendiğinde:

Aşağıdaki cümleler ne zaman söylenir? Yazınız?

İyi ki doğdun, nice mutlu yıllara! .....

Allah, analı babalı büyütsün! .....(Ed. Kurt ve Temur, 2014: 38)

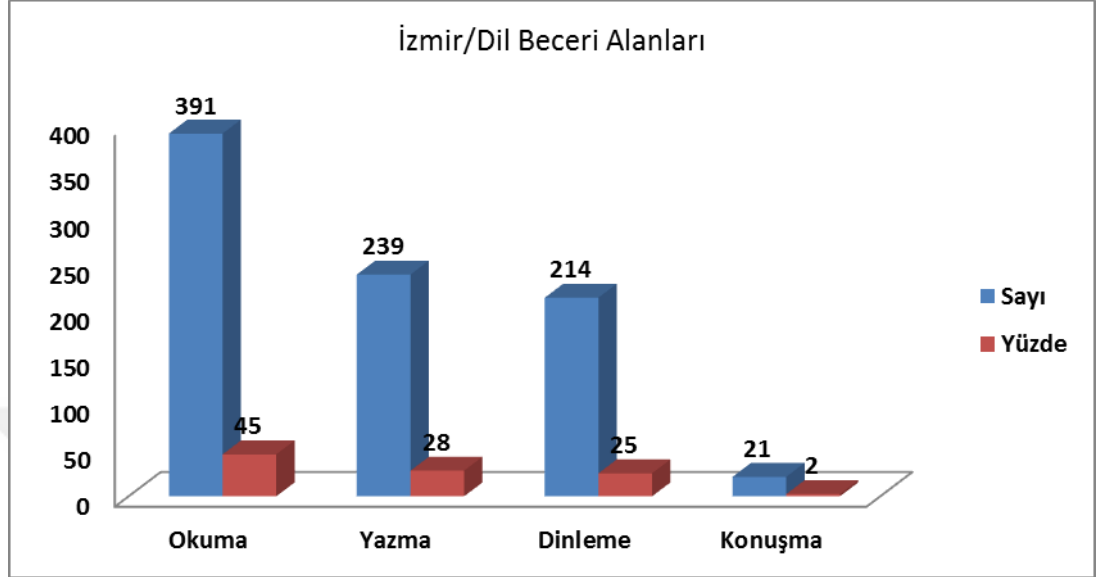
Tezgahtar: Buyurun! ..... geldiniz.

Neria: Hoş bulduk. (Ed. Kurt ve Temur, 2014: 39)

İlk örnekte kalıp söz verilmiş bu kalıp sözün hangi durumda kullanılacağı yazılması istenmiş, ikinci örnekte ise bir diyalog içerisinde kalıp sözün boşluk doldurma şeklinde tamamlanması istenmiştir. Her iki örnekte de kalıp sözün belli durumlar ya da konuşma hali söz konusu olduğunda kullanıldığı görülmektedir.

Gazi kitabında kullanılan kalıp sözlerin tekrarlarını ve aynı kalıp sözün farklı çekimlerini dikkate almadan kalıp söz çeşitliliği açısından bakıldığında okuma

becerisinde 83, yazma berisinde 49, konuşma becerisinde 91, dinleme becerisinde 68 farklı kalıp söz kullanılmıştır.

Grafik 2: İzmir Kitabı A1, A2, B1, B2 ve C1 Seviyelerinde Geçen Kalıp Sözlerin Dil Beceri Alanlarına Göre Dağılımı

Grafik 2 incelendiğinde İzmir kitabında kalıp sözlere en çok okuma başlığında yer verildiği görülmektedir. A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyeleri toplamında okuma becerisinde 391 (%45), yazma becerisinde 239 (%28), dinleme becerisinde 214 (%25), konuşma becerisinde 21 (%2) kalıp söz kullanılmıştır. En az kalıp söz kullanımının konuşma becerisinde olduğu görülmüştür.

İzmir kitabında konuşma becerisinde kalıp söz kullanımı aşağıdaki alıntıda görülebilir. Sen de diyalog yap başlığı altında,

Nasılsın?

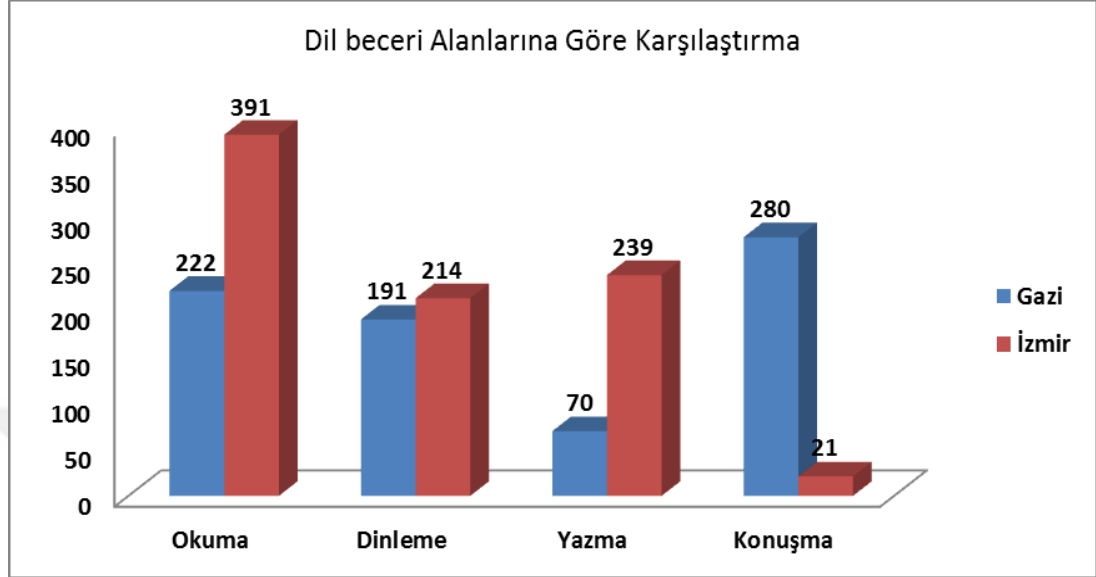
İyiyim. Sen nasılsın?

Nasılsınız?

İyiyim. Siz nasılsınız? (Günay, Fidan, Çetin ve Yıldız, 2014: 3) kalıp sözleri verilerek konuşma yönergesi verilmiştir.

İzmir kitabında kullanılan kalıp sözlerin tekrarlarını ve aynı kalıp sözün farklı çekimlerini dikkate almadan kalıp söz çeşitliliği açısından baktığımızda okuma

becerisinde 96, yazma becerisinde 94, konuşma becerisinde 17, dinleme becerisinde 76 farklı kalıp söz kullanılmıştır.

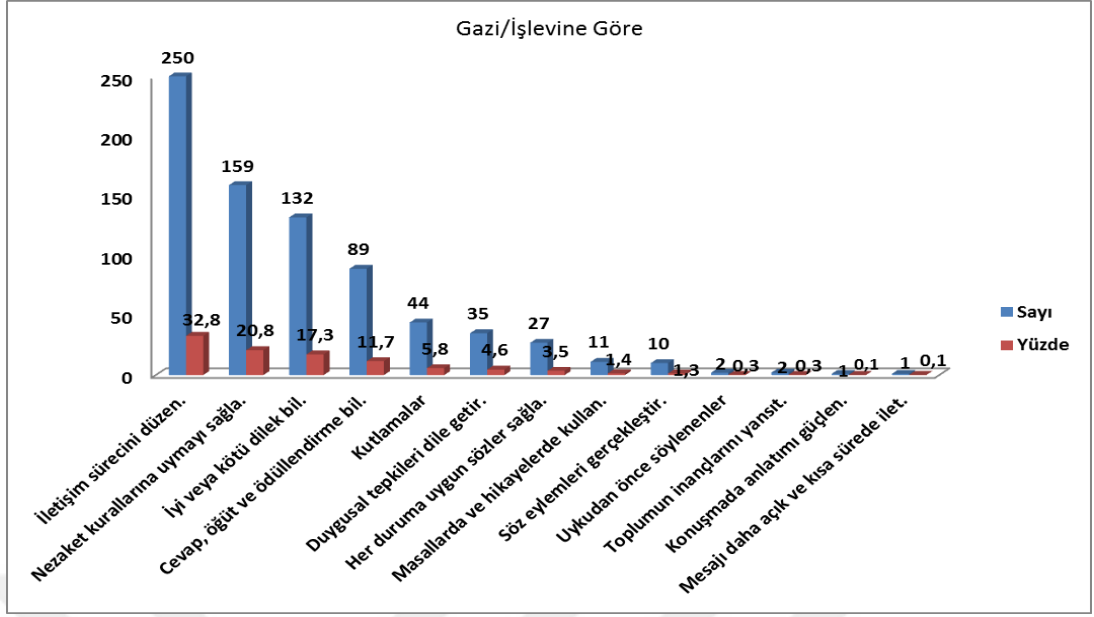

Grafik 3: Gazi ve İzmir Kitabında A1, A2, B1, B2 ve C1 Seviyelerinde Geçen Kalıp Sözlerin Dil Beceri Alanlarına Göre Karşılaştırılması

Grafik 3 incelendiğinde A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyeleri toplamında okuma becerisinde Gazi kitabında 222, İzmir kitabında 391 kalıp söz kullanıldığı ve birbirine yakın bir kalıp söz kullanımı olmadığı görülmüştür. Dinleme becerisinde Gazi kitabında 191, İzmir kitabında 214 kalıp söz kullanıldığı ve birbirine yakın bir kalıp söz kullanımının olduğu görülmüştür.

Yazma becerisinde Gazi kitabında 70, İzmir kitabında 239 kalıp söz kullanıldığı ve kalıp söz kullanımının belirgin bir şekilde uzak olduğu görülmüştür. Konuşma becerisinde Gazi kitabında 280, İzmir kitabında 21 kalıp söz kullanıldığı görülmüş ve kalıp söz kullanımının belirgin şekilde uzak olduğu tespit edilmiştir.

Kalıp sözlerin tekrar sayıları ve aynı kalıp sözün farklı çekimli halleri dikkate alınmadan bakıldığında Gazi ve İzmir kitaplarında toplam 281 farklı kalıp söz kullanılmıştır. Gazi kitabında 177, İzmir kitabında 179 farklı kalıp söz kullanılmıştır.

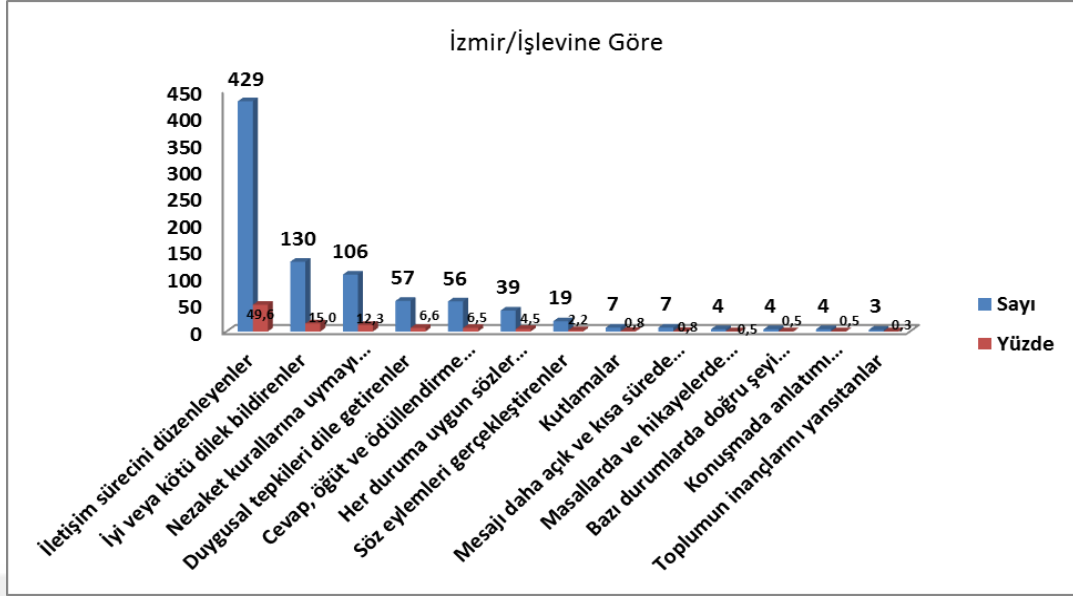
Grafik 4: Gazi Kitabı A1, A2, B1, B2 ve C1 Seviyelerinde Geçen Kalıp Sözlerin İşlevlerine Göre Dağılımı

Grafik 4 incelendiğinde A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyeleri toplamında Gazi kitabında işlevlerine göre kalıp sözlerin iletişim sürecini düzenleyenler başlığında 250 (%32,8), nezaket kurallarına uymayı sağlayanlar başlığında 159 (%20,8), iyi veya kötü dilek bildirenler başlığında 132 (%17,3), cevap, öğüt ve ödüllendirme bildirenler başlığında 89 (%11,7), kutlamalar başlığında 44 (%5,8), duygusal tepkileri dile getirenler başlığında 35 (%4,6), her duruma uygun sözler sağlayanlar başlığında 27 (%3,5), masallarda ve hikâyelerde kullanılanlar başlığında 11 (%1,4), söz eylemleri gerçekleştirenler başlığında 10 (%1,3), uykudan önce söylenenler başlığında 2 (%0,3), toplumun inançlarını yansıtanlar başlığında 2 (%0,3), konuşmada anlatımı güçlendirenler başlığında 1 (%0,1), mesajı daha açık ve kısa sürede iletenler başlığında 1 (%0,1) adet kalıp söz kullanıldığı görülmüştür.

Ahmet Bey: İyi günler, “Ağacı Sev Vakfi” mi?

Görevli: Evet efendim. Size nasıl yardımcı olabilirim? (Kurt ve Temur, 2014: 5)

Yukarıdaki diyalogda geçen iyi günler, nasıl yardımcı olabilirim kalıp sözleri Gazi kitabında iletişim sürecini düzenleyen sözleri örneklendirmektedir.

Grafik 5: İzmir Kitabı A1, A2, B1, B2 ve C1 Seviyelerinde Geçen Kalıp Sözlerin İşlevlerine Göre Dağılımı

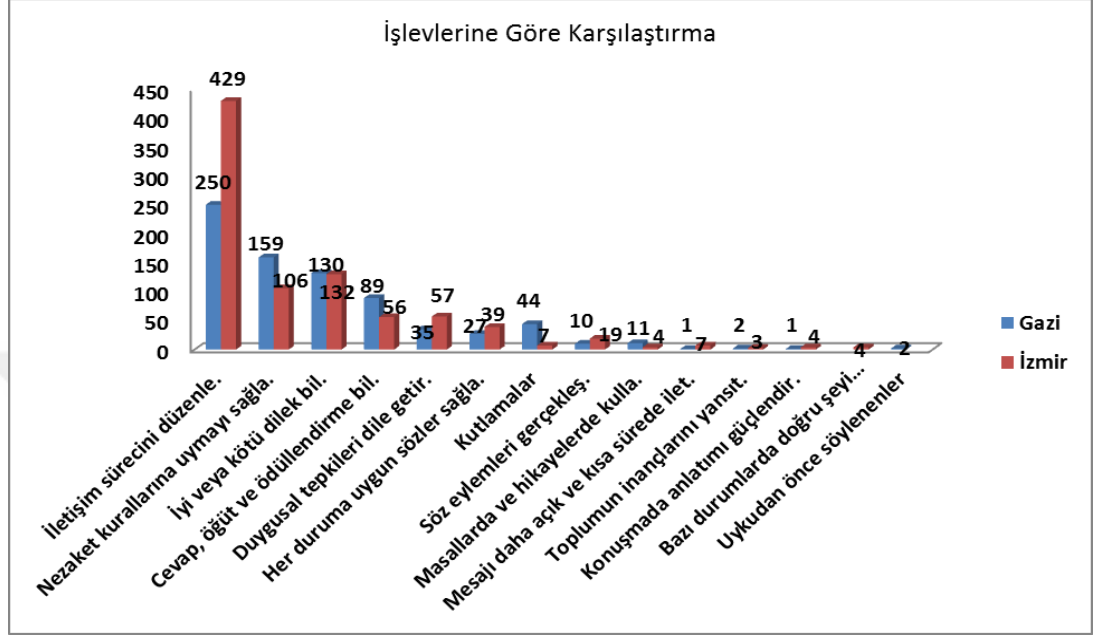
Grafik 5 incelendiğinde A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyeleri toplamında İzmir kitabında işlevine göre kalıp sözlerin iletişim sürecini düzenleyenler başlığında 429 (%49,6), iyi veya kötü dilek bildirenler başlığında 130 (%15), nezaket kurallarına uymayı sağlayanlar başlığında 106 (%12,3), duygusal tepkileri dile getirenler başlığında 57 (%6,6), cevap, öğüt ve ödüllendirme bildirenler başlığında 56 (%6,5), her duruma uygun sözler sağlayanlar başlığında 39 (%4,5), söz eylemleri gerçekleştirenler başlığında 19 (2,2), kutlamaları başlığında 7 (%0,8), mesajı daha açık ve kısa sürede iletenler başlığında 7 (%0,8), masallarda ve hikâyelerde kullanılanlar başlığında 4 (%0,5), bazı durumlarda doğru şeyi söylemeyi sağlayanlar başlığında 4 (%0,5), konuşmada anlatımı güçlendirenler başlığında 4 (%0,5), toplumun inançlarını yansıtanlar başlığında 3 (%0,3) adet kalıp söz kullanılmıştır.

Ayşe: N'aber Ali? N'apıyorsun? (Günay vd. , 2014: 2)

Doktor: Ağrılarınız için ilaç yazıyorum. Sonuçlara bakalım sonra yazayım. Tamam mı?

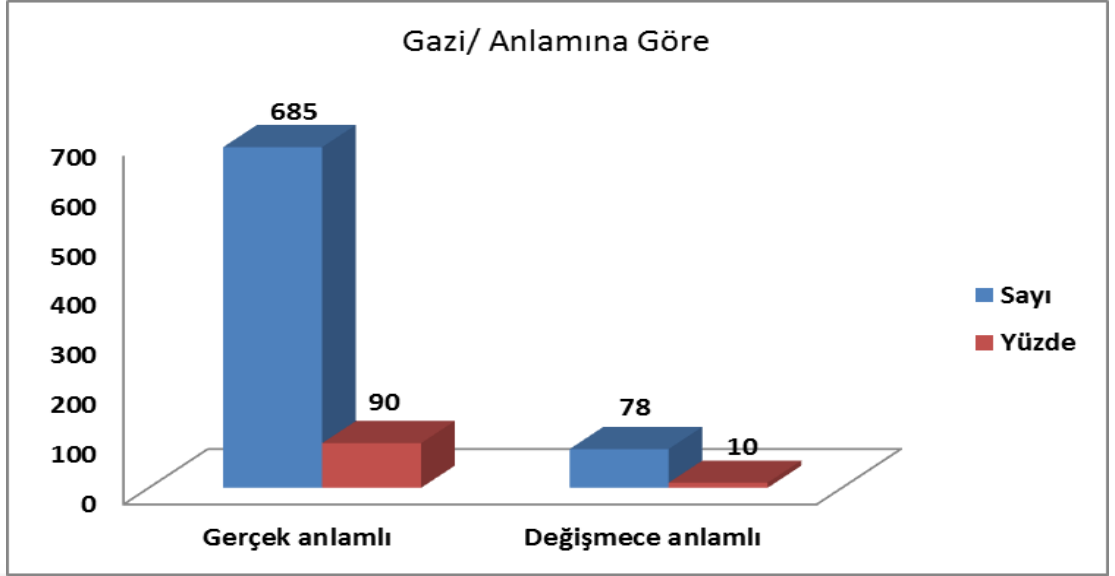
Hasta: Tamam Doktor Bey, teşekkürler. Haftaya görüşmek üzere. Size iyi günler. (Günay vd. , 2014: 27)

İzmir kitabından alınan yukarıdaki diyalogda “n’aber, n’asılsın, görüşmek üzere, iyi günler” kalıp sözleri iletişim sürecini düzenleyen kalıp sözlere örnek oluşturmaktadır.

Grafik 6: Gazi ve İzmir Kitabında A1, A2, B1, B2 ve C1 Seviyelerinde Geçen Kalıp Sözlerin İşlevlerine Göre Karşılaştırılması

Grafik 6 incelendiğinde A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyeleri toplamında İzmir ve Gazi kitabında işlevine göre kalıp sözler karşılaştırıldığında her iki kaynakta da İletişim sürecini düzenleyenler başlığı kalıp sözlerin en çok kullanıldığı başlık olmuştur. Yine aynı başlıkta iki kaynak arasında belirgin bir fark olduğu görülmüştür; İzmir kitabı 429 kalıp söz kullanırken Gazi kitabı 250 kalıp söz kullanmıştır.

Grafik 7: Gazi Kitabı A1, A2, B1, B2 ve C1 Seviyelerinde Geçen Kalıp Sözlerin Anlamına Göre Dağılımı

Grafik 7 incelendiğinde Gazi kitabında A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyeleri toplamında kalıp sözler anlamlarına göre gerçek anlamlı 635 (%90), değişmece anlamlı 78 (%10) adet kalıp sözün kullanıldığı görülmüştür. Gerçek anlamlı kalıp söz kullanımı %90 oranındadır.

Ayça: Merhaba, Tuğba. Bakıyorum yine elinde bir kitap var.

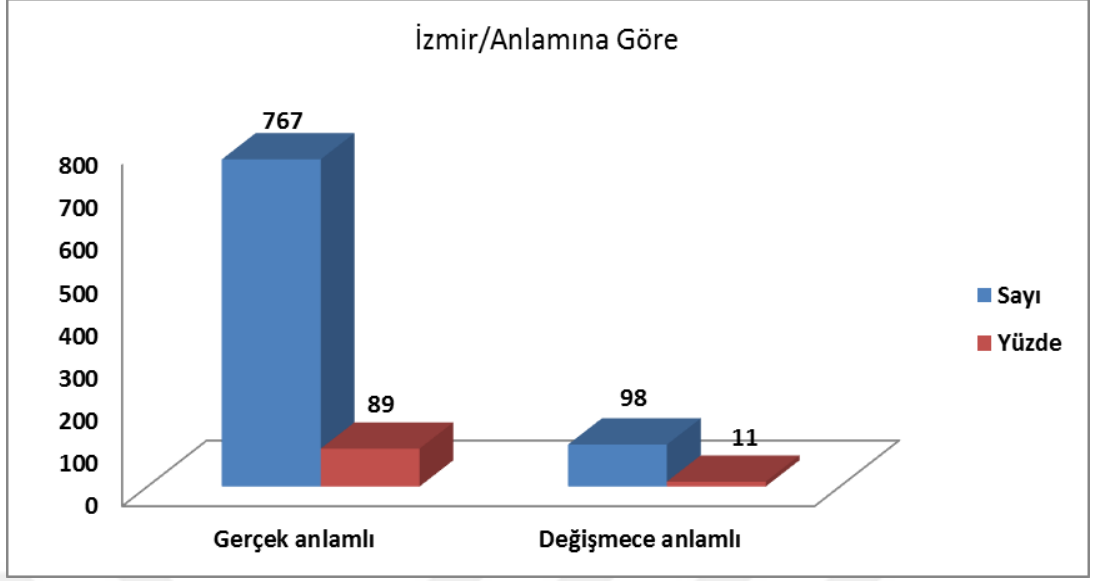
Tuğba: Özür dilerim. Geldiğini fark etmedim. Kitap okurken dünyadan kopuyorum.

Ayça: Hiç önemli değil. Bakayım ne okuyorsun? (Kurt ve Temur, 2014: 79) cümlelerinde geçen merhaba, özür dilerim, önemli değil kalıp sözleri gerçek anlamda kullanılmıştır.

Öğretmen: Otur geveze.

Öğrenci: Baş üstüne öğretmenim (Kurt ve Temur, 2014: 92). Diyalogda geçen baş üstüne kalıp sözü mecaz anlamlıdır.

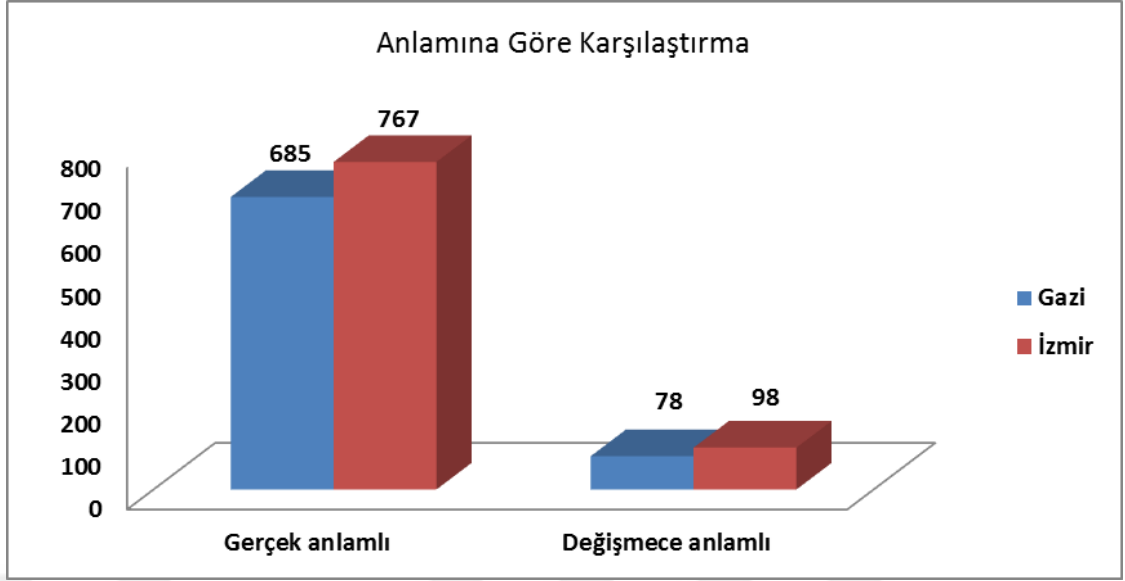
Grafik 8: İzmir Kitabı A1, A2, B1, B2 ve C1 Seviyelerinde Geçen Kalıp Sözlerin Anlamına Göre Dağılımı

Grafik 8 incelendiğinde İzmir kitabında A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyeleri toplamında kalıp sözler anlamlarına göre gerçek anlamlı 767 (%89), değişmece anlamlı 98 (%11) adet kullanılmıştır. İzmir kitabında gerçek anlamlı kalıp söz kullanımının %89 olduğu görülmüştür.

Ali: Merhaba dostum nasılsın?

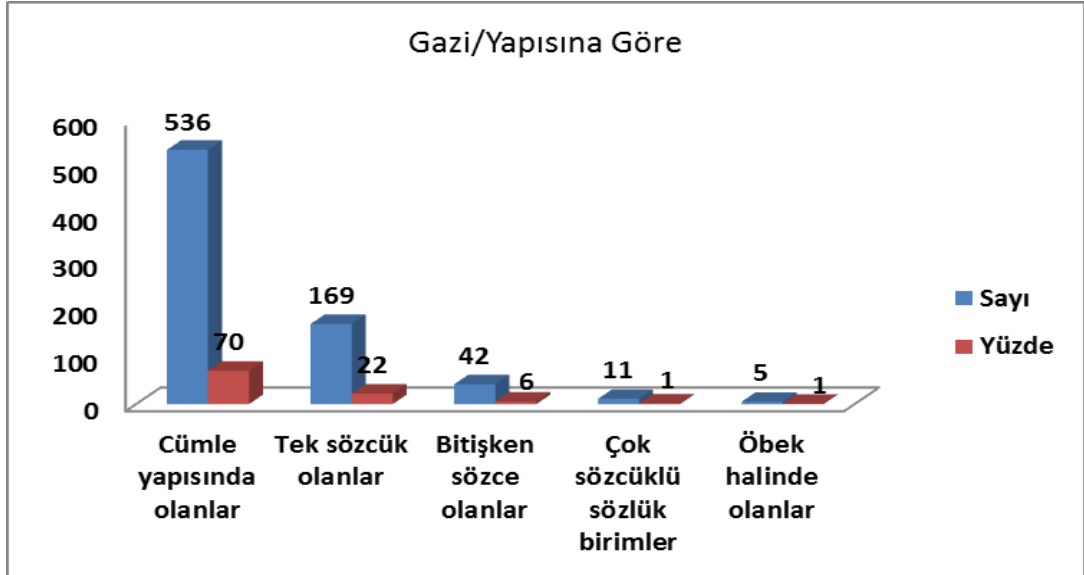
Fatih: İyidir, sen nasılsın (Günay vd. , 2014: 29)? Diyalogunda merhaba, iyidir, nasılsın kalıp sözleri gerçek anlamlıdır.

Alacağın olsun, düğününe bile gelmedin (Günay vd. , 2014: 117). Cümlesindeki alacağın olsun kalıp sözü mecaz anlamlıdır.

Grafik 9: Gazi ve İzmir Kitabında A1, A2, B1, B2 ve C1 Seviyelerinde Geçen Kalıp Sözlerin Anlamına Göre Karşılaştırılması

Grafik 9 incelendiğinde A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyeleri toplamında Gazi ve İzmir kitaplarının her ikisinde de yaklaşık %90 oranında gerçek anlamlı kalıp sözlerin kullanıldığı görülmüştür. Yine her iki kitapta değişmece anlamlı kalıp söz kullanımının %11 civarında olduğu görülmüştür.

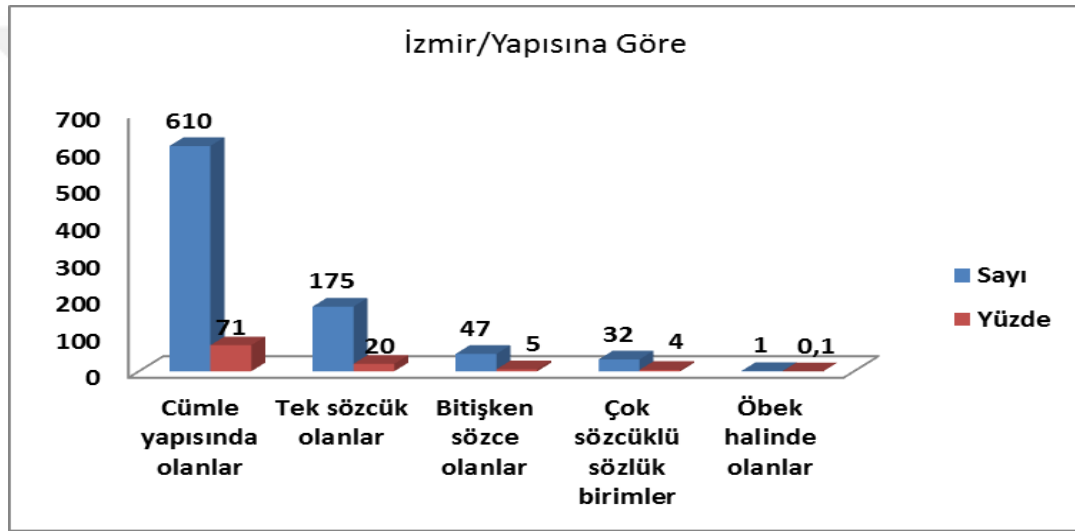

Grafik 10: Gazi Kitabı A1, A2, B1, B2 ve C1 Seviyelerinde Geçen Kalıp Sözlerin Yapısına Göre Dağılımı

Grafik 10 incelendiğinde Gazi kitabında A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyeleri toplamında yapısına göre kalıp sözlerin cümle yapısında olanlar başlığında 536 (%70), tek sözcük olanlar başlığında 169 (%22), bitişken sözce olanlar başlığında 42 (%6), çok sözcüklü sözlük birimler başlığında 11 (%1), öbek halinde olanlar başlığında 5 (%1) adet kalıp söz olduğu görülmüştür. Gazi kitabında yapısına göre kalıp sözlerin en çok cümle yapısında olduğu, en az öbek halinde olduğu görülmüştür.

Sunucu: Nasılsınız ?

Şen: Teşekkür ederim. İyiyim (Kurt ve Temur, 2014: 8). Diyalogunda nasılsınız, teşekkür ederim ve iyiyim kalıp sözleri cümle yapısındadır.

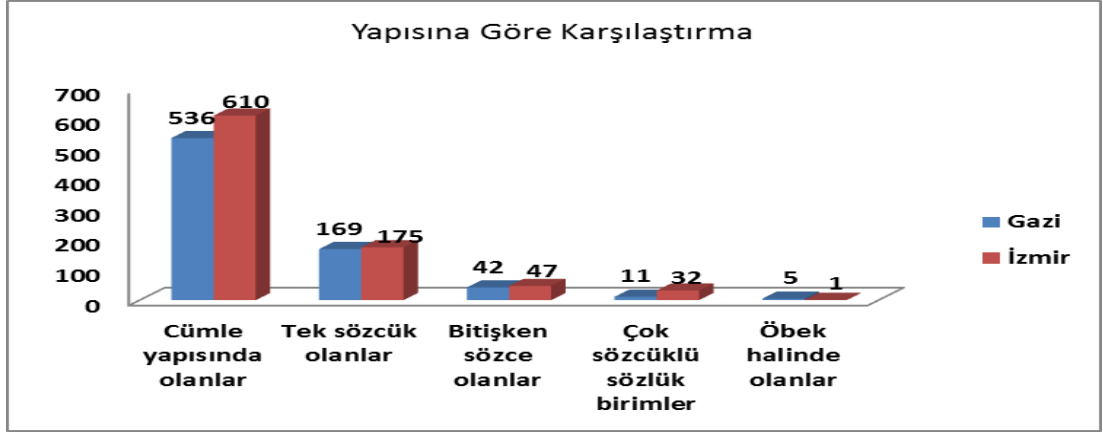

Grafik 11: İzmir Kitabı A1, A2, B1, B2 ve C1 Seviyelerinde Geçen Kalıp Sözlerin Yapısına Göre Dağılımı

Grafik 11 incelendiğinde İzmir kitabında A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyeleri toplamında yapısına göre kalıp sözlerin cümle yapısında olanlar başlığında 610 (%71), tek sözcük olanlar başlığında 175 (%20), bitişken sözce olanlar başlığında 47 (%5), çok sözcüklü sözlük birimler başlığında 32 (%4), öbek halinde olanlar başlığında 1 (%0,1) adet kullanıldığı görülmüştür. İzmir kitabında en çok cümle yapısında, en az öbek halinde kalıp söz kullanılmıştır.

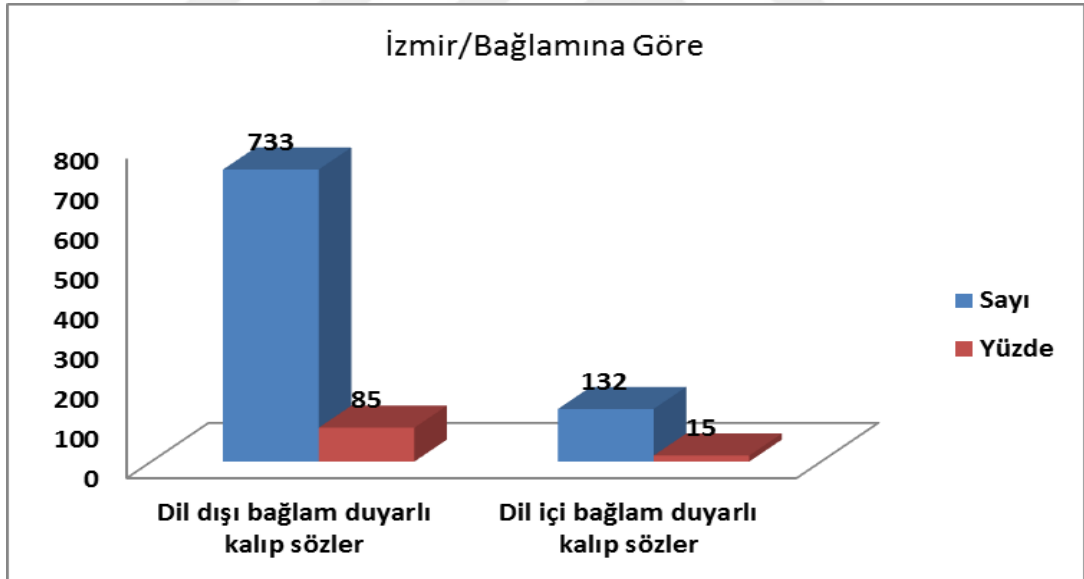
Tuğba: Merhaba canım, nasılsın?

Damla: İyiyim tatlım, sağ ol (Günay vd. , 2014: 120). Diyalogunda nasılsın ve iyiyim kalıp sözleri cümle yapısındadır.

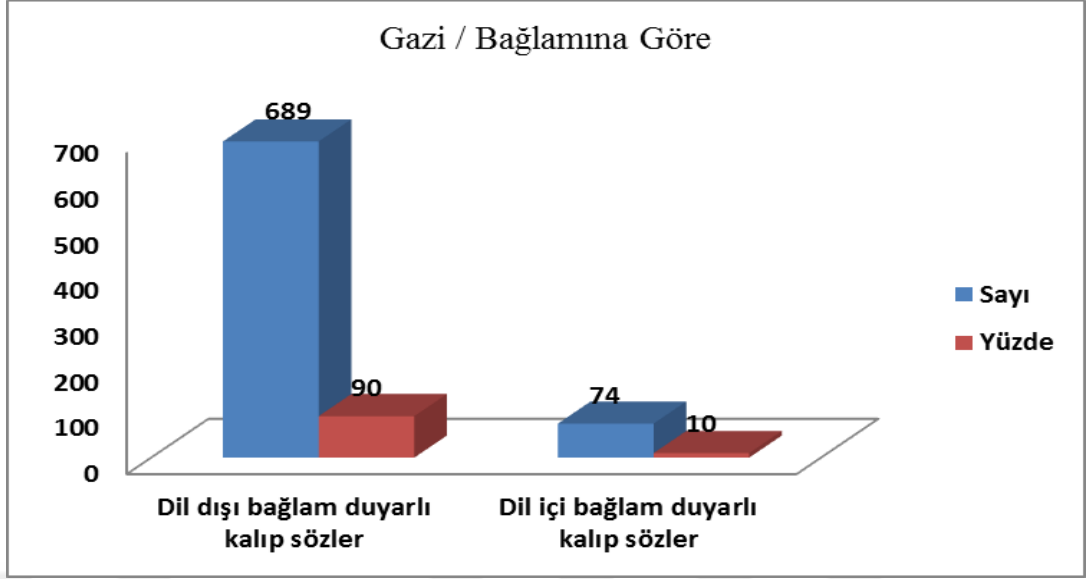
Grafik 12: Gazi ve İzmir Kitabında A1, A2, B1, B2 ve C1 Seviyelerinde Geçen Kalıp Sözlerin Yapısına Göre Karşılaştırılması

Grafik 12 incelendiğinde İzmir ve Gazi kitabında A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyeleri toplamında her iki kaynakta da yapısına göre en çok cümle yapısında, en az öbek halinde olan kalıp sözlerin kullanıldığı görülmüştür.

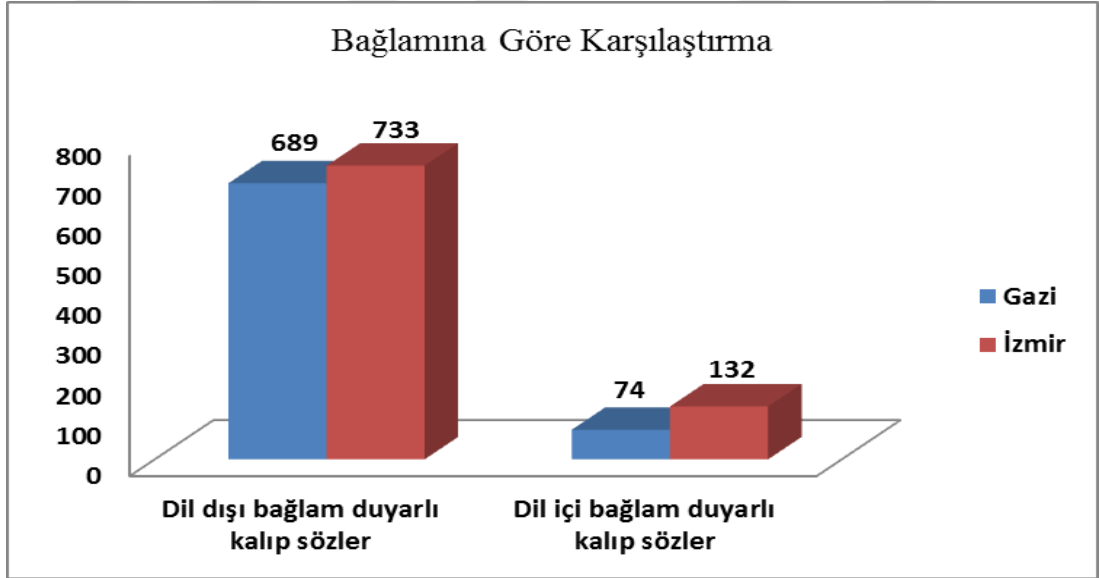
Grafik 13: İzmir Kitabı A1, A2, B1, B2 ve C1 Seviyelerinde Geçen Kalıp Sözlerin Kullanıldığı Bağlama Göre Dağılımı

Grafik 13 incelendiğinde İzmir kitabında en çok dil dışı bağlam duyarlı 733 (%85) , daha sonra dil içi bağlam duyarlı 132 (%15) kalıp söz kullanıldığı görülmüştür.

Grafik 14: Gazi Kitabı A1, A2, B1, B2 ve C1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Kullanıldığı Bağlama Göre Dağılımı

Grafik 14 incelendiğinde Gazi kitabında en çok dil dışı bağlam duyarlı 689 (%90) , daha sonra dil içi bağlam duyarlı 74 (%10) kalıp söz kullanıldığı görülmüştür.

Grafik 15: Gazi ve İzmir Kitabında A1, A2, B1, B2 ve C1 Seviyesinde Geçen Kalıp Sözlerin Kullanıldığı Bağlama Göre Karşılaştırılması

Grafik 15 incelendiğinde her iki kaynakta da dil dışı bağlam duyarlı kalıp sözlerin daha fazla kullanıldığı görülmüştür.

Gazi ve İzmir kitaplarının her ikisinde kalıp sözlerin dil seviyelerine dağılımı incelendiğinde sırasıyla A1 (684), A2 (364), B1 (246), B2 (187) ve C1 (147) seviyelerine belirtilen sayılarda dağıldığı görülmüştür. Kalıp sözlerin en çok A1 seviyesinde, en az C1 seviyesinde kullanıldığı görülmüştür. Gazi ve İzmir kitaplarının dil seviyelerine kalıp sözlerin dağılımı noktasında benzerlik olduğu (en çok A1, en az C1) görülmüştür. Her iki kaynakta da aynı kalıp sözün “buyurun, buyrun”, “naber, n’aber, ne haber” biçimlerinde farklı yazım şekillerinin kullanıldığı görülmüştür.

SONUÇ

Gazi kitabı A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyelerinde geçen kalıp sözlerin dil beceri alanlarına göre dağılımı incelendiğinde kalıp sözlere en çok konuşma becerisinde yer verildiği görülmüştür. A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyeleri toplamında konuşma becerisinde 280 (%37), okuma becerisinde 222 (%29), dinleme becerisinde 191 (%25), yazma becerisinde 70 (%9) kalıp söz kullanılmıştır. En az kalıp söz kullanımının yazma becerisinde olduğu görülmektedir. Yazma becerisinde kalıp sözlerin az olması yazarken ve konuşurken kullandığımız kelimelerin farklılığı ile ilgili olabilir. Kalıp sözler daha çok belli bir durumda söylendiğinden günlük dilde kullanımının yoğun olması ve bu yoğunluğun konuşma başlığında toplanması olağan görünmektedir. Diğer bir ifade ile kalıp sözler dil beceri alanlarında anlama becerileri olarak kabul edilen okuma ve dinleme başlıklarında yakın oranda kullanılmış, dil beceri alanlarında anlatma becerileri olarak kabul edilen konuşma ve yazma becerilerinden konuşma alanında daha fazla kullanılmıştır. Ilgar (2013), konuşma dili ile yazı dili farklılıklar gösterir. Mesela, iletişim kurmada sıkça kullanılan kalıplaşmış ifadeler (n'aber!, görüşürüz, Güle güle!, Hayırlı işler! vb.) yazılı metinlerde sıklık taraması yapıldığında ilk sıralarda görülmeyebilir (Akt. Uğur ve Azizoglu, 2015: 154).

Gazi kitabında kullanılan kalıp sözlerin tekrarlarını ve aynı kalıp sözün farklı çekimlerini dikkate almadan, kalıp söz çeşitliliği açısından bakıldığında okuma becerisinde 83, yazma becerisinde 49, konuşma becerisinde 91, dinleme becerisinde 68 farklı kalıp söz kullanılmıştır.

İzmir kitabı A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyelerinde geçen kalıp sözlerin dil beceri alanlarına göre dağılımı incelendiğinde kalıp sözlere en çok okuma başlığında yer verildiği görülmektedir. A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyeleri toplamında okuma

becerisinde 391 (%45), yazma becerisinde 239 (%28), dinleme becerisinde 214 (%25), konuşma becerisinde 21 (%2) kalıp söz kullanılmıştır. En az kalıp söz kullanımının konuşma becerisinde olduğu görülmüştür. Kitaplarda kullanılan kalıp sözlerin yaklaşık olarak yarısının tek bir beceri alanında (okuma) toplanması olumlu sonuç doğurmayacaktır. “Dil, dört temel beceri olarak kabul edilen dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin işlevsel bütünlüğünden oluşmaktadır. Dili bir iletişim aracı olarak kullanmayı öğretirken bu dört temel becerinin birlikte öğretilmesi gerekmektedir (Demirel, 2014: 29)”.

İzmir kitabında kullanılan kalıp sözlerin tekrarlarını ve aynı kalıp sözün farklı çekimlerini dikkate almadan, kalıp söz çeşitliliği açısından bakıldığında okuma becerisinde 96, yazma berisinde 94, konuşma becerisinde 17, dinleme becerisinde 76 farklı kalıp söz kullanılmıştır.

Gazi ve İzmir kitabında A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyelerinde geçen kalıp sözlerin dil beceri alanlarına göre karşılaştırıldığında A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyeleri toplamında okuma becerisinde Gazi kitabında 222, İzmir kitabında 391 kalıp söz kullanıldığı ve birbirine yakın bir kalıp söz kullanımı olmadığı görülmüştür. Dinleme becerisinde Gazi kitabında 191, İzmir kitabında 214 kalıp söz kullanıldığı ve birbirine yakın bir kalıp söz kullanımının olduğu görülmüştür.

Yazma becerisinde Gazi kitabında 70, İzmir kitabında 239 kalıp söz kullanıldığı ve kalıp söz kullanımının belirgin bir şekilde uzak olduğu görülmüştür. Tiryaki (2013), Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Yazma Eğitimi başlıklı çalışmasında kelime öğretiminde kişiye başta günlük hayatta en çok kullanabileceği kelimelerin öğretilebileceğini; kelime öğretiminde kalıp ifadeler, deyim ve atasözlerine de yer verilmesini gerektiğini belirtmiştir.

Konuşma becerisinde Gazi kitabında 280, İzmir kitabında 21 kalıp söz kullanıldığı görülmüş ve kalıp söz kullanımının belirgin şekilde uzak olduğu tespit edilmiştir. Konuşma becerisi her iki kitapta kullanılan kalıp söz sayısı bakımından en büyük farkın görüldüğü alandır. Dinleme becerisi ise kullanılan kalıp söz sayısı bakımından

birbirine en yakın alandır. Şimşek (2015: 826), Lale ve İstanbul kitaplarının A1 seviyesinde okuma metinlerinde kalıp sözleri incelediği çalışmada özellikle karşılıklı konuşmalardan oluşan metinlerin ilişkisel söz varlığı açısından daha zengin olduğunu belirtmiştir. Barın (2004), Yabancılara Türkçe Öğretiminde İlkeler başlıklı çalışmada öğrencilere öğrendiklerini uygulama imkânının verilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Kalıp sözler öğrenenin iletişim becerisini geliştirdiği için bu sözlerin hangi beceri alanında ne kadar kullanılacağına bilinmesi önemlidir. Kalıp sözler karakterleri gereği anlatma becerisi olan konuşmada daha kolay ve etkili kullanılabilir, bunun yanında anlama becerisi olan dinleme ve okuma alanlarında yeterli tekrarlarla kalıp söz ile öğrenen karşılaşmalıdır. Yazma becerisinde ise kalıp sözler diyalog yazdırılarak veya belli durumlar verildikten sonra bu durumlar hakkında yazma çalışması yapılarak daha fazla kullanılması sağlanabilir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta ana dil kullanıcısının da kalıp sözleri yazarken sınırlı sayıda kullandığıdır.

Kalıp sözlerin tekrar sayıları ve aynı kalıp sözün farklı çekimli halleri dikkate alınmadan bakıldığında Gazi ve İzmir kitaplarında toplam 281 farklı kalıp söz kullanılmıştır. Gazi kitabında 177, İzmir kitabında 179 farklı kalıp söz kullanılmıştır.

Gazi kitabı A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyelerinde geçen kalıp sözlerin işlevlerine göre dağılımı incelendiğinde A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyeleri toplamında Gazi kitabında işlevlerine göre kalıp sözlerin iletişim sürecini düzenleyenler başlığında 250 (%32,8), nezaket kurallarına uymayı sağlayanlar başlığında 159 (%20,8), iyi veya kötü dilek bildirenler başlığında 132 (%17,3), cevap, öğüt ve ödüllendirme bildirenler başlığında 89 (%11,7), kutlamalar başlığında 44 (%5,8), duygusal tepkileri dile getirenler başlığında 35 (%4,6), her duruma uygun sözler sağlayanlar başlığında 27 (%3,5), masallarda ve hikâyelerde kullanılanlar başlığında 11 (%1,4), söz eylemleri gerçekleştirenler başlığında 10 (%1,3), uykudan önce söylenenler başlığında 2 (%0,3), toplumun inançlarını yansıtanlar başlığında 2 (%0,3), konuşmada anlatımı güçlendirenler başlığında 1 (%0,1), mesajı daha açık ve kısa sürede iletenler başlığında 1 (%0,1) adet kalıp söz kullanıldığı görülmüştür. İşlevlerine kalıp sözlerin

en çok iletişim sürecini düzenleyenler başlığında, en az mesajı daha açık ve kısa sürede iletenler başlığında kullanıldığı görülmüştür. “İşlevsel açıdan kalıp sözler doğru iletişim kurmaya yardımcı olur. Çünkü dil kullanımını düzenleyen toplumsal kurallara uygun sözü söyleme olanağı sağlar (Güliden ve Sarkmaz, 2012: 457)”. İletişim sürecini düzenleyen işlevde kullanılan kalıp sözler en çok A1, en az C1 seviyesinde kullanılmıştır.

İzmir kitabı A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyelerinde geçen kalıp sözlerin işlevlerine göre dağılımı incelendiğinde A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyeleri toplamında İzmir kitabında işlevine göre kalıp sözlerin iletişim sürecini düzenleyenler başlığında 429 (%49,6), iyi veya kötü dilek bildirenler başlığında 130 (%15), nezaket kurallarına uymayı sağlayanlar başlığında 106 (%12,3), duygusal tepkileri dile getirenler başlığında 57 (%6,6), cevap, öğüt ve ödüllendirme bildirenler başlığında 56 (%6,5), her duruma uygun sözler sağlayanlar başlığında 39 (%4,5), söz eylemleri gerçekleştirenler başlığında 19 (2,2), kutlamaları başlığında 7 (%0,8), mesajı daha açık ve kısa sürede iletenler başlığında 7 (%0,8), masalarda ve hikâyelerde kullanılanlar başlığında 4 (%0,5), bazı durumlarda doğru şeyi söylemeyi sağlayanlar başlığında 4 (%0,5), konuşmada anlatımı güçlendirenler başlığında 4 (%0,5), toplumun inançlarını yansıtanlar başlığında 3 (%0,3) adet kalıp söz kullanılmıştır. İzmir kitabında işlevlerine göre kalıp sözlerin en çok iletişim sürecini düzenleyenler başlığında, en az toplumun inançlarını yansıtanlar başlığında kullanıldığı görülmüştür. İletişim sürecini düzenleyen işlevde kalıp söz en çok A1, en az C1 seviyesinde kullanılmıştır.

Gazi ve İzmir kitabında A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyelerinde geçen kalıp sözlerin işlevlerine göre karşılaştırılması incelendiğinde A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyeleri toplamında İzmir ve Gazi kitabında işlevine göre kalıp sözler karşılaştırıldığında her iki kaynakta da İletişim sürecini düzenleyenler başlığı kalıp sözlerin en çok kullanıldığı başlık olmuştur. Yine aynı başlıkta iki kaynak arasında belirgin bir fark olduğu görülmüştür; İzmir kitabı 429 kalıp söz kullanırken Gazi kitabı 250 kalıp söz kullanmıştır. Temel dil seviyelerinde kalıp söz kullanımı önemlidir. Kalıp sözler aynı zamanda kültür aktarımını sağlayan sözlerdir. Temel seviyede yeteri kadar kültür aktarımı Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bireylerin daha problemsiz bir şekilde

iletişim kurmasını sağlayacaktır. Yabancı dil öğrenenin bir vefat durumunda hangi sözleri kullanacağını bilmesi iyi bir iletişim için hayatidir. Bu açıdan yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi için yazılmış kaynaklarda kullanılan kalıp sözlerin işlevlerinin bilinmesi gereklidir. “Bir dili konuşma ve anlama becerisi, öğrencinin kendi kültürünün yanı sıra öğrendiği yabancı dilin kültürünü algılama, anlama çabası, öğrencinin olası konuşma durumlarında belirli yapılara hâkim olabilmesi ve duruma uygun tepki vermesi. Yabancı dil öğretim yöntemlerinden iletişimsel yaklaşımda hedeflenen ve bir dili bildirişim ihtiyacını karşılamaya yönelik bir ortamda ve uygun biçimde kullanarak karşılıklı anlaşmayı sağlayan yeti. Bu yeti, ancak öz ve yabancı kültür, toplum vb. bilgisi ve bakış açısının değişmesi ile oluşur. İletişimsel yeti, dilbilimsel yeti ile birlikte dil edinimini gerçekleştirir” (Genç, 2000: 101) (Akt. Aktaş, 2005: 90). Byram’a (1997: 34) göre bir dilde bildirişim kurmak, o dilde iletişimsel yetinin kazandırılmasıyla mümkün olmaktadır. İletişimsel yetiyi hedefleyen bir derste ilgili toplumun kültürel değerlerinin tanıtılması, o toplumun davranış şekilleri, olaylar karşısında tutumları, sergileyecekleri hal ve tavırlarının öğretilmesi söz konusu olmaktadır (Akt. Aktaş, 2005: 96). Okuyan (2012), İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarında Bir Kültür Aktarımı Aracı Olarak Kalıp Sözlerin Kullanımı Üzerine Bir İnceleme başlıklı anadili üzerine yaptığı araştırmasında ilköğretim kitaplarında kullanılan kalıp sözleri değerlendirmiş ve incelenen kitaplarda en çok toplumsal - kültürel ilişkileri yansıtan kalıp sözler (94) kullanıldığını, kitaplarda kalıp sözlerin öğretimi için etkinlik bulunmadığını, kalıp sözlerin sadece metinlerde geçtiğini belirtmiştir. Böyle bir sonuçla karşılaştırıldığında bu çalışmada incelenen yabancılara Türkçe öğretimi kaynak kitaplarında kalıp sözler üzerinde önemle durulduğunu ifade edebiliriz.

Gazi kitabı A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyelerinde geçen kalıp sözlerin anlamına göre dağılımı incelendiğinde A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyeleri toplamında kalıp sözler anlamlarına göre gerçek anlamlı 635 (%90), değişmece anlamlı 78 (%10) adet kalıp sözün kullanıldığı görülmüştür. Gerçek anlamlı kalıp söz kullanımı %90 oranındadır. “Anlatımın en temel öğelerinden biri sözcüktür. Sözcüğü ve sözcüğün olanaklarını bilmek de anlatımı, iletişimi, doğru ve etkileyici biçimde gerçekleştirmede yararlı olacaktır.” (Adalı, 2003: 97)

İzmir kitabı A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyelerinde geçen kalıp sözlerin anlamına göre dağılımı incelendiğinde A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyeleri toplamında kalıp sözler anlamlarına göre gerçek anlamlı 767 (%89), değişmece anlamlı 98 (%11) adet kullanılmıştır. İzmir kitabında gerçek anlamlı kalıp söz kullanımının %89 olduğu görülmüştür.

Gazi ve İzmir kitabında A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyelerinde geçen kalıp sözlerin anlamına göre karşılaştırılması incelendiğinde A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyeleri toplamında Gazi ve İzmir kitaplarının her ikisinde de yaklaşık %90 oranında gerçek anlamlı kalıp sözlerin kullanıldığı görülmüştür. Yine her iki kitapta değişmece anlamlı kalıp söz kullanımının %11 civarında olduğu görülmüştür. Öğretilen kalıp sözün değişmece mi yoksa gerçek anlamlı mı olduğuna dikkat edilmesi gerekmektedir. Kalıp söz değişmece anlama sahip ise dili öğrenen kişinin bunu anlaması daha fazla vaktini alacaktır. Bu tür sözleri hangi durumlarda kullanması gerektiğini daha anlaşılır kılmak gerekecektir. Wolfson'un da (1981) araştırmasında değindiği gibi, yabancı bir dil kullananların kalıplaşmış söylemsel ifadeleri anlamakta zorlandıkları veya tamamen yanlış yorumladıkları görülmektedir. Amerikalıların repertuarında bulunan ayrılma söylem davranışlarından 'See you' (görüşmek üzere) ya da 'Take care' (kendine iyi bak) ifadeleri kullanılmaktadır. Ancak yine aynı durumda kullanılan ifadelerden 'We must have lunch together some time' (bir ara yemek yemeliyiz) ve 'Let's do lunch' (yemek yiyelim) davranışlarının gerçekten yemek yeme daveti olarak anlaşıldığı Wolfson (1981) tarafından işaret edilmiştir (Akt. Süzer, 2010: 321). Büyükkız ve Hasırcı (2013), Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Sözcük Öğretimi Üzerine Bir Değerlendirme başlıklı çalışmalarında dilimizdeki sözcüklerin birden çok anlamının olduğu ve bu sözcüklerin cümle içinde, kalıplaşmış sözler içinde farklı anlamlar kazanabileceğinin unutulmaması gerektiğine değinmiştir.

Gazi kitabında A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyeleri toplamında yapısına göre kalıp sözlerin cümle yapısında olanlar başlığında 536 (%70), tek sözcük olanlar başlığında 169 (%22), bitişken sözce olanlar başlığında 42 (%6), çok sözcüklü sözlük birimler başlığında 11 (%1), öbek halinde olanlar başlığında 5 (%1) adet kalıp söz olduğu

görülmüştür. Gazi kitabında yapısına göre kalıp sözlerin en çok cümle yapısında olduğu, en az öbek halinde olduğu görülmüştür.

İzmir kitabı A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyelerinde geçen kalıp sözlerin yapısına göre dağılımı incelendiğinde A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyeleri toplamında yapısına göre kalıp sözlerin cümle yapısında olanlar başlığında 610 (%71), tek sözcük olanlar başlığında 175 (%20), bitişken sözce olanlar başlığında 47 (%5), çok sözcüklü sözlük birimler başlığında 32 (%4), öbek halinde olanlar başlığında 1 (%0,1) adet kullanıldığı görülmüştür. İzmir kitabında en çok cümle yapısında, en az öbek halinde kalıp söz kullanılmıştır.

İzmir kitabı A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyelerinde geçen kalıp sözlerin yapısına göre dağılımı incelendiğinde A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyeleri toplamında yapısına göre kalıp sözlerin cümle yapısında olanlar başlığında 610 (%71), tek sözcük olanlar başlığında 175 (%20), bitişken sözce olanlar başlığında 47 (%5), çok sözcüklü sözlük birimler başlığında 32 (%4), öbek halinde olanlar başlığında 1 (%0,1) adet kullanıldığı görülmüştür. İzmir kitabında en çok cümle yapısında, en az öbek halinde kalıp söz kullanılmıştır.

Gazi ve İzmir kitabında A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyelerinde geçen kalıp sözlerin yapısına göre karşılaştırıldığında İzmir ve Gazi kitabında A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyeleri toplamında her iki kaynakta da yapısına göre en çok cümle yapısında, en az öbek halinde olan kalıp sözlerin kullanıldığı görülmüştür.

İzmir kitabı A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyelerinde geçen kalıp sözlerin kullanıldığı bağlama göre dağılımı incelendiğinde İzmir kitabında en çok dil dışı bağlam duyarlı 733 (%85) , daha sonra dil içi bağlam duyarlı 132 (%15) kalıp söz kullanıldığı görülmüştür.

Gazi kitabı A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyesinde geçen kalıp sözlerin kullanıldığı bağlama göre dağılımı incelendiğinde Gazi kitabında en çok dil dışı bağlam duyarlı

689 (%90) , daha sonra dil içi bağlam duyarlı 74 (%10) kalıp söz kullanıldığı görülmüştür.

Gazi ve İzmir kitabında A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyesinde geçen kalıp sözlerin kullanıldığı bağlama göre karşılaştırılması incelendiğinde her iki kaynakta da dil dışı bağlam duyarlı kalıp sözlerin daha fazla kullanıldığı görülmüştür.

Gazi ve İzmir kitaplarının her ikisinde kalıp sözlerin dil seviyelerine dağılımı incelendiğinde sırasıyla A1 (684), A2 (364), B1 (246), B2 (187) ve C1 (147) seviyelerine belirtilen sayılarda dağıldığı görülmüştür. Kalıp sözlerin en çok A1 seviyesinde, en az C1 seviyesinde kullanıldığı görülmüştür. Gazi ve İzmir kitaplarının dil seviyelerine kalıp sözlerin dağılımı noktasında benzerlik olduğu (en çok A1, en az C1) görülmüştür. Özellikle bağlam kalıp sözlerin ve diğer kalıplaşmış dil birimlerinin öğretiminde önemlidir. Dil dışı bağlam duyarlı kalıp sözlerin öğretilmiş olması öğrenenin dil kullanma becerisini ve hedef dili ana dili olarak kullananlarla diyalogunu geliştirecektir. “Dildeki anlamı her aşamasında bağlam kontrol etmektedir. Bağlam ise kültür olarak kabul edilmektedir. Yabancı dil öğretiminde bağlamın bilinmesi anlamın doğru öğretilmesini sağlayacaktır. Çeviri çalışmalarında da bağlamın (kültür) bilinmesi anlam kayıplarını önleyecek ve doğması muhtemel anlam kopukluklarının önüne geçilmiş olacaktır (Çetin, Yiğit ve Karlı, 2011: 1371)”.

Her iki kaynakta da aynı kalıp sözün “buyurun, buyrun” , “naber, n’aber, ne haber” biçimlerinde farklı yazım şekillerinin kullanıldığı görülmüştür.

Zavialova (2015), çalışmasında duruma özgü kalıp ifadelerin edinilmesinin ikinci dil kullanım edincini geliştirdiğini ayrıca kalıplaşmış dilin öğretimi akıcılığın ve dil bilgisel doğruluğun gelişmesine yardım ettiğini ifade eder.

Her iki kaynakta da kalıp söz kullanımının temel seviyede fazla olduğu görülmüştür. Öğrenenin iletişim becerisini hızlı bir şekilde geliştirmek için bu seviyede kalıp söz kullanımının fazlalığı olumludur. Erdem, Gün, Şengül ve Şimşek (2015),

“Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kullanılan Okuma Metinlerinin Öğretim Elemanlarınca Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni Ve İşlevsel Metin Özellikleri Kapsamında Değerlendirilmesi” başlıklı çalışmalarında yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan metinlerde söz varlığı ile ilgili çalışmaların öğrenci ihtiyaçları açısından geliştirilmeye muhtaç olduğunu ifade eden öğretim elemanı sayısı çoğunlukta olduğunu belirtmişlerdir.

Çalışmada özellikle kaynaklarda kullanılan kalıp sözlerin tekrar sayılarına yer verilmiştir ve birçok kalıp sözün defalarca tekrar ettiği gösterilmeye çalışılmıştır. Öğrenilen kalıp sözlerin tekrar edilmesi ve bu sözlerle farklı dil beceri başlıklarında karşılaşılması öğrenmeyi kalıcı kılacak, öğrenene kullanım esnekliği sağlayacaktır.

İncelenen kaynak kitaplarda gözlemlenen bir diğer olumlu sonuç ise kitaplarda oldukça güncel kalıp sözlere yer verilmiş olmasıdır. Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan kaynak kitaplar öğretmene öğretim sürecinde rehberlik etmektedir, bu açıdan ders kitaplarının içerikleri önem kazanmaktadır. “Yabancılara Türkçe öğretiminde ders kitaplarının konuları bütünleştirmesi, planlaması ve derli-toplu hale getirmesi olumlu yanlarının başında görülmektedir. Bu çerçeveden baktığımızda öğretim elemanları ders kitaplarını kendileri için birer kılavuz olarak görmekte, işledikleri dersi bütüncülleştirerek belli bir düzen oluşturan araçlar olarak görmektedirler (Gün, Akkaya ve Kara, 2014: 14).”

Yapılan incelemeye dayanarak aşağıdaki önerilerde bulunulabilir.

Hazırlanacak kitaplara yönelik öneriler:

- Kaynaklarda hangi kalıp sözlerin kullanılacağına karar verilirken öğrencinin ihtiyacı ve kalıp sözlerin kullanım sıklığı göz önünde bulundurulmalıdır.
- Yazarken ve konuşurken kullandığımız kalıp sözler farklılaşabildiği için kullanım sıklığı belirlemede yazma ve konuşma ayrı düşünülebilir.
- Kaynak kitaplarda kullanılan kalıp sözlerin dil beceri alanlarına dengeli bir şekilde dağılması öğrenmeyi kolaylaştıracaktır.
- Yabancı dil öğretiminde dinleme-izlemenin yeri büyüktür. Kalıp sözlerin yoğun olarak öğretildiği bölümlere duruma uygun videolar eklenmelidir.

Öğretmenlere yönelik öneriler:

- Türkçeyi yabancı dil olarak öğreten öğretmenler kalıp sözlerin anlam, işlev bağlam ve yapı özelliklerine hâkim olmalıdır.
- Öğretmenin öğreteceği kalıp sözün değişmece anlamlı olduğunun farkında olması ders içi etkinlikleri veya materyalleri düzenlemede öğretmene yardımcı olabilir.
- Öğretmenin öğrettiği kalıp sözün yapısal özelliğinin farkında olmalıdır ve öğretim sürecinde birden fazla kelimedenden oluşan yapıların birlikte bir anlam oluşturdukları gerçeği üzerinde durmalıdır. Öğretmen kalıp söz içerisinde geçen kelimelerin farklı yapılarda farklı anlamlara gelebileceğini göstermelidir.
- Öğretilen bir kalıp sözün kullanılabilmesi için farklı durumlar üzerinde durulmalıdır. Böylelikle öğrenci öğrendiği kalıp sözü daha ekonomik bir şekilde kullanabilir.
- Kalıp sözün dil içi ya da dil dışı bağlam duyarlı olduğunun bilincinde olunması öğretim sürecini daha kolay hale getirecektir. Çünkü bağlam ve anlam ayrı düşünülemez.
- Temel dil seviyelerinde ortak kalıp sözler kullanılabilmesi gibi ilerleyen dil seviyelerinde grubun ya da bireyin ihtiyacına yönelik kalıp sözler öğretilmelidir.
- İncelenen kaynak kitaplarda daha çok iletişim sürecini düzenleyen ve nezaket kurallarına uymayı sağlayan kalıp sözlerin kullanıldığı görülmüştür. Öğretmen öğretim sürecinde bu başlıkta toplanan kalıp sözlerin öğretimini günlük hayattan alınmış ya da internet ortamında bulunan videolarla desteklenebilir.
- Çok sayıda kalıp söz öğretmek yerine öğrenenin ihtiyacını karşılayacak miktarda kalıp söz ve bu kalıp sözler öğrenenin iletişim yetisini arttıracak seviyede öğretilmelidir.
- Öğretmen kalıp sözleri öğretirken drama, oyun, çeşitli film, dizi ya da farklı görsel materyallerden yararlanabilir.

- Kaynak kitaplarda metinlerde geçen her kalıp söz için etkinlik düzenlemesi olmayabilir, öğretmen bu gibi durumlarda amacın dışına çıkmadan sadece anlamayı kolaylaştırmak için kalıp yapı olduğu bilgisine değinilebilir.

Araştırmacılara yönelik öneriler:

- Araştırmacılar incelenmemiş diğer kaynaklar üzerine araştırma yaparak konu üzerine daha fazla veri elde edilmesini sağlayabilirler.
- Öğrenenin kendini ifade ettiği anlatma becerileri olan konuşma ve yazmada hangi kalıp sözleri ne denli kullandıklarını ölçümleyen bir çalışma yapılabilir.
- Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin kullandıkları kalıp sözlerin kaynak kitaplarda öğretilen kalıp sözlerle uygunluk gösterip göstermediği araştırılabilir.
- Düzenli bir öğretim sürecinden geçmeden Türkçe öğrenen yabancıların kullandıkları kalıp sözler tespit edilerek Türkiye’de kalma süreleri, meslekleri ve yaşları göz önünde bulundurularak bir durum tespiti yapılmaya çalışılabilir.
- Araştırmaların temel dil becerilerini ve dil seviyelerini dikkate alınarak yapılması var olan durumu göstermek adına faydalı olabilir.
- Ana dilinde kalıp sözlerin diğer kalıplaşmış yapılardan ayırt edilmesi yönünde çalışmalar arttırılabilir.

KAYNAKLAR

- Adalı O (2003) Anlamak ve Anlatmak (Pan Yayıncılık, İstanbul).
- Aksan D (2006) Ana Dilimizin Söz Denizinde (Bilgi Yayınevi, Ankara).
- Aksan D (2009) Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim (Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara).
- Aksan D (2013) Türkçenin Gücü (Bilgi Yayınevi, Ankara).
- Aksan D (2015) Türkçenin Sözvarlığı (Engin Yayınevi, Ankara).
- Aksar M (2010) *Formulaic Sequences In English TV Series*. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yabancı Diller Eğitimi Anabilim Dalı, Bursa.
- Aksoy Ö M (2015) Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü (İnkılap Kitabevi, İstanbul).
- Aktaş T (1996) Yapı ve Anlam Bakımından Almanca ve Türkçede İkilemeler. Türk Dili, 539(II): 565-575.
- Aktaş T (2005) Yabancı Dil Öğretiminde İletişimsel Yeti. Journal of Language and Linguistic Studies, 1(1): 89-100.
- Barın E (2003) Yabancılara Türkçenin Öğretiminde Temel Söz Varlığının Önemi. TÜBAR, 13(13): 311-317.
- Barın E (2004) Yabancılara Türkçe Öğretiminde İlkeler. Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, 1(1): 19-30.
- Bayraktar N (2006) Dil Bilimi. (Nobel Yayın Dağıtım, Ankara).
- Bilgin M (2013) Anlamdan Anlatıma Türkçemiz. (Anı Yayıncılık, Ankara).
- Bulut S (2012) Anadolu Ağızlarında Kullanılan Kalıp Sözler ve Bu Kalıp Sözlerin Kullanım Özellikleri. Turkish Studies, 7(4): 1117-1155.
- Bulut S (2012) Anadolu Ağızlarında Kalıp Sözler ve Kullanım Özellikleri. Yüksek Lisans Tezi, Ordu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ordu.
- Büyükkız K K, Hasırcı S (2013) Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Sözcük Öğretimi Üzerine Bir Değerlendirme/An Evaluation of Vocabulary Teaching On Turkish Teaching as a Foreign Language. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 10(21): 145-155.
- Çepni S (2007) Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş (Pegem A Yayıncılık, Trabzon).

Çetin M, Yiğit M, Karlı, E (2011) Dilde Anlam ve Bağlam. 1st International Conference on Foreign Language Teaching and Applied Linguistics, May 5(7): 1368-1372.

Çotuksöken Y (1994) Deyimlerimiz. (Özgül Yayınları, İstanbul).

Darıcı E (2012) *Türkiye Türkçesinin Söz Varlığında Yer Alan Kalıplaşmış Sözlerin Politik Söylemdeki Yeri*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Ankara.

Demirekin M, ve Evat Y (2013) Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kelime ve Kelime Grupları Düzeyinde Eşdeğerlik Sorunları. 6. Uluslararası Türkçenin Eğitimi-Öğretimi Kurultayı, Niğde, 04-06 Temmuz.

Demirel Ö (2014) Yabancı Dil Öğretimi. (Pegem Akademi, Ankara)

Erdem M D, Gün M, Şengül M, Şimşek R (2015) Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kullanılan Okuma Metinlerinin Öğretim Elemanlarınca Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni Ve İşlevsel Metin Özellikleri Kapsamında Değerlendirilmesi. Turkish Studies, 10(3): 455-476.

Erdemir F B (2014) The Effects Of Watching American TV Series On Tertiary Level Efl Learners' Use Of Formulaic Language. Yüksek Lisans Tezi, The Program of Teaching English as a Foreign Language, Bilkent Üniversitesi, Ankara.

Erol Ç (2007) Türkiye Türkçesinde Kalıp Sözler Üzerine Bir İnceleme. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı anabilim Dalı, İstanbul.

Gökdayı H (2008) Türkçede Kalıp Sözler. Bilig, 44: 89-110.

Gökdayı H (2011) Türkçede Kalıp Sözler. (Kriter Yayınları, İstanbul).

Güliden T, Sarkmaz Ö (2012) Yabancı Dil Türkçe Ders Kitaplarında Kültürel Öğelerin Yeri. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 43: 448-459.

Gün M, Akkaya A, Kara Ö T (2014) Yabancılara Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarının Türkçe Öğretim Merkezlerinde Görev Yapan Öğretim Elemanları Açısından Değerlendirilmesi. Turkish Studies, 9 (6): 1-16.

Günay V D, Fidan Ö, Çetin B, Yıldız F (2014) İzmir A1 Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı.(Papatya Yayıncılık, İstanbul).

- Günay V D, Fidan Ö, Çetin B, Yıldız F (2014) İzmir A2 Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı. (Papatya Yayıncılık, İstanbul).
- Günay V D, Fidan Ö, Çetin B, Yıldız F (2014) İzmir B1 Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı. (Papatya Yayıncılık, İstanbul).
- Günay V D, Fidan Ö, Çetin B, Yıldız F (2014) İzmir B2 Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı. (Papatya Yayıncılık, İstanbul).
- Günay V D, Fidan Ö, Çetin B, Yıldız F (2014) İzmir C1 Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı. (Papatya Yayıncılık, İstanbul).
- Güneş S (2009) Yabancı Dil Öğretiminde Deyim Öğretimi: Yöntemler, Teknikler ve Uygulamalar. *Dilbilim*, 2(2): 59-78.
- Gürbüz F (2008) Mecaz Kapsamındaki Anlamlar ve Bu Anlamlar Arasındaki İnce Ayrıntılar. *Erzincan Üniversitesi Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(2): 197-212.
- Gürsoy E (2008) *The Noticing Of Formulaic Sequences By Turkish Learners Of English*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Bölümü, İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalı, Adana.
- Hatiboğlu V (1981) Türk Dilinde İkileme. (Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara).
- Hengirmen M (1999) *Dilbilgisi ve Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. (Engin Yayınevi, Ankara).
- Kara M, Memiş M R (2015) Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenlerin Kalıp İfadeleri Kullanmadaki Yeterlilik Düzeyleri. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, UDES, 1670-1681.
- Karakuş N, Baki Y (2015) Keloğlan Çizgi Filminin Kalıplaşmış Dil Birimleri Yönünden Değerlendirilmesi. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, UDES, 2038-2056.
- Karasar N (2014) *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (Nobel Yay: Ankara).
- Kılıç S Z (2015). *The Use of Formulaic Language By English as a Foreign Language (Efl) Learners in Writing Proficiency Exams*. Yüksek Lisans Tezi, Bilkent Üniversitesi, Teaching English as a Foreign Language, Ankara.
- Kurt M, Temur N (2014) Yabancılar için Türkçe A2 Temel Düzey. (Gazi Üniversitesi TÖMER, Ankara).
- Kurt M, Temur N (2014) Yabancılar için Türkçe A1 Temel Düzey. (Gazi Üniversitesi TÖMER, Ankara).

- Kurt M, Temur N (2014) Yabancılar için Türkçe B1 Temel Düzey. (Gazi Üniversitesi TÖMER, Ankara).
- Kurt M, Temur N (2014) Yabancılar için Türkçe B2 Temel Düzey. (Gazi Üniversitesi TÖMER, Ankara).
- Kurt M, Temur N (2014) Yabancılar için Türkçe C1 Temel Düzey. (Gazi Üniversitesi TÖMER, Ankara).
- Martı L (2014) Yabancılar Türkçe Öğretimi Politika, Yöntem ve Becerileri, (Ed. Derya Yaylı, Yasemin Bayyurt). Türkçe Öğrenenler Açısından Kalıp Sözcükler ve İşlevleri. 101-109, (Anı Yayıncılık, Ankara).
- Ördem E (2013) Yabancılar Türkçe Öğretiminde Leksikal Yaklaşım: Bir Eşdizimlilik Çalışması Modeli. Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı, 6(11): 1308-9196.
- Sakaoğlu S (2007) Türk Dünyası Masallarının Başlangıç Kalıp Sözcüklerinden ‘Bir Varmış Bir Yokmuş’ üzerine Karşılaştırmalı Bir Deneme. <http://www.ayk.gov.tr> ‘den 01.01.2015 tarihinde alınmıştır.
- Sis N, Gökçe B (2009) Gülten Dayıoğlu’nun Çocuk Öykülerinde Yansımalar ve Kalıp Sözcükler. Turkish Studies, 4(3): 1975-1989.
- Süzer S S (2010) İngilizcenin Yabancı Dil Olarak Kullanımında Toplumsal Hataları. e-Journal of New World Sciences Academy Humanities, 5(2): 316-327.
- Şimşek N D (2015) Yabancılar Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarındaki Metinlerin İlişkisel Söz Varlığı Açısından Değerlendirilmesi. International Journal of Science Culture and Sport, 809-827.
- Tannen D, Öztek P C (1977) Health to Our Mouths: Formulaic Expressions in Turkish and Greek. Proceedings of the 3rd Annual Meeting of the Berkeley Linguistics Society, 3: 516-534
- Tiryaki E N (2013) Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yazma eğitimi. Ana Dili Eğitimi Dergisi, 1(1): 38-44.
- Toklu M O (2013). Dilbilime Giriş. (Akçağ Basım, Ankara).
- Türk Dil Kurumu, Atasözcükleri ve Deyimler Sözlüğü. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&view=atasozleri Erişim Tarihi: 06.02.2016
- Akalın Ş H vd. (2011) Türkçe Sözlük. (Türk Dil Kurumu, Ankara).

Uçgun D (2015) Türkçe ve Türk Kültürü Ders ve Çalışma Kitaplarının Kalıp Sözler Açısından İncelenmesi. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, UDES, 514-533.

Uğur F, Azizoğlu N İ (2015) Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarının Sözcük Öğretimi Açısından Değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 4(1):151-166.

Ünal F T, Bursalı H (2015) Çizgi Dizilerle Kalıp (İlişki) Söz Öğretimi: Cille Örneği. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12: 69-83.

Ünsal G (2013) Dil Öğretiminde Kalıp Sözler ve Çevirisi. *Turkish Studies*, 8(8): 1383-1394.

Üstünbaş Ü (2014) The Use of Formulaic Language By English As A Foreign Language (EFL) Learners In Oral Proficiency Exams. Yüksek Lisans Tezi, Bilkent Üniversitesi, The Program of Teaching English as a Foreign Language, Ankara.

Vardar B (2002) Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü. (Multilingual, İstanbul)

Wood D (2009) Effects of focused instruction of formulaic sequences on fluent expression in second language narratives: A case study. *The Canadian Journal of Applied Linguistics*, 39-57.

Yaman H, Akkaya D (2012) Dil Bilimin Kelime Öğretimine Açılan Kapısı: Bağlam Türleri. *Turkish Studies*, 7(3): 2599-2610.

Yazıcı Okuyan H (2012) İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarında Bir Kültür Aktarımı Aracı Olarak Kalıp Sözlerin Kullanımı Üzerine Bir İnceleme. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2: 31-46.

Yıldırım A, Şimşek H (2008) Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. (Seçkin Yayınları, Ankara).

Yılmaz F, Ertürk Şenden Y (2014) Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kalıp Sözlerin Etkinliklerle Öğretimi. *Asya Öğretim Dergisi*, 2(1(ÖZEL)): 53-63.

Yılmaz F, Ertürk Şenden Y (2015) Yabancılarla Türkçe Öğretiminde Kalıp Sözler: "Babam ve Oğlum" Film Örneği. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 32: 187-202.

Zavialova A (2015) Explicit Instruction of Formulaic Expressions and Second Language Pragmatic Competence: A Collective Case Study, Doctoral dissertation, Carleton University Ottawa.

Zülfikar H (2007) Dünden Bugüne Türkçe. Türk Dili, 668: 349-350.

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı – Soyadı: Azer ÇAYDAŞ

Uyruğu: T.C.

Doğum Yeri ve Tarihi: Bulanık/Muş 15.01.1985

Tel: 506 380 30 77

E – posta: azercaydas@gmail.com

Yazışma Adresi: Sarıgazi Mah. Atatürk Cad. Martı Sok. Nu: 43/3

Sancaktepe/İstanbul

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Tarihi
Ortaokul	Yoncalı Mehmet Akif Ersoy Ortaokulu	Haziran 1999
Lise	Muş Anadolu Öğretmen Lisesi	Haziran 2003
Üniversite	Balıkesir Üniversitesi/Necatibey Eğitim Fakültesi/Türkçe Eğitimi	Haziran 2007

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görev
2008-2009	Van Özel Çağdaş Eğitim Kurumları	Türkçe Öğretmeni
2009	Van Hacıbekir İlköğretim Okulu	Türkçe Öğretmeni
2010-2011	Van Bilim Körfez Dershanesi	Türkçe Öğretmeni
2011-2014	Ajans Press Medya Takip	Müşteri İlişkileri

	A.Ş	
2015-2016	Ş.Ö. Nurgül Kale İmam Hatip Ortaokulu	Türkçe Öğretmeni

YABANCI DİL: İngilizce

YAYINLAR:

Ulutaş A, Çaydaş A (2013) İleri Yavrutürk Dergisinin Teknoloji Açısından Değerlendirilmesi. The Journal of Academic Social Science Studies, 6(3): 760-771.

Kılıç F, Erdem M D, Gün M, Çaydaş A (2014) Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 1 Ve Lale Türkçe Ders Kitabı 1’de Çokluk Ekinin Kullanım Özellikleri Üzerine Bir Değerlendirme. Journal of Educational Science, 2(2): 56-65.